

Kampen om konsensus

Debatten om husdyrvelferd i norske medier

Maryan Syversen

Masteroppgave i journalistikk

Institutt for journalistikk og mediefag

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY

Høst 2022

Konsensus er et viktig begrep i moderne vitenskapsfilosofi som betegner et samsvar i meninger og holdninger som rår mellom kompetente fagfolk innen et avgrenset fagområde, og som kan gi rom for en viss, men ikke radikal uenighet (Tranøy, 2021)

© Maryan Syversen

2022

Kampen om konsensus

Sammendrag

Dyrevelferd er et tema som de siste årene har fått mer og mer oppmerksomhet i mediene, og etter publiseringen av NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» 19.06.2019, ble det for alvor satt på dagsorden i norske nyhetsmedier (NRK Brennpunkt, 2019). Det er anerkjent, også internasjonalt, at Norge ligger i verdenstoppen på dyrehelse, med lav bruk av antibiotika og lav forekomst av smittsomme sykdommer. Mange forbrukere har hatt et inntrykk av at Norge også er best i verden på dyrevelferd, men etter publiseringen av dokumentaren begynte dette idylliske bildet å slå sprekker ... Eller gjorde det egentlig det?

For å finne ut hva som kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier, analyserer jeg både meningsstoff og nyhetsartikler i fire utvalgte nyhetsmedier over en periode på ett år. For å besvare problemstillingen har jeg kombinert kvantitative og kvalitative metoder. Den kvalitative analysen bygger på Norman Faircloughs teori/metode for kritisk diskursanalyse, og flere kjente forskeres videreføring av hans prinsipper. Analysene viser at aktører med svært forskjellig syn på dyrevelferd og husdyrproduksjon bruker diskurser som kjemper om konsensus for å fremme bestemte verdensbilder. Det er særlig to diskursive mønstre som trer frem i nyhetsmedienes representasjon av dyrevelferd.

På den ene siden av debatten finner vi *legitimerende diskurser* som har en hegemonisk status og ofte benyttes av myndigheter, politikere og husdyrproduksjonsnæringen. Argumentene til aktørene kjennetegnes av en forståelse om at dyrevelferden i Norge er god nok og at kun mindre tiltak er nødvendig, og et ønske om å beskytte husdyrproduksjonsnæringen og dagens system for husdyrproduksjon. Til tross for dette, viser de kvantitative undersøkelsene av narrativer og løsningsforslag at myndighetenes og næringslivets forståelse av dyrevelferd utfordres av kritiske motstemmer.

På den andre siden i debatten finner vi de *kritiske diskursene*, som kjennetegnes av et grunnsyn om at dyrevelferden ikke er god nok i norsk husdyrproduksjon, og at det vil kreves store omstillinger av systemet. Kilder med tilknytning til myndigheter og forvaltning, husdyrprodusenter og næringsliv slipper oftest til som kilder i saker som handler om dyrevelferd og husdyrproduksjon, mens vanlige mennesker knapt slipper til i det hele tatt.

Abstract

The topic of animal welfare has received a lot of media attention in recent years, and after the documentary *The secrets of the pig industry* was aired by NRK in 2019, it climbed even higher on the agendas of Norwegian news media. Norway is internationally recognized as one of the top nations of the world in terms of animal health, with limited use of antibiotics, and low incidence of infectious diseases. Many consumers have been under the impression that Norway has been doing excellent also in terms of animal welfare, but after the documentary, this idyllic picture began to fall apart... Or did it?

To identify and characterize how animal welfare has been covered in Norwegian news media, this thesis analyzes both opinion pieces and news articles in four selected news media outlets through a one-year period. I have combined quantitative and qualitative methods to answer my questions. The qualitative analysis is based on Norman Fairclough's theory/method for critical discourse analysis, and other well-known researchers' takes on his principles. The analyses show that actors with vastly different views on animal welfare and livestock production use discourses that fight for consensus to promote certain world views. Two discursive patterns emerge in the news media's representation of animal welfare.

On one side, we find legitimizing discourses that have a hegemonic status, and are often used by authorities, politicians, and the livestock production industry. The arguments on this side are characterized by an understanding that animal welfare in Norway is good enough and only minor measures are needed, and a desire to protect the current livestock production system. Despite this, the quantitative investigations of narratives and proposed solutions show that the authorities' and the business world's understanding of animal welfare is challenged by critical dissenting voices.

On the other side of the debate, we find the critical discourses, characterized by the basic view that animal welfare in Norwegian livestock production is not good enough, and major changes to the system are required. Sources linked to government and administration, livestock producers, and the interests of the livestock industry, are most often used as sources in matters concerning animal welfare in livestock production, while the public remain mostly invisible in the news media articles.

Forord

Å skrive en masteroppgave i journalistikk gjennom en pandemi har vært krevende, interessant og lærerikt. Det er mange å takke, og jeg vil begynne med min veileder Harald Hornmoen som har kommet med konstruktiv kritikk, og alle de dyktige professorene som var en stor inspirasjon i journalistikkfaget. I tillegg vil jeg takke min biveileder Svein Ole Borgen og resten av teamet på prosjektet «GoodAnimal» ved Forbruksforskningsinstituttet SIFO på OsloMet som jeg har vært knyttet til. De har bidratt med sin brede kunnskap om særlig dyrevelferd og forbruksforskning og gode tilbakemeldinger, samt en god porsjon tålmodighet og oppmuntrende ord underveis.

Jeg vil også takke mine medstudenter for den spennende tiden vi fikk sammen som studenter på universitetet før nedstengningen, og spesielt mine to studievenninner Quinn Le og Olena Chyzhevska for hyggelige kaffepauser, urokkelig tillit og gode samtaler hele denne tiden. Til slutt vil jeg takke min kjære samboer, familie, venner og ikke minst Bianca som har holdt ut med meg.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og problemstilling	1
1.2 Avgrensning og disposisjon	2
1.3 Sentrale begreper (operasjonalisering)	3
1.4 Hospitering	4
2. Litteraturgjennomgang – mediestudier	5
2.1 Norske mediestudier	5
2.2 Andre relevante norske studier	6
2.3 Utenlandske mediestudier	7
2.4 Oppsummering.....	7
2.5 Forskningsbehov.....	9
3. Metoder	10
3.1 Utvalg og avgrensninger	12
3.2 Fremgangsmåte for innsamling av empiri	15
3.3.1. Kvantitative analysemetoder.....	17
3.3.2 Kategorisering og variabelverdier.....	17
3.3.3 Reliabilitet og validitet i kvantitativ metode.....	19
3.4.1 Kvalitative analysemetoder – kritisk diskursanalyse.....	20
3.4.2 Reliabilitet og validitet i kvalitativ metode	21
3.5.1 Forforståelse.....	23
4. Teoretisk grunnlag for kritisk diskursanalyse	25
4.1.1 Utviklingen av den kritiske diskursanalysen	26
4.1.2 Makt og ideologi i kritisk diskursanalyse	27
4.1.3 Hegemoni og kampen om konsensus	28
4.2.1 En tredimensjonal modell for kritisk diskursanalyse.....	29
4.2.2 Kulturkonteksten i journalistikken.....	30
4.3.1 Situasjonkonteksten og den tekstuelle konteksten.....	31
4.3.2. Intertekstualitet – tekstuell kontekst	32
4.3.2.1. Nyhets- og kommentarjournalistikk	33
4.4.1 Teksten i analysen	34
5. Kvantitativ innholdsanalyse	36
5.1 Antall tekster per nyhetsmedium	36
5.2 Antall tekster per uke	37
5.3 Antall ord i tekstene per uke	39

5.4 Forekomst av begrepene dyrevern, dyrevelferd og/eller dyrehelse	39
5.5 Hovedtema relatert til dyrevelferd, dyrehelse og dyrevern	41
5.6 Diskurser i tekstene	43
5.7 Sjanger og sjangertilhørighet.....	45
5.8 Plassering per seksjon	46
5.9 Forfattere, total kjønnsfordeling	48
5.10 Forfattere, fordelt på roller og kjønn.....	49
5.11 Antall kilder per tekst	52
5.12 Kilder, total kjønnsfordeling	54
5.13 Kilder, fordelt på roller og kjønn.....	55
5.14 Løsningsforslag	57
5.15 Narrativer	60
5.16 Avslutning kvantitativ analyse	63
6. Kvalitativ analyse av diskurser	66
6.1 Husdyrproduksjonsdiskursen	66
6.2 Tilsyns- og reguleringsdiskursen	70
6.3 Systemkritikkdiskursen	73
6.4 Dyreverndiskursen.....	77
6.5 Dyrehelsediskursen	81
6.6 Kjøttreduksjonsdiskursen	84
6.7 Andre diskurser	87
6.8 Avslutning kvalitativ analyse av diskurser.....	94
7. Konklusjoner og refleksjoner	96
7.1 Sentrale funn og refleksjoner	97
7.2 Videre forskning og svakheter ved oppgaven.....	100
Referanser	101
Tekster det er henvist til i oppgaven (empiri).....	107
Vedlegg/appendiks.....	112
Kodemanual	117

1. Innledning og problemstilling

Dyrevelferdsfeltet er ikke isolert fra andre politiske og økonomiske saksområder, men henger sammen med blant annet klima, miljø, menneskehelse, matvareimport, veterinærtjenester og norsk landbrukspolitikk. I oppgaven har jeg begrenset meg til de vanligste dyrene vi mennesker avler opp for å produsere husdyrprodukter som melk og kjøtt – produksjonsdyrene. Produksjonsdyr er en viktig ressurs for samfunnet, samtidig som de har egne behov. Politikere og andre beslutningstagere må ta økonomiske og samfunnsmessige hensyn når de utarbeider og forvalter lovverket om dyrevelferd. I skjæringspunktet mellom våre og produksjonsdyrenes behov foregår en mediedebatt om dyrevelferd i Norge. Ifølge *Stortingsmelding 12 fra 2002–2003* er det nødvendig med en vedvarende debatt om dyrevelferd, fordi etiske vurderinger alltid må veies opp mot andre hensyn (Det kongelige landbruksdepartementet, 2002-2003, s. 22). En levende debatt om dyrevelferd blir altså ansett som viktig. Et søk på dyrevelferd i mediedatabasen Atekst/Retriever viser at det de siste årene har vært en gradvis økende dekning av temaet. Dette stemmer overens med *Stortingsmelding 12 fra 2002–2003*, hvor det stod at «Media fokuserer i stadig sterkere grad på dyrehold og dyrevelferd» (Det kongelige landbruksdepartementet, s. 9)». Jeg mener derfor det stadig blir viktigere å undersøke hvordan redaktørstyrte medier presenterer dyrevelferd.

I denne masteroppgaven skal jeg analysere utvalgte norske nyhetsmediers dekning av temaet dyrevelferd i norsk husdyrproduksjon i 2019. Oppgaven søker å besvare følgende problemstilling: *Hva kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier?* For å utforske problemstillingen stiller jeg disse analytiske spørsmålene:

1. Hvilke aktører slipper til og dominerer dekningen av dyrevelferd og husdyrproduksjon i nyhetsmediene?
2. Hvilke temaer er sentrale i dekningen, og hvilken funksjon oppfyller de?
3. På hvilken måte reproduseres eller utfordres hegemonier i dekningen om dyrevelferd og husdyrproduksjon?

I analysen skal jeg undersøke om noen diskurser har hegemoni og eventuelt hvilke, hvilke aktører som har innflytelse i debatten om dyrevelferd, og hvilke argumenter de ulike aktørene bruker. Jeg vil kartlegge kildene og forfatterne av tekstene med hensyn til roller og

kjønn. Dette kan gi innsikt i maktkamper på feltet og nyhetsredaksjonenes prioriteringer. Jeg skal i oppgaven undersøke konteksten disse tekstene er en del av, og se om diskursene reflekterer interessene til aktørene eller maktforhold i samfunnet.

NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» ble publisert i 2019 og bidro sannsynligvis til at dyrevelferdsdebatten fikk ekstra oppmerksomhet dette året (NRK Brennpunkt, 2019). De kvantitative analysene kan antagelig kaste lys over dette. I oppgaven undersøker jeg hele året 2019. Jeg mener dette året er viktig å studere, fordi det kan vise hvordan nyhetsmediene behandlet temaet før og etter dokumentaren ble vist på TV. Det er viktig å understreke at problemstillingen ikke er knyttet direkte opp mot dokumentaren, men dekningen av temaet dyrevelferd og husdyrproduksjon i et år hvor temaet kan ha fått ekstra medieoppmerksomhet. Dette kan kanskje til en viss grad være overførbart til andre mediehendelser som får mye oppmerksomhet. Som litteraturgjennomgangen i kapittel 1 viste, har det også blitt skrevet andre masteroppgaver knyttet til oppfatninger om dyrevelferd de siste årene. Rune Ellefsen og Ann Cathrin Solbakken sine oppgaver har inspirert denne oppgaven, som bygger videre på sentrale funn (Ellefsen, 2009), (Solbakken, 2013).

1.2 Avgrensning og disposisjon

Her vil jeg raskt gi en oversikt over oppgavens disposisjon. I dette kapitlet gjør jeg rede for problemstilling, sentrale begreper og hospitering. I kapittel to presenterer jeg relevante studier for oppgaven. I kapittel tre redegjør jeg for metodevalg, datainnsamling, enheter og variabler, reliabilitet, validitet og egen forskerrolle. I kapittel fire går jeg gjennom teori om diskursanalyse, situasjonskontekst, kulturkontekst og tekstuell kontekst i henhold til Hågvar sin «analyseguid» (Hågvar, 2007, ss. 39-40). Teori og metode i oppgaven bygger på den tredimensjonale modellen for kritisk diskursanalyse, som ble utviklet av Fairclough (1995). Hågvar tilpasset modellen til sitt rammeverk for analyse av presstekster i boken *Å forstå avisa*. Han bruker selv modellen til diskursanalyser i sin bok (2007). Anja Aaheim Naper, Yngvild Aas og Rachel Grubstad Hoff bruker modellen til kritisk diskursanalyse i sine respektive masteroppgaver om olje og klima, som også inspirerte forskningsdesignet til denne oppgaven (Naper, 2014), (Aas, 2019), (Hoff, 2016). Denne modellen er sentral i kritisk diskursanalyse, og jeg mener derfor den er et naturlig valg som verktøy å støtte seg på. Jeg brukte den også selv i en tidligere eksamensoppgave i faget «Språk og diskurs i journalistikken» i 2020 (Syversen, 2020), og syntes den bidro til interessante funn. Jeg mener det er positivt å bruke

en metode jeg har erfaring med, fordi jeg da har noe erfaring med hva slags spørsmål metoden kan bidra til å besvare. Jeg legger derfor modellen til grunn for denne oppgaven.

I tillegg støtter jeg meg til bøker fra blant annet Joar Skrede (2018) og Marianne Wint-her Jørgensen og Louise Phillips (2010) som har sine tolkninger av kritisk diskursanalyse og Faircloughs tilnærming. Oppgavens forskningsdesign er inspirert av Anja Aaheim Naper sin masteroppgave «Klimakrise eller oljefest?» (2014) som kombinerer kvantitativ innholdsana-lyse med kritisk diskursanalyse, og min egen eksamensoppgave som nevnt over (Syversen, 2020), samt Ellefsens masteroppgave «Å fylle dyrevelferd med mening» (2013). I kapittel fem presenterer jeg resultatene fra den kvantitative innholdsanalysen, og i kapittel seks re-sultatene fra den kvalitative diskursanalysen. I kapittel syv skal jeg reflektere over funn, komme med konklusjoner, peke på eventuelle svakheter og foreslå hvordan fremtidig forsk-ning kan bygge videre på denne oppgaven.

1.3 Sentrale begreper (operasjonalisering)

I dette delkapittelet går jeg gjennom begrepene jeg anser for å ha mest betydning for besva-relsen av problemstillingen og som ligger til grunn for oppgaven. I boken *Metodebok for me-diefag* av Helge Østbye, Knut Helland, Karl Knapskog, Leiv Ove Larsen og Hallvard Moe besk-river forfatterne «operasjonalisering» som «Overgangen fra teoretiske begreper til begreper som brukes i den empiriske undersøkelsen ...» (2013, s. 27).

Dyrevern er ifølge Stortingsmelding 12 et eldre begrep som hovedsakelig handler om å «beskytte dyr mot mishandling, vanskjøtsel og lidelse». Ifølge Stortingsmelding 12 tar Dyre-velferd stadig mer over for dette begrepet (Det kongelige landbruksdepartementet, 2002-2003, s. 26). Det står i stortingsmeldingen at ordet dyrevelferd kommer fra den engelske be-tegnelsen «animal welfare», som handler om «hvor vel dyret «ferdes» gjennom livet» (Det kongelige landbruksdepartementet, 2002-2003, s. 23). Corrado Carenzi og Marina Verga re-ferer i tidsskriftartikkelen «Animal welfare: Review of the scientific concept and definition» til C.J. Hewson, som skrev at betegnelsen dyrevelferd vanligvis også inkluderer dyrenes mentale tilstand – ikke bare deres fysiske helse (Hewson, 2003, referert i Carenzi & Verga, 2007, s. 25). Veterinærinstituttet skriver i Dyrehelserapporten 2019 at «På samme måte som at dyrs fysiske helse vanligvis regnes med i velferdsbegrepet, kan dyrs trivsel og men-tale helse også inkluderes i helsebegrepet» (2020, s. 4). Det står videre at god helse er en

forutsetning for god dyrevelferd, fordi mange dyresykdommer gir dårlig velferd (Veterinærinstituttet, 2020, s. 19).

Ifølge litteraturen brukes og tolkes begrepene *dyrevern*, *dyrehelse* og *dyrevelferd* noe ulikt, men overlapper også på noen bruksområder. Carezzi og Verga skriver i tidligere nevnte forskningsartikkel at selve debatten om dyrevelferd også springer ut fra hvordan begrepet velferd skal forstås, fordi det i litteraturen tolkes på forskjellige måter, og ikke bare fra diskusjonen om hvordan behovene til produksjonsdyrene skal dekkes (2007, ss. 24-25). Forståelsen og bruken av begrepene kan ha endret seg over tid, og vår oppfatning av produksjonsdyrenes behov kan ha endret seg med dem.

Med *dyrevelferdsdebatten* mener jeg i denne oppgaven diskusjonen om produksjonsdyrenes status, rettigheter, og plass i samfunnet. Herunder diskusjoner eller betraktninger knyttet til menneskers behandling av produksjonsdyr basert på etikk, ideologiske overbevisninger, forskning på dyrenes fysiske helse, etologi, politikk og lignende. Kontekst handler i diskursanalysen om kulturkontekst, situasjonskontekst og tekstuell kontekst slik Hågvar forklarer i boken *Å forstå avisa* (2007, ss. 30-31). Disse begrepene forklarer jeg nærmere i kapittel fire om teoretisk grunnlag for kritisk diskursanalyse. Andre begreper som brukes underveis i oppgaven forklares fortløpende i teksten etter hvert som de brukes.

1.4 Hospitering

18.09.2019 mottok jeg en e-post fra koordinator Harald Hornmoen om at Svein Ole Borgen ved Forbruksforskningsinstituttet (SIFO) hadde kontaktet Institutt for journalistikk og mediefag høsten 2019 angående hospitering for masterstudenter på forskningsprosjektet «Good Animal». Prosjektet handler om dyrevelferd og finansieres av Norges Forskningsråd. Svein Ole Borgen er fagansvarlig for arbeidspakke 3a kalt «Changing Societal Perceptions of Animal Welfare – Media, Publics and Consumer» (Hornmoen, 2019). I utgangspunktet ønsket SIFO en kartlegging av hvordan dyrevelferd ble omtalt i sosiale medier, men jeg bestemte i samråd med veileder at jeg skulle undersøke deknningen av dyrevelferd i redaktørstyrte medier, da det passer bedre med en mastergrad i journalistikk. Masteroppgavens konklusjoner påvirkes ikke av hospiteringen, og hospiteringen legger heller ikke føringer for prosjektets gang, men SIFO bidrar med kunnskap om dyrevelferd og bi-veiledning ved behov.

2. Litteraturgjennomgang – mediestudier

Norges forskningsråd kom i 2005 med rapporten *Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge*. I rapporten stod det at «Samfunnsforskning relatert til dyrevelferd er et nytt felt, der det foreløpig ikke er gjort så veldig mye i Norge» og at det «er liten oversikt over kunnskapsstatus og kunnskapsbehov». Rapporten peker på et behov for forskning for å «Kartlegge samfunnsmessige betingelser for dyrevelferd: Oppfattelser av dyrevelferd, forholdet mellom dyrevelferd og økonomi, og konsekvenser av kunnskap og regulering» (2005, s. 17). I dette kapitlet går jeg gjennom de mest relevante studiene jeg har funnet om dyr og dyrevelferd. Utvalget er hovedsakelig knyttet til medieforskning på feltet, men jeg har også tatt med andre eksempler som tilbyr interessante perspektiver for denne oppgaven. Jeg har valgt studiene jeg anser for å ha mest relevans for min oppgave og problemstilling.

2.1 Norske mediestudier

I dette delkapitlet går jeg gjennom utvalgte norske mediestudier om dyrevelferd, for å se på hva medieforskningen har kommet med på dette relativt unge feltet, og hvor behovet for videre forskning ligger. Ann Cathrin Solbakken skrev en masteroppgave i journalistikk hvor hun utførte en kvantitativ undersøkelse av papiraviser, og konkluderte med «at kommersielle interesser og topptunge kilders syn på dyr og dyrevelferd utfordrer journalistikken» (2013, s. 1). Hun problematiserte hvordan journalistikken kan «bidra til folkeopplysning dersom de samme kildene kommer til orde i artikkel etter artikkel», mente at ekskludering av dyrevernonorganisasjoner fra debatten kunne «resultere i nyheter som mangler mangfold, dimensjon og kritisk sans», og påpekte at informasjon om produksjonsdyr som kan skade norsk landbruk ofte utestenges fra mediene (Solbakken, 2013, s. 97). Min oppgave vil konsentrere seg om dyrevelferd i husdyrproduksjonsnæringen i Norge.

Ane Sunniva Tvette skrev en masteroppgave i Medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi med tittelen «Dyrevernerne og bønder i stillingskrig – En mediesosiologisk studie av dyrevelferdsdebatten» (2017, s. Forside). Hun ville finne ut hvordan «Venner av norsk landbruk» og Dyrevernalliansen diskuterte og snakket om dyrevelferd i sine Facebook-grupper. Hun kom med kvalitative metoder frem til at de var mer enige enn de selv var klare over, men at de hadde så ulikt syn på virkeligheten at det ble «så vanskelig for dem å diskutere

seg imellom ...» (Tvete, 2017, s. Sammendrag). Min analyse av temaet dyrevelferd, basert på empiri fra norske redaktørstyrte nyhetsmedier, kan være et supplement til denne studien.

Marit Schei Olsen og Tonje Cecilie Osmundsen publisert forskningsartikkelen «Media framing of aquaculture» i tidsskriftet *Marine Policy* (2016). Studien hevder at negative mediebilder om oppdrettslaks kan påvirke dagsorden og tiltrekke seg opinionens oppmerksomhet, som igjen kan påvirke politikere og myndigheter, og dermed rammebetingelsene til næringen. Forfatterne mener derfor det kan være nyttig å vite hvilken informasjon som er tilgjengelig for publikum via mediene, hvilke temaer de setter på agendaen og hvordan de dekker disse (Olsen & Osmundsen, 2016, s. 19). Studiene er interessante, men ikke nødvendigvis overførbare til mediens omtale av produksjonsdyr i Norge. En analyse av norske nyhetsmedier kan kaste lys over disse spørsmålene, og jeg mener at en diskursanalyse i kombinasjon med en kvantitativ analyse egner seg godt til dette.

2.2 Andre relevante norske studier

Jeg vil i dette delkapittelet gå gjennom og diskutere noen norske studier om dyrevelferd, som jeg mener byr på interessante betraktninger, selv om de ikke forsker på medier.

Virginie Amilien og Unni Kjærnes skrev forskningsartikkelen «The dynamics of sheep welfare in Norway – between idealised images and practical realities», som ble publisert i *British Food Journal* Vol. 119 (2017, s. 952). De viste gjennom en diskursanalyse at ulik forståelse av dyrevelferd hos sau kom av bestemte interesser og perspektiver hos aktører i de ulike «verdenene» innen saueproduksjon, og at det var vanskelig å komme til enighet om hva som var god dyrevelferd på tvers av de ulike «verdenene» (Amilien & Kjærnes, 2017, ss. 961-962). Jeg vil også nevne masteroppgaver som problematiserer dyrevelferd og beslektede temaer i fag som retts sosiologi (Ellefsen, 2009), statsvitenskap (Hoff, 2016) sosiologi (Johansen, 2013) og kulturstudier (Riise, 2010). Ingvill H. Riise forsket på Stortingsmelding nr. 12 i sin masteroppgave om hvordan vårt samfunn forholder seg til dyr (Riise, 2010). Ellefsen utførte en diskursanalyse basert på kvalitative intervjuer og en dokumentanalyse av lovprosessene rundt den nye dyrevelferdsloven (2009, s. forsiden). Han identifiserte fire diskurser i materialet: *Reguleringsdiskursen*, *Dyreproduksjonsdiskursen*, *Kritikkdiskursen* og *Dyrerettighetsdiskursen* (Ellefsen, 2009, ss. 69-76). Østbye et al. skriver at «man aldri kan bevise en teori, men den kan utsettes for falsifiseringsforsøk som fører til at den

enten styrkes, eller må forkastes eller endres» (2013, s. 31). Min oppgave kan mulig bidra til å styrke eller *falsifisere* hans teorier, selv om det ikke er det primære fokuset.

2.3 Utenlandske mediestudier

For å sette den norske medieforskningen inn i en internasjonal kontekst, skal jeg se på to australske mediestudier om dyrevelferd. Studien *The Impact of a Negative Media Event on Public Attitudes Towards Animal Welfare in the Red Meat Industry* ble publisert i tidsskriftet *Animals* i 2020. Forfatterne Maxine Rice, Lauren M. Hemsworth, Paul H. Hemsworth og Grahame J. Coleman undersøkte om befolkningens holdninger til dyrevelferd ble påvirket av en negativ mediekampanje om transport av levende sau på skip. Studien fant ingen åpenbar effekt på publikums holdninger til industrien eller tilliten til bøndene. Derimot var effekten betydelig når det gjaldt omfanget av diskusjoner i samfunnet og på sosiale medier, og ikke minst hvor viktig de anså at det omtalte temaet var (Rice, Hemsworth, Hemsworth, & Coleman, 2020, s. 1). En annen studie, *Commodity or Sentient Being? Australia's shifting mindset on farm animal welfare* utført av organisasjonen Futureye, viste at befolkningen bekymret seg mer om dyr og temaer som hadde fått medieoppmerksomhet (2018, s. 11). Studien viste at avsløringer og skandaler kunne gjøre uinformerte deler av befolkningen bevisste på spesifikke temaer (Futureye, 2018, s. 13), og det kunne medføre at de begynte å kreve ekstreme reguleringstiltak (Futureye, 2018, s. 4).

2.4 Oppsummering

Til tross for at dyrevelferd de siste årene har klatret høyere på mediens dagsorden, virker feltet ungt innen medieforskning i Norge. Jeg fant relativt få studier som undersøker hvordan dyrevelferd fremstilles i norske medier. De fleste mediestudiene jeg fant fra Norge er masteroppgaver, mens internasjonale studier i langt større grad ser ut til å være publisert som forskningsartikler i anerkjente tidsskrifter.

Solbakken undersøkte hvordan mediene fremstiller dyrevelferd og hvem som slapp til i debatten, og kritiserte journalistiske praksiser på feltet (2013). Tvette konsentrerte seg om å finne ut av hvordan to interessenter som står på hver sin side i debatten snakket om dyrevelferd i sine Facebook-grupper (2017). Olsen og Osmundsen var opptatt av hvordan mediens fremstillinger påvirker dagsorden, og hvordan negative mediebilder kan påvirke opinion, politikere og næring (Media framing of aquaculture, 2016). Både Solbakken og Osmundsen

undersøkte hvilke temaer mediene setter på dagsorden i tilknytning til dyrevelferd og hvordan de dekkes (Olsen & Osmundsen, 2016), (Solbakken, 2013). Studiene som til Solbakken (2013) og Ellefsen (2013) kom frem til at dyrevernerorganisasjoner og kritiske stemmer ble marginalisert i den offentlige debatten, og at det hovedsakelig var henholdsvis næringslivets og myndighetenes interesser som dominerte debatten. Slik mente de journalistikken bidro til å forsterke det etablerte perspektivet på dyrevelferd (Ellefsen, 2013), (Solbakken, 2013). Funnene til Solbakken har noen fellestrekk med Ellefsens studie om høringene i forbindelse med dyrevelferdsloven, selv om metode og empiri er forskjellige. Tvette påpeker i sin masteroppgave at dyrevernerorganisasjoner og husdyrnæringen står så langt fra hverandre i debatten at de ikke bare har ulike meninger – de har ulike verdensbilder (Tvette, 2017, s. 1).

Begge de utenlandske studiene forsøkte å finne ut hvordan mediene påvirker opinion, og kom frem til at avsløringer og skandaler kunne gjøre befolkningen mer opptatt av et tema. Dette kunne medføre krav om strengere regulering av bransjen (Rice, Hemsworth, Hemsworth, & Coleman, 2020, s. 1) og (Futureye, 2018, s. 4). Olsen og Osmundsens norske studie har flere likhetstrekk med disse, og skiller seg slik fra øvrige norske studier jeg har funnet. Medieforskningen har vært opptatt av spørsmål om mediernes effekter i lang tid, og Toril Aalberg skriver i kapittel 8 i boken *Norske medier – journalistikk, politikk og kultur* at «Allerede i 1922 diskuterte den amerikanske journalisten og spaltisten Walter Lippmann hvordan avisredaksjonenes innhold kan påvirke den offentlige opinion» (McQuail, 2010, referert i Aalberg, 2012, p. 223). Dette er ikke fokusert på i denne oppgaven.

I denne oppgaven skal jeg undersøke om diskursene brukt av dagens nyhetsmedier ligner på de Ellefsen identifiserte i sin oppgave, om aktørene er de samme, om hegemonier og maktposisjoner har endret seg, om «myndighetenes hegemoni» også dominerer i nyhetsmediene, og om kritiske stemmer slipper til i større grad i nyhetsmediene enn de gjorde i hans materiale (2009, s. 90). Ellefsens funn kan ikke bidra til konklusjoner om mediernes representasjon av dyrevelferdsdebatten, da utvalget ikke inkluderte medietekster – men min oppgave befinner seg som en masteroppgave i journalistikk, i et fagområde som kan bidra til det. Der jeg anser det som relevant, vil jeg i min oppgave drøfte og bygge videre på hans funn. Kanskje har noe endret seg siden Ellefsens oppgave ble levert i 2009.

2.5 Forskningsbehov

I konklusjonen i boken *Analysing Media Texts*, skriver Jason Toynbee og Marie Gillespie at analyser av medietekster er viktige for å forstå hvordan mening organiseres og sirkulerer i et samfunn (2006, s. 187). Selv om det er noen år siden Norges forskningsråd ga ut sin rapport *Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge* (2005), mener jeg etter litteraturgjennomgangen at det fortsatt er få prosjekter om dyr og dyrevelferd i medieforskningen. Slik jeg vurderer det, er behovet for mer forskning fortsatt stort. Johan Galtung og Mari Holmboe Ruge skriver i en forskningsartikkel i Norsk medietidsskrift om utenriksnyhetenes struktur at «forskning på nyhetsmedienes bilde av verden av aller største viktighet» (2002, ss. 57-96). Ved å undersøke hvilke temaer nyhetsmediene knytter dyrevelferd hos produksjonsdyr opp mot, hvilke diskurser som dominerer i debatten, hvilke kilder og forfattere som slipper til, og hvem som eventuelt holdes utenfor, kan denne oppgaven kaste lys over hvordan ulike aktørers oppfatninger om dyrevelferd presenteres i nyhetsmediene. Yngve Benestad Hågvar lister i boken *Å forstå avisa* opp flere grunner til å analysere medietekster. Den første er at nyhetsmediene er skriftmedia vi bruker mye tid på i Norge, som blir lest av svært mange (Hågvar, 2007, ss. 15-16). Den andre grunnen er at en viktig oppgave for pressen er å få kritisk informasjon frem i offentligheten. Fordi det er mange måter å formidle en sann virkelighet på, er det viktig å undersøke avisene med et kritisk blikk og spørre seg hvilken virkelighet avistekstene formidler. Den tredje grunnen er at avispråket «bidrar til å forme våre virkelighetsbilder og identiteter ...». (Hågvar, 2007, ss. 15-16). Vil min studie bekrefte Solbakkens inntrykk av at kritiske stemmer ikke slipper til i debatten? (2013). Blir myndighetenes perspektiver utfordret i redaksjonelle nyhetsmedier? Slipper temaer som kan utfordre det rådende synet på husdyrproduksjon til? En studie av et utvalg nyhetstekster fra norske redaktørstyrte medier kan tenkes å gi innsikt i hvilke forståelser som dominerer debatten om dyrevelferd i dag. Flere av studiene jeg har funnet er noen år gamle, og det kan være på sin plass med nyere forskning på feltet. Der Solbakkens oppgave sammenlignet omtale av sports- og familiedyr med omtalen av produksjonsdyr (2013), skal jeg gå i dybden av omtalen av produksjonsdyr. Der Ellefsens oppgave var en diskursanalyse av høringsnotater (2009), vil min oppgave kombinere en kvantitativ innholdsanalyse med en kritisk diskursanalyse av medietekster. Hvordan en diskursanalyse av medietekster kan kaste lys over utøvelse av makt, og hvorfor den egner seg til å besvare slike spørsmål, kommer jeg tilbake til i kapittel tre om metoder og kapittel fire om teoretisk grunnlag for kritisk diskursanalyse.

3. Metoder

Olav Dalland forklarer i boken *Metode og oppgaveskriving for studenter* at «Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap» (2007, s. 81). Han påpeker at metode ifølge ordboka betyr «å følge en viss vei mot et mål». Forskeren skal, ifølge Dalland, «beskrive denne veien og redegjøre for de valgene som er tatt underveis mot målet». Han påpeker også viktigheten av at «Refleksjonene omkring valg av metode må komme klart frem» (Dalland, 2007, s. 85). I dette kapittelet skal jeg drøfte valg av metoder, forklare hvordan jeg skal jobbe for å sikre best mulig validitet og reliabilitet i den kvantitative og kvalitative analysen, og reflektere over egen forforståelse. Overgangen mellom teori og metode i kritisk diskursanalyse er ofte litt diffus, og jeg vil derfor hovedsakelig bruke metodekapittelet til å konkretisere valg jeg har gjort med hensyn til blant annet datainnsamling og utvalg, mens jeg i teorikapittelet vil samle mye av det teoretiske rammeverket for den kritiske diskursanalysen og den journalistfaglige tilnærmingen til oppgaven.

Østbye et al. skriver at «Metodeutviklingen henger ofte nøye sammen med teoriutvikling og forskning innen et fagfelt» (2013, s. 18). Dette er grunnen til at litteraturgjennomgangen (se kapittel 2) er et viktig forarbeid til utviklingen av det metodiske rammeverket. Østbye et al. skriver at man ifølge Karl Popper kan stille tre krav til forskning, og jeg skal raskt gå gjennom disse her (Karl Popper, 1959, referert i Østbye et al., 2013, s. 31). Det første kravet er at man skal argumentere for sine påstander og være mottakelig for kritikk og motargumenter. Det gjelder også med hensyn til å akseptere «ulike metodologiske grunnsyn» i drøftingen (Karl Popper, 1959, referert i Østbye et al., 2013, s. 31). Gjennom hele oppgaven vil jeg forsøke å redegjøre for eventuelle påstander. Jeg mener det er viktig å være mottakelig for kritikk i all forskning, ettersom den stadig er i utvikling og man aldri kan sitte med alle svarene. Det andre kravet er at man må gjøre rede for forskningsprosessen slik at andre kan etterprøve konklusjonen og prosessen som førte dit. Østbye et al. kaller dette «et krav om intersubjektivitet» (Karl Popper, 1959, referert i Østbye et al., 2013, s. 31). Intersubjektivitet skal jeg drøfte i delkapittel 3.3.3 «Reliabilitet og validitet i kvantitativ innholdsanalyse» i oppgaven. Krav nummer tre er at teorier og generaliseringer skal formuleres slik at de oppfyller *falsifiserbarhetskriteriet*, som betyr at det må være mulig å teste dem på et senere tidspunkt (Karl Popper, 1959, referert i Østbye et al., 2013, s. 31). Dette vil

jeg legge til rette for ved hjelp av teori, metode, kodebok, kodemanual og vedlegg/appendiks til oppgaven.

Olav Dalland forklarer i boken *Metode og oppgaveskriving* at «Begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener at akkurat den metoden egner seg best til å belyse spørsmålet eller problemstillingen på en best mulig måte» (2021, s. 53). Min problemstilling og de analytiske spørsmålene kan, etter min mening, best besvares ved å benytte ulike metodiske tilnærminger basert på de ulike spørsmålenes karakter. I oppgaven skal jeg derfor kombinere kvalitative og kvantitative metoder. Aksel Tjora påpeker i boken *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* at «Forskjellige forskningsspørsmål eller problemstillinger peker i retning av ulike metodologiske tilnærminger. I svært mange tilfeller vil en kombinasjon av kvalitative og kvantitative tilnærminger være gunstig ...» (2017, s. 24). Han mener også at samfunnsforskningen vil ha nytte av å arbeide for at skillene mellom de paradigmenes bygges ned, «blant annet ved å åpne opp for en bredere diskusjon om hvordan man kan utløse det kunnskapsmessige potensialet i en analyse av ulike former for empiri» (Tjora, 2017, s. 29). Å blande kvantitative og kvalitative metoder kaller Østbye et al. metodetriangulering, og foreslår at man for eksempel kan «belyse samme tema gjennom kvalitative og kvantitative delprosjekter» (2013, ss. 272-273). Dette er metoden jeg bruker i denne oppgaven.

Med en kvantitativ innholdsanalyse og en kritisk diskursanalyse skal jeg besvare de ulike analytiske spørsmålene som til sammen svarer på problemstillingen. Det første analytiske spørsmålet, om hvilke aktører som slipper til og dominerer dekkningen, mener jeg best kan besvares med en kvantitativ gjennomgang av forfattere og kilder i tekstene. Hvilke hovedtemaer som er sentrale i dekkningen, kan besvares med samme metode. Spørsmål to om hvilken funksjon temaene oppfyller, mener jeg må besvares gjennom en diskursanalyse som bygger på funn fra den kvantitative analysen. Spørsmål tre om hvilken måte hegemonier utfordres eller reproduseres, mener jeg best kan besvares med en kvalitativ analyse. Diskursanalysen, og spesielt den kritiske diskursanalysen, mener jeg kan bidra til å se en større helhet. Et alternativ til metodetriangulering kunne ha vært å skrive om de analytiske spørsmålene slik at alle kunne kvantifiseres, men jeg mener jeg ville ha mistet det store bildet og den samfunnsmessige konteksten som omgir tekstene, og at det hadde gått utover nytteverdien til forskningen. På motsatt vis kunne jeg formulert alle spørsmålene slik at de kunne besvares kvalitativt – men jeg er redd for at slutningene og konklusjonene ikke ville stått like

sterkt fordi inntrykket man fester seg ved, i verste fall kan avvike fra de faktiske forholdene når man ikke har de kvantitative resultatene i bunn, så fortolkning og konklusjon kunne ha blitt feil. Østbye et al. mener at «Det kan være fruktbart å kombinere ulike typer data og analyseteknikker for å se om de gir sammenfallende beskrivelser av et fenomen (2013, s. 22)». Dette er, etter min mening, et viktig argument for metodetriangulering, da det kanskje også kan redusere faren for feilslutninger eller at eget bias påvirker resultatene.

3.1 Utvalg og avgrensninger

Østbye et al. skriver at «Et grunnleggende ledd i prosessen fram mot trekking av utvalg er alltid å avgrense populasjonen» og at man ofte må vurdere utvalget i to steg: først hvilke medier man skal ta for seg, deretter hvilke kanaler (2013, s. 215). I oppgaven har jeg valgt skriftlige nyhetsmedier som er tilgjengelige på nett via Atekst/Retriever som empiri. Deretter valgte jeg de fire kanalene med flest treff innen søkekriteriene mine (se delkapittel 3.2. om datainnsamling), og endte med Dagbladet, Nationen, Norges Riksringkasting og Verdens Gang. Betegnelse har jeg i datamatriksen kortet ned til to bokstaver som samsvarer med nyhetsmediens to første initialer. Inspirasjon til metoden fikk jeg fra Anja Aaheim Napper sin fremgangsmåte i masteroppgaven «Klimakrise eller oljefest?» (2014, s. 32). Jeg vil heretter referere til disse slik figuren viser:

Kanal	Dagbladet	Norges Riksringkasting	Nationen	Verdens Gang
Forkortelse	DB	NR	NA	VG

Figur 3.1. Figuren viser enhetene i oppgaven: DB, NR, NA og VG.

Store Norske Leksikon skriver på sine nettsider med titlene «VG» og «Dagbladet», på henholdsvis snl.no/vg og snl.no/Dagbladet, at VG og Dagbladet er riksdekkende løssalgssaviser (VG, 2021), (Dagbladet, 2021). Nationen er, som Store Norske Leksikon oppgir på snl.no/Nationen, en abonnementsavis for næringslivet i distriktene (Nationen, 2021), og NRK er en statlig allmennkringkaster (NRK, 2022). Aller Media skriver på aller.no/vare-merkevarer at «Dagbladet er et multimedialt mediehus», som «med sin journalistikk skal granske makten og sette dagsorden, men også begeistre og underholde», at «Dagbladet skal ha uredd og modig journalistikk og kommentarer», og at «Dagbladet skal jobbe for å avdekke kritikkverdige forhold gjennom å granske alle typer makthavere – både offentlige og private – for å hindre overgrep, forsømmelser, korrupsjon og maktmisbruk» (Aller, u.d.). NR beskriver seg

selv på nrk.no som «Norges offentlig eide allmennkringkaster med et bredt radio-, TV-, Nett- og podkasttilbud» og at de «Med nærvær og avdelingane sine landet rundt har NRK og ei viktig beredskapsrolle når det gjeld å opplyse og informere folket når store og alvorlege hendingar hender og utviklar seg» (NRK, 2009). NA har ifølge egne nettsider en visjon om å gjøre «landbruk, matproduksjon og bosetting i hele landet viktig for alle», omtaler seg selv som «distriktenes næravis», og skriver at «Avisens prioriterte stoffområder er næringsliv, landbruk, politikk, samferdsel og EU» (Nationen, n.d.). VG skriver på vg.no at «VG er en døgnbemannet nyhetsorganisasjon, som produserer innhold for VG.no (web og app), papiravisen, magasiner og tredjeparts-plattformer», og at VG arbeider etter 5 mål. Det første er å være «folkets førstevalg som nyhetsdestinasjon» (Schibsted, 2022). I sin stiftelseserklæring på vg.no skriver VG at bedriftens «formål er å være en partipolitisk og økonomisk uavhengig dagsavis for hele landet» (Schibsted, u.d.).

Østbye et al. forklarer at neste steg er å bestemme «hvilke tidsperioder som skal dekkes» og påpeker at «Igjgen må problemstillingen få avgjørende innflytelse på hva en velger» (2013, s. 215). For å besvare min problemstilling «Hva kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier?» har jeg valgt året 2019. Da jeg startet arbeidet med å skrive oppgaven i 2020 var 2019 det seneste, komplette nyhetsåret som var tilgjengelig, og dermed mest relevant. Østbye et al. skriver at hvis målet med undersøkelsen er å «få et bilde av hvordan nyhetsdekningen generelt er i én eller flere kanaler, eller hvordan sakstype blir tatt opp» så vil man ha et representativt bilde av den «vanlige» nyhetsdekningen (2013, s. 215). De påpeker at i andre tilfeller vil man følge «dekningen av en bestemt sak», og at det ofte innebærer at man må sette en sluttdato selv om sakene fremdeles omtales i mediene (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013, s. 216). I tråd med dette mener jeg målet for denne oppgaven er å få et bilde av nyhetsdekningen om dyrevelferd og husdyrproduksjon i de fire kanalene jeg har valgt, men at dette er knyttet opp mot hvordan dyrevelferd blir tatt opp som sakstype. I 2019 fikk dyrevelferd oppmerksomhet etter publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter». Utvalget kan kanskje derfor ikke anses fullt og helt som et bilde av den «vanlige» nyhetsdekningen, som Østbye et al. kaller det (2013, s. 215). I dette tilfellet heller dekningen noe mer mot det Østbye et al. referer til ovenfor som en «bestemt sak» (2013, s. 216). Dokumentaren dukket imidlertid ikke opp i nyhetsbildet før 19. juni 2019, slik at det var noe mer enn fem måneder med vanlig nyhetsdekning før dette. Jeg

bestemte meg derfor for å ta med hele året 2019, slik at jeg kunne jobbe mot den generelle problemstillingen uavhengig av dokumentaren, og finne ut hva som kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier både før og etter dokumentaren ble vist på TV. En ekstra fordel med dette mener jeg at det kan gi innsikt i hva som skjer med dekningen av et tema før, under og etter at en enkelt nyhetshendelse «eksploderer» i mediene – uten at den konkrete saken er målet for undersøkelsen.

Enhetene jeg har valgt å undersøke i VG, DB, NR og NA er nyhetsartikler og meningsstoff fra redaksjon og publikum, altså ulike typer debattinnlegg, kronikker, kommentarer og ledere. For å kunne besvare problemstillingen anser jeg det som nødvendig å få med bredden i utvalget – både nyhetsartikler og meningsstoff. Jeg la tidlig merke til at meningsstoff utgjorde en stor del av omtalen knyttet til temaet dyrevelferd.

Ved første gjennomgang så jeg at leserinnleggene ofte omhandlet dagsaktuelle temaer. Etter min mening er det derfor ikke mulig å få et komplett bilde ved å kun se på nyhetsartikler – sjangrene utfyller hverandre. I motsetning til nyhetsartiklene bruker debattinnleggene sjelden eksterne kilder, og det er ikke nødvendigvis samme personer som slipper til i rollene som forfatter og kilde. Jeg tror analyser som også inkluderer meningsstoff gir bedre innsikt i hvem som slipper til i debatten enn om de kun baseres på nyhetsartikler og deres kildebruk.

At meningsstoff som debatt- og leserinnlegg er en journalistisk sjanger, kan understøttes av litteraturen og representanter fra bransjen selv. Sigurd Allern definerer i boken *Nyhetsverdier* kommentarjournalistikk som en av hovedsjangrene i journalistikken (2005, s. 101), og inkluderer debattinnlegg og leserbrev i denne kategorien (2005, s. 112). Bjerke påpeker også at journalistikkprofesjonen ikke bare skal styre nyhets- og reportasjedekningen, men også redigere meningsutvekslingen, med redaktøren som en utvetydig del av profesjonen. Bjerke viser her til paragraf 2.1 fra «Vær varsom-plakaten» «som pålegger den ansvarlige redaktør det personlige og fulle ansvaret for mediets innhold» (Bjerke, 2011, s. 199). Bjerke påpeker at redaksjonene bestemmer hvilke innlegg som trykkes, og ekskluderer innlegg som bryter etiske retningslinjer (2011, s. 193).

Som Bjerke nevner, går innleggene gjennom en prosess med redaksjonelle avveininger og journalistisk arbeid. Dette understøttes også av en nyhetssak på M24.no, hvor nettavisen skriver at «Avisene Morgenbladet, Klassekampen og Vårt Land krever alle abonnement for å få tilgang til deler av deres debattstoff, også det som er sendt inn som

leserinnlegg». M24 intervjuer Vårt Lands politiske redaktør Berit Strøyer Aalborg, og debattredaktør i Aftenposten Erik Tornes om praksisen. Aalborg begrunner valget med at «Bak debattinnleggene ligger det journalistisk arbeid, på lik linje med annen journalistikk», og påpeker at «Vårt Land bruker mye tid på å jobbe journalistisk med innleggene». Dette arbeidet skjer «Blant annet i form av faktasjekk og bearbeiding, i tillegg til at de aktivt jobber med å rekruttere skribenter». Aftenpostens debattredaktør sier de ikke tar betalt for debattinnlegg, men bekrefter at de jobber mye med å følge opp debattstoffet «både med å invitere debattanter og redigere stoffet» (Barka, 2021).

Etter inspirasjon fra Anja Aaheim Naper sin masteroppgave «Klimakrise eller oljefest?» (2014, s. 32) har jeg laget koder for å gjøre det enklere å referere til enkelte artiklene i analysene. Kodene består av forkortelsene til de ulike nyhetsmediene, i formatet *år måned dato* og til slutt et løpenummer. DB20190117-1 betyr for eksempel at teksten stod i Dagbladet 17. januar 2019. Tallet til slutt betyr at det er tekst nummer 1 fra Dagbladet denne dagen (i mitt utvalg), og er lagt til fordi det i mange tilfeller ble publisert flere tekster av samme nyhetsmedium på samme dag. Dette gjør det enklere å referere til de ulike tekstene når jeg bruker eksempler eller sitater.

3.2 Fremgangsmåte for innsamling av empiri

Østbye et al. påpeker at problemstillingen skal stå i sentrum når man vurderer hvilket materiale man skal benytte seg av og hva som er den beste fremgangsmåten (2013, s. 14). For å besvare min problemstilling har jeg som tidligere nevnt valgt å frembringe empiri ved å hente tekster fra mediearkivet Atekst/Retriever. Empirien er hentet ut for perioden 01.01.2019–31.12.2019. Som Østbye et al. påpeker er artikler fra nettaviser og papiraviser «i stor grad tilgjengelige i søkbare databaser, men disse er ikke alltid komplette» (2013, s. 216). Jeg tror likevel at det over en periode på ett år er et såpass stort datamateriale tilgjengelig at det ikke vil forringe studien i særlig grad om enkelte tekster skulle mangle fra utvalget. Hensynet til tidsbruk, effektivitet og mulighet til gjennomføring gjør at dette etter min vurdering er en den beste tilnærmingen.

Det første jeg gjorde i Atekst/Retriever var å søke på ulike ord relatert til temaet dyrevelferd som *dyrevelferd*, *dyrehelse*, *landbruksnæringen*, *beitedyr*, *jordbrukspolitikk*, *landbrukspolitikk* etc. Deretter vurderte jeg treffene jeg fikk og prøvde andre søkeord. Parallelt gjorde jeg undersøkelser knyttet til dyrevelferd og husdyrproduksjon, samt sentrale

begreper (kapittel 2). Dette ga meg bedre innsikt i hvilke begreper som kunne brukes i søkestrengene for å både finne tekster som var relevante for problemstillingen, og utelukke så mange irrelevante treff som mulig. Som tidligere nevnt ga denne prosessen meg oversikt over hvilke nyhetskanaler som hadde størst dekning av temaet, og jeg valgte derfor VG, DB, NA og NR som analyseenheter.

I denne oppgaven skal jeg begrense utvalget til produksjonsdyrene i norsk husdyrproduksjon, og vil derfor ekskludere sportsdyr, kjæledyr, oppdrettsfisk og lignende. Undersøkelsene viste at begrepene *dyrehelse*, *dyrevern* og *dyrevelferd* ofte ble brukt til å omtale temaet i tidsskrifter, lovtekster etc. Selv om begrepet dyrevelferd de siste årene gradvis har begynt å ta over for de to andre, brukes alle tre fortsatt. For å få et mest mulig balansert resultat valgte jeg å søke etter alle de tre ordene slik: I feltet for «Enkelte av ordene», la jeg inn søkestrengen «*dyrevelferd** OR *dyrevern** OR *dyrehelse**». Søkeresultatet inkluderer da alle ord som begynner med minst ett av ordene «dyrevelferd», «dyrevern» eller «dyrehelse», uavhengig av endelsen på ordet. Varianter av ordene, som for eksempel «dyrevelferden», «dyrehelsefaglig», «dyrehelseavdelingen», «dyrevernorganisasjonen», «dyrevelferdsprogrammet», «dyrevelferdsloven», «dyrevernaktivister», «dyrevernlover», «dyrevernbevegelsen» og «dyrevernforkjempere» vil da komme med i søkeresultatet. Denne søkestrengen ga et resultat på 922 tekster, og da jeg tok en gjennomgang av noen av dem oppdaget jeg raskt at mange av tekstene handlet om dyr som ikke var en del av mitt utvalg, som kjæledyr, fisk og ville dyr. Jeg la derfor inn en ny søkestreng som ekskluderte disse fra resultatet. Etter å ha lest gjennom en del av tekstene, prøvde jeg meg frem til jeg fant en søkestreng som ga mest mulig relevante treff for problemstillingen. Jeg la inn søkeord som ekskluderte begreper knyttet til for eksempel fiskeoppdrett, rovdyrdebatten og pelsdyrdebatten, da argumentene her kan være basert på andre vurderinger enn i husdyrproduksjonsnæringen. Videre valgte jeg å ekskludere søkeord knyttet til jakt og reinsdyrhold, som for eksempel «jeger», «jakt» eller «rein». Utvalget ble mer håndterbart fordi jeg unngikk å lese gjennom et stort antall irrelevante tekster, og jeg endte til slutt med denne søkestrengen:

I feltet «Uten ordene»: «Pelsdyr* (OR) ulv* (OR) laks* (OR) akvakultur* (OR) havbruk* (OR) kjæledyr* (OR) rein* (OR) jakt* (OR) jeger* (OR) bever* (OR) kanin* (OR) struts* (OR) marsvin* (OR) oppdrettsnæring* (OR) tiger* (OR) hund* (OR) forsøksdyr*». Den resulterte i 409 treff.

Neste trinn var å gå gjennom utvalget manuelt og ta bort tekstene falt utenfor utvalget mitt, eller av ulike årsaker ikke ville bidra til å besvare problemstillingen. I denne fasen valgte jeg for eksempel å ta bort tekster som kun nevnte dyrevelferd, dyrehelse eller dyrevern i forbifarten – for eksempel en sak om at Klassekampen fyller år – notiser, tekster som primært handlet om utenlandske forhold, og tekster på nynorsk. Gjenværende var 209 tekster. Fremgangsmåten for datainnsamlingen i Atekst/Retriever er inspirert av Anja Aaheim Naper sin fremgangsmåte i masteroppgaven «Klimakrise eller oljefest?» (2014, ss. 30-32).

3.3.1. Kvantitative analysemetoder

Østbye et al. forklarer at målet med den kvantitative innholdsanalysen gjerne er å «finne sammenhenger og strukturer i materialet (og den virkeligheten det representerer) ...» (2013, s. 162). Dalland mener fordelene med kvantitative metoder er «at de gir data i form av målbare enheter. Tallene gir oss muligheter til å foreta regneoperasjoner ...» (Dalland, 2021, s. 53). Han forklarer at man først samler empiri ved å tilegne seg «sammenlignbare opplysninger om flere undersøkelsesenheter av et visst slag», og at empirien uttrykkes i form av tall som til slutt analyseres (Dalland, 2007, s. 83). Innholdsanalyse kan ifølge Østbye et al. være et fornuftig metodevalg når vi ønsker «å få en oversikt over et stort antall tekster, enten for å se hvordan den totale dekningen av en sak har vært, eller for å få en oversikt over det normale innholdet i én eller flere kanaler i ett eller flere tidsrom» (2013, s. 207). Kvantitativ innholdsanalyse er derfor, slik jeg vurderer det, et godt utgangspunkt for å bearbeide denne oppgavens relativt omfattende empiri. Østbye et al. beskriver fem ulike formål som kvantitativ innholdsanalyse kan oppfylle i ulik grad. Det første handler om at man kan «Beskrive mønstre og utviklingstendenser i kommunikasjonen», og den fjerde handler om å kunne «Finne ut hvordan mediene framstiller ulike grupper i samfunnet» (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013, s. 209). Disse to punktene anser jeg som svært relevante for min problemstilling, som søker å finne ut hva som kjennetegner dekningen av dyrevelferd i utvalgte norske nyhetsmedier.

3.3.2 Kategorisering og variabelverdier

Anja Aaheim Naper refererer til Østbye et al. og skriver at «Begrepene variabel og variabelverdier er sentrale i kvantitativ metode» (Østbye et al., 2007, s. 163, referert i Naper, 2014, s. 36). I mine egne undersøkelser av den nye versjonen av boken ser jeg at Østbye et al. skriver at «Når vi har bestemt hvilke enheter vi skal undersøke, må vi se hvilke egenskaper vi

skal registrere for hver enhet» (2013, s. 216). Det vil jeg gjøre i dette delkapittelet. Jeg vil også legge til kategorien *enheter*, som Østbye et al. har inkludert (2013, s. 163).

Om jeg følger Østbye et al. sin fremgangsmåte, kan tekstene jeg har valgt defineres som *enheter*, mens hver opplysning om en enhet defineres som en *variabel* (2013, s. 164). Forfatterne påpeker at variablene må springe ut av problemstillingene fordi «Det finnes et uendelig antall egenskaper som *kan* tas med, og det er bare ut fra forutgående problemstillinger og erfaring vi kan sikre at de egenskapene vi velger ut, blir fruktbare i analysen» (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013, s. 216). Jeg har vurdert enhetene i min analyse opp mot problemstillingen og analysepørsmålene. Variablene i min oppgave er blant annet seksjon, sjanger, forfattere, kilder, narrativer, hovedtema, etc. Kommentar, leder og kronikk er eksempler på variabelverdier som faller under variabelen *sjanger* i min oppgave. Det er altså de ulike typene variabler man registrerer. Østbye et al. forklarer at *enheter*, *variabler* og *variabelverdier* samles i en *datamatrix* (2013, s. 165). Jeg har laget datamatriksen i Excel, og brukt den som utgangspunkt for analysene. *Kodeboka* er ifølge Østbye et al. en oversikt over de definerte verdiene for hver variabel (2013, s. 166). Den ligger som vedlegg i oppgaven.

Det er, ifølge Østbye et al., «gjennom definisjonen av de enkelte egenskapene i kodeboka vi skaper eller ødelegger et eventuelt samsvar mellom tekstene og det kodede materialet» (2013, s. 216). I arbeidet med oppgaven vil jeg definere variabler og variabelverdier med utgangspunkt i gjennomlesninger av tekstene, og tilpasse dem underveis slik at samsvaret skal være best mulig til slutt. Hvilke kriterier de ulike variabelverdiene skal vurderes etter, vil jeg beskrive i kodemanualen der jeg mener det er nødvendig. Østbye et al. skriver at variablene brukes for å finne frem til likhet og ulikhet blant enhetene og bør defineres slik at kategoriene er *gjensidig utelukkende* (2013, s. 166), og at dette betyr at «På hver variabel skal hver enhet plasseres i én og bare én kategori», men påpeker at det kan være vanskelig da enkelte variabler kan høre hjemme i flere kategorier. De skriver at man kan løse dette ved å utdype kategoriene (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013, s. 217). Dette vil jeg gjøre i prosessen med å utarbeide de ulike kategoriene. Det står videre at man også kan legge inn kategorier som «Annet», men man da må «sørge for at hovedtyngden av materialet ikke havner i slike kategorier (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen, & Moe, 2013, s. 217). Dette vil jeg også gjøre ved behov. Variabelverdier for enkelte variabler, som kjønn, seksjon eller antall ord, krever ikke så mange vurderinger og er relativt enkle å registrere.

Andre variabler, som hovedtema, narrativer, løsningsforslag og diskurser byr på utfordringer, da man i større grad må legge egne vurderinger til grunn, og det kan være glidende overganger mellom variabelverdier. Ifølge Hågvar er det ofte vanskelig å avklare hvor en diskurs begynner og slutter, samt hva som skal regnes som en egen diskurs. Diskurser kan finne seg på flere nivåer, og kan også overlape med hverandre. Hågvar skriver at det også kan være «en kamp mellom ulike diskurser om hvordan et bestemt fenomen skal forstås». I analysen vil jeg gå gjennom diskursene jeg har identifisert i tekstene, og som Hågvar påpeker se på likheter og forskjeller mellom dem (Hågvar, 2007, s. 20). Som Hågvar også nevner er det ikke nødvendigvis mulig å lage en «uttømmende diskurskatalog» (2007, s. 20), men jeg vil likevel så langt det er mulig forsøke å utvikle kategorier som er gjensidig utelukkende. I de tilfellene hvor det ikke er mulig, vil kodemanualen og kodeboka være nyttige verktøy for å tydeliggjøre hvilke vurderinger som legges til grunn for kodingen av variabelverdiene.

3.3.3 Reliabilitet og validitet i kvantitativ metode

I boken *Vitenskapsteori for nybegynnere* påpeker Torsten Thurén at man må være oppmerksom på reliabilitet og validitet i kvantitative undersøkelser. Validitet innebærer, ifølge Thurén, «at man virkelig undersøker det man har tenkt til å undersøke, og ingenting annet» (2018, s. 32). Dette gjør jeg rede for i delkapittelet om valg av enheter i kapittel tre. Thurén forklarer at reliabilitet, også kjent som pålitelighet, i denne sammenheng betyr at målingene er korrekt utført (2018, s. 31). Jeg har selv jobbet mye med dette ved å gå gjennom tekstene, variabelverdiene og datamatriksen flere ganger. Dette kan man også undersøke blant annet ved å måle det Thurén definerer som intersubjektivitet. Han forklarer at en forutsetning er at «det finnes en metode med regler for hvordan man avgjør hva som er sant eller sannsynlig. Intersubjektivitet innebærer at disse reglene er klart formulert, og at hvem som helst skal kunne gå etter for å se hvordan undersøkelsen er gjort» (2018, ss. 32, 39-40). Jeg har i oppgaven forsøkt å legge til rette for intersubjektivitet ved å utforme en kodebok basert på innholdet i tekstene, og en tilhørende kodemanual som er revidert flere ganger underveis for å samsvare best mulig med innholdet i tekstene. I tillegg er søkestrenger og fremgangsmåte for å hente ut empiri tatt med, samt henvisninger til tekster brukt som eksempler i analysen. Dette kan gjøre det mulig for andre forskere å kode materialet på nytt.

3.4.1 Kvalitative analysemetoder – kritisk diskursanalyse

I denne oppgaven består empirien av utvalgte tekster om dyrevelferd fra VG, DB, NA og NR. Kvalitativ innholdsanalyse egner seg ifølge Østbye et al. til å undersøke medietekster fordi de «ikke alltid er entydige, men tvert om kan være både tvetydige og mangetydige» (2013, s. 63). Dalland skriver at «Ordet *kvalitet* viser til egenskapene eller karaktertrekkene ved fenomener. Kvalitativt orienterte metoder benyttes for å få opp data som kan karakterisere et fenomen» (Hellevik, 1999, s. 13, referert i Dalland, 2007, s. 83). Den kvalitative innholdsanalysen bør derfor passe godt til å undersøke hvordan dyrevelferd og husdyrproduksjon representeres i mitt utvalg, som består av tekster fra norske nyhetsmedier. Østbye et al. skriver at «Tekstanalysen er fortolkende», og at man i den kvalitative analysen gjerne vil avdekke tekstens «mer eller mindre skjulte lag av betydning, tekstens *latente* nivå» (2013, s. 63). Dette kan tyde på at kvalitative diskursanalysen kan være et godt supplement til den kvantitative innholdsanalysen. Østbye et al. forklarer at «Tekstanalyse i medievitenskapen trekker [...] veksler på ulike tekstteoretiske tradisjoner», og peker på diskursanalysen som en «nyere tekstanalytisk tradisjon ...» (2013, s. 63). Tjora skriver at «Diskursanalyse er altså ikke en form for generering av empiriske data, men en form for analyse, hvor man særlig søker å identifisere tekst/praksis som virkelighetskonstruerende» (2017, s. 185). En diskursanalyse av presstekster kan, ifølge Hågvar, gjøre oss mer bevisste på hvordan pressen og vi selv tenker om verden, og vise hvordan bestemte måter å skrive på kan være med på å reproducere eller endre tankemønstre (2007, s. 17). Hågvar skriver også at valgene journalister tar når de skriver tekster signaliserer ulike perspektiver og ideologier til leserne (2007, s. 18), og at måten vi omtaler virkeligheten på, gjenspeiler vår forståelse av den (2007, s. 21). Nettopp derfor mener jeg diskursanalysen er en god metode for å undersøke hvordan mediene forstår og fremstiller dyrevelferd. Dataene som brukes i diskursanalysen i kapittel 6 i denne oppgaven, kommer fra datamatrisen som er analysert i den kvantitative analysen av diskurser i tekstene, kombinert med en analyse av det Hågvar kaller *kulturkonteksten*, *situasjonskonteksten* og *den tekstuelle konteksten* som også er en del av diskursanalysen (Hågvar, 2007, s. 34). Det teoretiske grunnlaget for diskursanalysen vil jeg gjøre rede for i kapittel 4.

I boken *Diskursanalyse som teori og metode* påpeker Jørgensen og Phillips at det er «viktig at holde sig for øje, at de diskursive praksisser altid fungerer i et dialektisk samspill med andre sociale praksisser, og at disse andre sociale praksisser kan sætte nogle

strukturelle bægrensninger for, hvordan diskurserne kan brukes og forandres» (2010, s. 144). Jørgensen og Phillips skriver at «Ved at fokusere på forskjellige konkurrerende diskurser inden for samme område, vil man kunne undersøge, hvor den ene eller den anden diskurs er fremherskende, hvor der er kamp mellom forskjellige diskurser – og hvilke selvfølgheder, alle de pågjældende diskurser deler» (2010, s. 147). Dette skal jeg undersøke i den kritiske diskursanalysen i denne oppgaven.

Begrepet *diskursorden* kommer ifølge Jørgensen og Phillips fra Fairclough, og viser til diskurser som kjemper om dominans på samme plass (2010, s. 38). Jørgensen og Phillips skriver at flere diskursordener kan fungere sammen (2010, s. 147). I denne oppgaven skal jeg identifisere diskursene som er brukt i nyhetsmediene og undersøke hvordan de brukes, samt om de kjemper mot hverandre eller brukes sammen. Jeg skal derfor gå gjennom tekstene i utvalget for å identifisere diskursene, hvor ofte de brukes, hvilke som har dominans og hvilke som nesten ikke blir brukt, eventuelle diskurskamper og diskursordener. Dette kan bidra til å besvare problemstillingen og de analytiske spørsmålene.

3.4.2 Reliabilitet og validitet i kvalitativ metode

I dette delkapittelet vil jeg redegjøre for hvilke valg jeg har tatt i oppgaven for å oppnå best mulig validitet, men først skal jeg gå gjennom begrepene i tittelen til dette delkapittelet.

Østbye et al. forklarer at betegnelsen validitet betyr gyldighet eller troverdighet, og mener at det handler om «det å måle det en sikter mot å måle» (2013, ss. 25-26). Jeg mener man kan bidra til dette ved å ha problemstillingen og de analytiske spørsmålene i tankene under arbeidet med oppgaven og når man utformer variabelverdier, og ved å redegjøre for prosessen underveis. Dalland definerer gyldighet som at dataene man samler inn skal være relevante for problemstillingen (2007, s. 93). Problemstillingen min handler om nyhetsmedienes dekning av dyrevelferd og husdyrproduksjon, og empirien er valgt ut fra de nyhetsmediene som hadde størst dekning av temaet. Jeg mener dette samsvaret vil gi et mest mulig gyldig datagrunnlag.

Jørgensen og Phillips skriver at «man med et sosialkonstruktivistisk utgangspunkt kan validere sine forskningsresultater og gjøre dem så gjenomsig for læseren som muligt» (2010, s. 33). Jørgensen og Phillips påpeker at mange sosialkonstruksjonister anser vitenskap som produktiv, og ikke som en avspeiling av virkeligheten:

Videnskabelig viden ses som produktiv. Lige som al anden diskurs producerer videnskabelig diskurs viden, sociale relationer og identiteter. Denne opfattelse af vidensproduktion står i modsætning til det objektivistiske videnskabssyn, som man finder inden for positivismen, hvor viden ses som en passiv afspejling af virkeligheden (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 120).

Jørgensen og Phillips skriver at Wetherell og Potter mener at forskningens akademiske standard eller politiske betydning likevel ikke svekkes (Wetherell og Potter, 1992, referert i Jørgensen & Phillips, 2010, s. 120).

I denne oppgaven har jeg bestemt meg for å benytte meg av metodetriangulering, fordi jeg mener de ulike spørsmålene best kan besvares ved å kombinere kvantitative og kvalitative metoder. Dette kan bidra til at jeg får høyere validitet (eller gyldighet) ved at dataene jeg samler inn besvarer de enkelte analytiske spørsmålene så presist som mulig og dermed også problemstillingen. Jeg tror dette vil gi mindre sannsynlighet for feilslutninger. Definisjonsmessig validitet er ifølge Østbye et al. om «knyttet til hvor godt vi greier å fange opp de begrepene vi har på det teoretiske nivået i vår innsamling og analyse av empiriske data» (2013, s. 27). For å bidra til dette har jeg i kapittel 1.5 redegjort for de viktigste begrepene jeg bruker, og forklarer andre begreper underveis i oppgaven. Jeg har også utformet variabelverdier basert på det faktiske innholdet i tekstene. *Pålitelighet* innebærer ifølge Dalland at «De ulike leddene i prosessen må være fri for unøyaktigheter» (2007, s. 94). For å bidra til dette vil jeg lese nøye gjennom tekstene underveis i datainnsamlingen, gå gjennom tekstene flere ganger der jeg føler det er nødvendig for å luke ut feilkilder, og jobbe med kodeskjemaet og kodemanualen i flere omganger. Dalland påpeker også at et godt forarbeid kan bidra til å redusere feil (2007, s. 95). Jeg tror grundig arbeid med de innledende kapitlene kan bidra til dette, gjennom avgrensningene i kapittel 1 og litteraturgjennomgang i kapittel 2. Metodekapittelet fungerer også som en rettesnor med hensyn til kvaliteten på både innsamling, bearbeidelse, fortolkning og analyse av dataene i oppgaven. Østbye et al. påpeker at «Definisjonsmessig validitet og reliabilitet utgjør til sammen analysens validitet». Det kan imidlertid, ifølge Østbye et al. være «vanskelig å maksimere både reliabilitet og definisjonsmessig validitet i samme undersøkelse» fordi «Ønsket om høy definisjonsmessig validitet kan komme i konflikt med ønsket om høy reliabilitet» (2013, s. 27). Likevel vil jeg forsøke å sikre så høy validitet som mulig i den kvalitative analysen ved hjelp av overnevnte grep. Dalland forklarer også at resultater skal presenteres på en slik måte at det «tillater kontroll,

etterprøving og kritikk». Han mener dette handler om å gi leseren tillit til undersøkelsen (2007, s. 91). Som Dalland påpeker, vil det på dette punktet være «et skille mellom kvantitativt og kvalitativt orienterte metoder» for hvordan dette kan gjøres (2007, s. 91). Jeg vil bidra til dette ved å legge ved en oversikt over tekstene jeg har brukt som eksempler i analysene, og eksempler på diskursene jeg har identifisert i oppgaven, samt kodebok og kodemanual slik at arbeidet kan etterprøves.

Ifølge Dalland betyr normen om kumulativ forskning «at vi bygger videre på den forskningen som allerede foreligger, og som vi har tillit til». Han påpeker at «Det betyr at en undersøkelse starter med at vi gjør oss kjent med de svarene andre forskere har kommet frem til på området» (Dalland, 2007, s. 91). Dette er et av formålene med litteraturgjennomgangen. Dalland mener dette er viktig fordi «Det gir forskningen mulighet til å knytte kunnskap sammen i omfattende teorier og utvide grensen for hva som er sikker viten» (2007, s. 91). Slik kan forskningen bevege samfunnet fremover.

Som Østbye et al. påpeker er det slik «at alle generaliseringer får preg av å være foreløpige» fordi det alltid kan tenkes at man må endre eller gå fra teoriene sine (2013, ss. 31-32). I analysen, diskusjonen og konklusjonen er det viktig å forsøke å følge dette prinsippet ved å være tydelig på at det ikke alltid er mulig å komme med sikre konklusjoner eller å generalisere utover det man faktisk forsker på.

3.5.1 Forforståelse

Å gjøre rede for egen forforståelse eller forforståelse før man starter en undersøkelse handler om, slik jeg forstår henholdsvis Olav Dalland og Aksel Tjora, å forsøke å unngå at resultatet av analysen farges av forskerens egne tanker om fenomenet man undersøker (Dalland, 2007, s. 90), (Tjora, 2017, s. 25). Dalland mener at objektivitet i forskningen handler om å være bevisst på sine egne verdier (2007, s. 92). Jeg vil i tråd med dette gjøre rede for min forforståelse på dyrevelferdsfeltet i dette delkapittelet.

Jeg har alltid vært glad i dyr, men har ikke bakgrunn fra jordbruket eller andre yrker som er relevante for dyrevelferdsfeltet. Jeg har ikke medlemskap i dyrevernorganisasjoner, men har tidligere vært aktiv i Miljøpartiet De Grønne på bakgrunn av at jeg er glad i natur og oppfatt av klimasaken, og heller politisk mer mot venstre enn høyre. Det er viktig å være seg bevisst at ikke dette påvirker analysen i en bestemt retning.

Jørgensen og Phillips viser til Burr som skrev at forskerrefleksivitet også er viktig i sosialkonstruksjonisme (Burr, 1995, s. 180, referert i Jørgensen & Phillips, 2010, s. 120). Forskeren kan, ifølge Jørgensen og Phillips, ta vurderinger knyttet til refleksivitet ved å tenke på egen rolle som forsker og begrunne valg som tas (2010, s. 121). I oppgaven skal jeg begrunne valgene jeg tar fortløpende, i metodekapittelet, i teorikapittelet og i konklusjonen.

Ifølge Jørgensen og Phillips er det viktig å unngå at forskerens egne synspunkter farger resultatene i den kritiske diskursanalysen (2010, s. 31). Samtidig påpeker de at det er viktig å huske at «Diskursanalytikerens ærinde er ikke at komme «bag om» diskursen i sine analyser, at finde ut af hvad folk *virkelig* mener, når de siger dit eller dat, eller at finde du af, hvordan virkeligheden *egentlig* er bag diskursen» (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 31). Formålet mitt med den kritiske diskursanalysen er i henhold til dette, ikke å velge side i debatten eller si noe om hvilke diskurser innen dyrevelferd som representerer «sannheten», men snarere undersøke hvilke diskurser som brukes i mediene og se nærmere på hvem som bruker de ulike diskursene. Jeg skal ta ansvar for at mine meninger ikke påvirker resultatene av undersøkelsene, og være bevisst på egne tilknytninger til temaet før jeg starter undersøkelsene. En annen utfordring som Jørgensen og Phillips peker på er at «Eftersom man som forsker ofte selv er en del af den kultur, man undersøger, deler man mange af de selvfølgeligheder, som ligger i ens materiale Man er interesseret i, hvordan nogle udsagn helt «naturlig» bliver accepteret som sande og andre ikke. Derfor må man i videst mulig udstrækning forsøge at *fremmedgjøre* sig fra materialet» (Jørgensen & Phillips, 2010, ss. 31-32). Dette skal jeg jobbe med å være bevisst på i arbeidet med oppgaven.

Dyrevelferd er en del av et stort felt som blant annet henger sammen med landbruks- og klimapolitikk, forbruksvaner og matsikkerhet. Min yrkesbakgrunn er fra humanistiske fag. Jeg mente da jeg startet med oppgaven at det var nødvendig å opparbeide noe kunnskap om dyrevelferd, fordi manglende kunnskap kunne være en mulig feilkilde. Jeg satte meg derfor inn i feltet ved å gjøre undersøkelser i skriftlige kilder, i tillegg til at SIFO bidro med informasjon om temaet. Dette mente jeg var viktig for være i stand til å foreta kritiske vurderinger av mediedekningen om dyrevelferd, forstå årsakssammenhenger og unngå å foreta feilslutninger på grunn av manglende forhåndskunnskap. SIFO vil bistå ved behov, uten at det skal påvirke datainnsamlingen eller resultatene i noen retning.

4. Teoretisk grunnlag for kritisk diskursanalyse

Teorien som danner grunnlaget for denne oppgaven bygger på Faircloughs prinsipper for kritisk diskursanalyse, og i dette delkapittelet skal jeg gjøre rede for hvordan jeg skal bruke prinsippene i den kritiske diskursanalysen. Hågvar skriver at diskurs nærmest har blitt et moteord som forstås på mange ulike måter, og har i boken valgt en definisjon fra Tønnesson som betyr tekst i kontekst. Jeg vil legge denne definisjonen til grunn for oppgaven:

Vi skal her låne en definisjon fra Tønnesson (red. 2002:220): «I denne boka lar vi ordet bety *tekst i kontekst* [...]. En diskurs i vår betydning kan ytterligere presiseres til en institusjonelt og historisk forankret tenke-, tale, handlings-, og væremåte» (Hågvar, 2007, s. 18).

Fairclough skriver i boken *Media Discourse* at det er nødvendig å kombinere den sosiologiske tilnærmingen til språk og hvordan språk fungerer i samfunnet, med tekstanalysetradisjoner som springer ut fra lingvistik og språkstudier, for å operasjonalisere dem for bruk i spesifikke analyser (1995, ss. 54-55). Han påpeker at betegnelsen «kritisk» i diskursanalysen handler om at sammenhengen mellom bruk av språk og utøvelse av makt ofte er utydelig, men likevel ved nærmere undersøkelser viser seg å være avgjørende for utøvelse av makt (Fairclough, 1995, s. 54). Han skriver også at mange tekster ofte er komplekse, fordi de består av en sammenblanding av forskjellige typer diskurser, og påpeker at han synes medietekster er spesielt interessante (Fairclough, 1995, s. 55). Fairclough skriver at bruk av språk – som også inkluderer tekster – konstituerer sosiale identiteter, sosiale relasjoner, og systemer for kunnskap og tro, og at tekster derfor bidrar til å endre disse sidene av samfunnet (Fairclough, 1995, s. 55). Ifølge Fairclough innebærer kritisk diskursanalyse å analysere forholdet mellom tre dimensjoner: teksten, diskursiv praksis, og sosiokulturell praksis. Med uttrykket diskursiv praksis referer han til produksjon og bruk av tekst, og med sosiokulturell praksis referer han til sosiale og kulturelle hendelser (Fairclough, 1995, s. 57). Dette danner det teoretiske rammeverket for den tredimensjonale modellen for kritisk diskursanalyse som jeg bruker i denne oppgaven. Les mer om modellen i (Fairclough, 1995) og (Hågvar, 2007). I delkapittel 4.2.1. vil jeg forklare bruken av modellen. Jeg støtter meg her på Jørgensen og Phillips (2010), Hågvar (2007) og Joar Skrede (2018) som har kommet med verdifulle tolkninger av Faircloughs teoretiske rammeverk for kritisk diskursanalyse de seneste årene. Dette kommer jeg tilbake til i delkapittel 4.2.1. I dette kapittelet vil jeg redegjøre for de

delene av kulturkonteksten, situasjonskonteksten og den tekstuelle konteksten som Hågvær beskriver, (2007) og som er en del av diskursanalysen. Allern påpeker at selv om journalistikk er «sosialt konstruert», betyr ikke det at begreper som «sannhet» og «kjensgjerninger» må oppløses (2005, s. 51). Denne forståelsen ligger til grunn for den kritiske diskursanalysen i denne oppgaven. Det teoretiske grunnlaget bygger også på egne erfaringer med kritisk diskursanalyse i faget «Språk og diskurs i journalistikken» (Syversen, 2020) og er inspirert av Naper sin masteroppgave (Naper, 2014).

4.1.1 Utviklingen av den kritiske diskursanalysen

Her vil jeg i korte trekk gjøre rede for hvordan den kritiske diskursanalysen oppstod og utviklet seg til dagens teoretiske rammeverk, som i denne oppgaven brukes for å analysere presstekster. David Machin og Andrea Mayr har i boken *How to Do Critical Discourse Analysis* gjort rede for noen sentrale utviklingstrekk jeg tar med her (2012).

Kritisk diskursanalyse oppstod ifølge Machin & Mayr fra kritisk lingvistikk og assosieres ofte med arbeidet til Roger Fowler, Robert Hodge, Gunther Kress og Tony Trew. Målet var å avdekke underliggende ideologier i tekster gjennom grundige tekstanalyser (Machin & Mayr, 2012, s. 2). Ifølge Machin og Mayr forsøkte de kritiske lingvistene blant annet å avdekke hva som eventuelt ble tatt for gitt i tekster. De skriver at den kritiske lingvistikken hovedsakelig ble kritisert for å ikke ha undersøkt forholdet mellom språk, makt og ideologi i stor nok grad (Fairclough, 1992, referert i Machin & Mayr, 2012, s. 4). Fairclough og Wodak skriver at den kritiske diskursanalysen oppstod i et forsøk på å utvikle teorier og metoder som utforsket dette forholdet bedre (Fairclough og Wodak, 1997, s. 258, referert i Machin & Mayr, 2012, s. 4). Machin og Mayr viser til Wodak og skriver at man i den kritiske diskursanalysen forstår maktforhold som diskursive, og at makt overføres og praktiseres gjennom diskurser. Ved å studere diskurser kan man derfor undersøke hvordan maktforhold utøves og forhandles om (Fairclough og Wodak, 1997, s. 272, referert i Machin & Mayr, 2012, s. 4). Jeg tror derfor diskursanalysen egner seg til å undersøke mediedebatten om dyrevelferd.

Skrede skriver i boken *Kritisk diskursanalyse* at Fairclough begynte karrieren med undervisning i formell lingvistikk, men senere gikk over til å analysere språk i bruk (sosialsemiotikk) (2018, s. 24). Ifølge Machin og Mayr mente Hodge og Kress at man gjennom språket forsøker å fremme bestemte verdensbilder, ideer, verdier, identiteter og ideologier slik at de fremstår som naturlige og «commonsensical» (2012, ss. 2-3).

Flere av disse spørsmålene som teoretikerne bak utviklingen av den kritiske diskursanalysen var opptatt av, kan fremdeles være aktuelle å undersøke i kritiske diskursanalyser i dag. Kanskje er det noe som fremstår som selvfølgelig eller blir tatt for gitt i nyhetsmediene når de skriver om dyrevelferd og husdyrproduksjon.

4.1.2 Makt og ideologi i kritisk diskursanalyse

Skrede påpeker at man i kritisk diskursanalyse, ifølge Fairclough, er opptatt av å undersøke hvordan diskurser er med på å «etablere og opprettholde maktrelasjoner, dominasjon og utnyttelse» (Fairclough, 2003, s. 218, referert i Skrede, 2018, s. 21). Skrede referer også til Wodak og Meyer, som skriver at nyhetsstoff der språk, makt og ideologi ofte er forsøkt skjult, er vanlig empiri i kritisk diskursanalyse (Wodak og Meyer, 2009, s. 2, referert i Skrede, 2018, s. 21). Dette er en av årsakene til at jeg vil bruke diskursanalysen som teoretisk utgangspunkt for å undersøke medietekster i denne oppgaven.

Fairclough mener, ifølge Skrede, at makt hovedsakelig finnes i det «usagte» og implisitte (Fairclough, 2010h, s. 27, referert i Skrede, 2018, s. 28). Gillespie og Toynbee skriver i konklusjonen i boken *Analysing Media Texts* at innflytelse over maktforhold i tekster kan synliggjøres i en kritisk innholdsanalyse, da denne formen for analyse kan vise i hvilken grad et spesifikt, partisk syn på verden presenteres (2006, s. 187). Dette mener jeg beskriver hvorfor den kritiske diskursanalysen kan egne seg til å undersøke nyhetsmedienes dekning av dyrevelferd. Hågvar skriver at en diskurs representerer et «tankesett, et mønster eller en sammenheng å fortolke verden innenfor», og påpeker at vi ofte ikke selv er klar over diskursene vi bruker fordi normene som ligger til grunn tas for gitt. Han skriver at dette fenomenet kalles *doxa* i sosiologien (Hågvar, 2007, s. 20). Hågvar mener diskursanalysen nettopp handler om å undersøke «hva som tas for gitt i en tekst, hva som behandles som *doxa* ...». Han mener også nyhetene er med på å reprodusere samfunnets *doxa* (Hågvar, 2007, s. 52) – noe jeg mener gjør medietekster til interessant empiri i denne sammenhengen. Ved å undersøke hvordan ulike aktører argumenterer for sine standpunkt kan det kanskje være mulig å avdekke *doxa* i den kritiske diskursanalysen. Steven Lukes skriver, ifølge Skrede, at den kritiske diskursanalysen er opptatt av å analysere «Hvordan visse ideologier naturaliseres og fremstår som det beste – eller enda bedre – som det eneste alternativet vi har» (2018, s. 29). Jeg er spent på om noe slikt vil komme frem i diskursanalysen. Jeg skrev også om den historiske utviklingen av den kritisk diskursanalysen i min egen eksamensoppgave fra faget «Språk og

diskurs i journalistikken» i 2020 (Syversen, ss. 3-4). Fordi jeg mener den historiske konteksten som ligger bak utviklingen av den kritiske diskursanalysen er viktig for å forstå metoden, har jeg gjort rede for temaet også i denne masteroppgaven.

4.1.3 Hegemoni og kampen om konsensus

Johannessen, Rafoss og Rasmussen forklarer i boken *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse* at når en diskurs praktisk talt har enerett og anses som den rette måten å definere et fenomen, så kalles det et *hegemoni* (2019, s. 71). Fairclough skriver i boken *Critical discourse analysis: The critical study of language* at naturaliserte diskursive konvensjoner er en effektiv mekanisme som opprettholder og reproducerer kulturelle og ideologiske hegemonier, og at et betydelig mål for hegemoniske kamper, er å denaturalisere eksisterende konvensjoner og erstatte dem med andre (1995, s. 94). Han mener det er nødvendig å inkludere analyser av diskursive praksiser (dominans, opposisjon og konfrontasjon) og forholdene mellom forskjellige diskursive praksiser når man analyserer hegemonier og hegemoniske kamper (Fairclough, 1995, ss. 94-95). Hågvar skriver at det ofte vil være kamp mellom ulike diskurser om hvordan et fenomen skal forstås, fordi vår oppfatning av virkeligheten konstrueres gjennom diskursene vi benytter oss av (2007, s. 20).

Jørgensen og Phillips forklarer disse kampene som at «Forskellige diskurser – som hver for sig representerer en bestemt måte at tale om og forstå den sociale verden på – kæmper hele tiden mod hinanden for at opnå hegemoni, altså for at fastlåse sprogets betydninger på netop deres måde» (2010, s. 15). Som en del å undersøke hvordan dominans, opposisjon og konfrontasjon som Fairclough beskriver (1995, ss. 94-95) arter seg i de diskursive praksisene, vil jeg se på hvordan ulike aktører bruker forskjellige diskurser, og hvilke argumenter som knyttes til de ulike diskursene. Jørgensen og Phillips skriver at «Diskursiv praksis kan ses som et aspekt af en hegemonisk kamp, som bidrager til reproduktion og transformation av den diskursordenen, den ingår i (og dermed af de eksisterende magtrelationer)» (2010, s. 88). Ifølge Jørgensen og Phillips kommer begrepet diskursorden opprinnelig fra Fairclough, og betegner et begrenset antall diskurser som kjemper om plass på samme område (2010, s. 38). De skriver at «Det er i analysen af forholdet mellem diskursiv praksis og den bredere sociale praksis, at undersøgelsen finder sine endelige konklusioner» (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 98). De påpeker at man i analysen kan få svar på om den diskursive praktisen bidrar til å opprettholde eller endre diskursordenen:

«Reproducerer den diskursive praksis diskursordenen – og bidrager dermed til at opretholde status quo i den bredere sociale praksis? Eller transformeres diskursordnen, så der skabes social forandring? (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 98). De mener at man da i analysen finne ut om den diskursive praksisen forsterker eller utfordrer maktposisjoner gjennom sin måte å fremstille virkeligheten: «Forsterker og tilslører den diskursive praksis nogle ulige magtforhold i samfundet, eller utfordrer den magtpositionerne ved at fremstille virkeligheden og de sociale relationer på en ny måde?» (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 98). Den kvalitative diskursanalysen i denne oppgaven, samt den innledende kvantitative analysen av blant annet diskurser, kilder og forfattere, kan bidra til å finne ut om diskursene som brukes på dyrevelferdsområdet forsterker eller utfordrer maktposisjoner, og dermed utforske «forholdet mellom diskursiv praksis og den bredere sociale praksis» som nevnt over – bare på dyrevelferdsfeltet (Jørgensen & Phillips, 2010, s. 98).

Hegemoni er, ifølge Jørgensen og Phillips, ikke bare er dominans, men en forhandlingsprosess, hvor man skaper en betydningskonsensus. Hegemoni er derfor ikke stabilt, men kan endre seg over tid (Fairclough 1992, s. 93, referert i Jørgensen & Phillips, 2010, s. 88). I oppgavens tittel viser jeg til denne prosessen som *kampen om konsensus*. Det betyr at hegemoniene jeg eventuelt avdekker i denne oppgaven, kan utfordres av andre og at de eventuelt kan endre seg i fremtiden.

4.2.1 En tredimensjonal modell for kritisk diskursanalyse

Fairclough (1995) forklarer at den kritiske tilnærmingen til diskursanalyse har som formål å synliggjøre og kritisere forbindelser mellom tekstenes egenskaper, sosiale prosesser og sosiale relasjoner (ideologier og maktrelasjoner) som ofte ikke er åpenbare for de som produserer og tolker tekstene. Han har utviklet en modell for kritisk diskursanalyse, og i boken forklarer han at tilnærmingen er basert på et tredimensjonalt konsept med en korresponderende tredimensjonal metode for diskursanalyse. Modellen bygger på en forståelse av diskurs som (1) språklig tekst, muntlig eller skriftlig; (2) diskursiv praksis (tekstproduksjon og fortolkning); og (3) sosiokulturell praksis (Fairclough, 1995, s. 97). Tilnærmingen i boken er utviklet på bakgrunn av kritiske diskursanalyser av norske pressetekster, og jeg mener denne oppdaterte modellen er et godt utgangspunkt som rammeverk for min analyse (Hågvar, 2007). Hågvar skriver at modellen ofte kalles tredimensjonal fordi den består av tre nivåer. Nivå én referer til kulturkontekst, nivå to referer til situasjonskontekst og tekstuell

kontekst, og nivå tre referer til tekst (2007, s. 34). Ifølge Joar Skrede begynner tekstanalysen som regel med en nærlesning av teksten (2018, s. 113). Hågvar viser til at Fairclough beskriver denne delen av analysen som en ren tekstanalyse. Beskrivelsen av teksten fortolkes, ifølge Hågvar, i lys av situasjonskonteksten og den tekstuelle konteksten (2007, s. 35). Deretter skal analysen ta for seg *kulturkonteksten*, altså det Hågvar definerer som «tekstens generelle, kulturelle bakteppe» (2007, s. 30). Han mener at man etter å ha beskrevet og fortolket teksten, skal prøve å forklare hvorfor den er slik. Han skriver at «Det innebærer å sette måten denne teksten skapes, distribueres, brukes og fortolkes på, i sammenheng med større sosiale strukturer i samfunnet» (Hågvar, 2007, s. 36).

4.2.2 Kulturkonteksten i journalistikken

Ifølge Hågvar har Halliday (1998) skrevet at definisjonen av kulturkonteksten (se delkapittel 4.2.2 i denne oppgaven) kommer fra antropologen Bronislaw Malinowski (1923, referert i Hågvar, 2007, s. 30). Hågvar skriver at pressehistorien, markedsorienteringen, løsrivelsen fra partipressens ideologier og vår «kulturelle og politiske bakgrunn ...» er del av de norske nyhetsmedienes felles kulturkontekst (Hågvar, 2007, s. 30). Fordi alle nyhetsmediene i utvalget mitt er en del av norske pressekultur, opererer de under lignende politiske og økonomiske forutsetninger. Pressestøtte og momsfristak er ifølge Hågvar eksempler på slike forutsetninger for norsk presse (2007, s. 30). Unntaket i mitt utvalg er kanskje NR, som til tross for en felles kulturkontekst med de VG, DB og NA gjennom blant annet felles profesjonsnormer som Hågvar viser til (2007, s. 30), skiller seg ut ved at den er en statskanal. Dette kan gi andre økonomiske forutsetninger, og kanskje har den en noe annerledes markedsorientering enn de andre kanalene. Jeg viste også til Hågvar sin tekst om pressens markedsorientering på side 30 i boken *Å forstå avisa* i min eksamensoppgave i faget «Språk og diskurs i journalistikken» fra 2020 (Hågvar, 2007, referert i Syversen, ss. 8-9).

Jon Peder Vestad og Bjarte Alme skriver i boken *Mediespråk* at kulturkonteksten gir innsikt i overordnede samfunnsforhold teksten har oppstått under (2002, s. 22). Gjennomgangen i kapittel én om utviklingen av begrepene dyrevelferd, dyrevern og dyrehelse, og litteraturgjennomgangen i kapittel to, er en del av kulturkonteksten i denne oppgaven. I tillegg skal jeg her som en del av redegjørelsen for kulturkonteksten, gå inn på den delen av kulturkonteksten som er forbundet med journalistikkens selvbilde. Jeg tar med denne delen av den journalistiske kulturkonteksten, fordi jeg i den kritiske diskursanalysen vil forsøke å

danne meg et bilde av i hvor stor grad pressen lever opp til sine ideologier. Johann Roppen og Sigurd Allern knytter dette til begreper som den «fjerde statsmakt» (2010, ss. 12-13) og «Journalistikkens samfunnsoppdrag» (2010, s. 11). Vestad og Alme påpeker også at «Mellom anna skal media vere ei vaktbikkje i samfunnet, og syte for å rette eit kritisk lys mot vedtatte sanningar, føre og spegle samfunnsdebatten og ha ei kritisk haldning til dei som sit med makt» (Vestad & Alme, 2002, s. 12). I tråd med dette skal jeg i denne oppgaven undersøke i hvor stor grad nyhetsmediene slipper til kritiske motstemmer i debatten om dyrevelferd.

Allern mener at «Et sentralt ideologisk element som preger nyhetsinstitusjonen er tanken om at presse og kringkasting ivaretar bestemte samfunnsoppgaver som informasjon, debatt og kritisk granskning av samfunnets makthavere» (2005, ss. 21-22). Svein Brurås skriver i kapitlet «Formuleringer av samfunnsoppdraget» i boken *Journalistikkens samfunnsoppdrag* at pressens behov for å være uavhengig og troverdig kan ha bidratt til at dette idealet har etablert seg i journalistikken (2010, s. 47). Ideen om pressens rolle i samfunnet har, ifølge Roppen og Allern, blitt omtalt av Ekecrantz som et paradoks: På samme tid anses mediene som en statsmakt og som en opposisjon mot en statsmakt; makt og motmakt samtidig (Ekecrantz og Olsson, 1990, s. 14, referert i Roppen & Allern, 2010, ss. 13-14). Mediene bidrar, ifølge Allern, til å påvirke vår forståelse av samfunnet rundt oss og våre verdensbilder (2005, s. 66). Jeg mener den kritiske diskursanalysen på dette punktet kan tilføre denne oppgaven interessante perspektiver utover det den kvantitative analysen vil avdekke, fordi den er opptatt av hvordan diskurser kjemper mot hverandre og dermed kanskje hvordan de kan påvirke vår oppfatning av verden.

Mediene er også, som Allern påpeker, bedrifter som skal gi eiere fortjeneste (2005, s. 11). Roppen et al. forklarer at med denne makten som pressen har, følger et ansvar som blir ivarettatt blant annet gjennom pressens eget organ, Pressens Faglige Utvalg (PFU). Med *Vær Varsom-plakaten* pålegger pressen seg selv føringer for å beskytte mennesker mot overgrep fra maktpersoner og «å avdekke kritikkverdige forhold» (Roppen & Allern, 2010, ss. 22-23).

4.3.1 Situasjonsteksten og den tekstuelle konteksten

Hågvar referer til Malinowski (1923) som forklarer situasjonsteksten som «de mer umiddelbare og flyktige omgivelsene til teksten». Ifølge Hågvar kan det i en analyse av presstekster være snakk om størrelsen på teksten, redaksjonelle avveininger, eller tekstens plassering (2007, s. 30). I denne oppgaven skal jeg derfor registrere antall ord i tekstene og

hvilken seksjon avisene har valgt å plassere tekstene under. Som en del av kartleggingen av den tekstuelle konteksten i diskursanalysen inkluderer Hågvar avisenes distribusjons- og produksjonsforhold (2007, ss. 47-48). Det er begrenset hvor mye informasjon man har om slike forhold når man analyserer medietekster, men man kan, ifølge Hågvar, undersøke om avisen er en løssalgssavis eller abonnementsavis (2007, ss. 47-48). Dette skrev jeg om i delkappitlet *Utvalg og avgrensninger*. Nyhetsmediene kan ha ulike redaksjonelle prioriteringer og interesser. Hågvar skriver for eksempel at VG Nett ønsker å være «først ute med det siste». Han forklarer at i en nyhetssak som er produsert for nett, vil stoffet sannsynligvis vinkles med mål om å få flest mulig klikk og må derfor ha en spennende tittel, ingress og bilde (Hågvar, 2007, s. 49). Hågvar mener nyhetstekster kan farges av slike prosesser (2007, s. 49), og at forhold som redaksjonenes interne kultur og tenkemåte også påvirker hvordan nyheter velges (2007, s. 51). Som en del av analysen skal jeg undersøke de utvalgte nyhetsmediene sine samfunnsoppdrag og målsetninger.

Hågvar påpeker at «Det er alltid viktig hvem som kommer til orde i en presstekst, og hvilke kilder journalisten åpent refererer til. Like viktig – men kanskje mindre opplagt – er det hvem som ikke kommer til orde» (2007, s. 87). Jeg undersøker derfor i oppgaven både kildene som dominerer samtalen og de som sjelden slipper til. I den kvantitative analysen vil jeg analysere kjønnsfordelingen mellom de som har forfattet tekstene og deres roller. Allern skriver at «Pressens valg av kilder har avgjørende innflytelse på hvilke institusjoner, grupper, og personer i samfunnet som er i eller ute av fokus» (2005, s. 66), og påpeker at «Hvilke kilder som synliggjøres og usynliggjøres, vil derfor være et sentralt spørsmål når pressens nyhetsverdier og virkelighetsbilder skal vurderes» (2005, s. 67). Derfor mener jeg det er viktig å analysere kildene i tekstene, og at dette kan bidra til å besvare analyse spørsmålet «Hvilke aktører slipper til og dominerer deknningen av dyrevelferd og husdyrproduksjon i nyhetsmediene?». Dette er sentralt i situasjonskonteksten.

4.3.2. Intertekstualitet – tekstuell kontekst

Hågvar bruker begrepet tekstuell kontekst og intertekstualitet, som handler om hvordan tekstenes kontekst henger sammen med blant annet sjangre (2007, s. 31). Han beskriver sjangeren som «en uunnværlig tvangstrøye», som gjør tekster mer forutsigbare slik at de gir mening (Hågvar, 2007, s. 27). Ifølge Hågvar fører denne siden av produksjonsforholdene til at forskjellige sjangre i pressen får en forutsigbar form innen de enkelte avisene. Han

påpeker også at sjangre kan ha betydning fordi man tolker teksten i lys av andre tekster i samme sjanger, og at det fører med seg forventninger til innholdet (Hågvar, 2007, s. 34). Jeg vil derfor i neste delkapittel kort gjøre rede for nyhetsjournalistikken og kommentarjournalistikken, som jeg mener er hovedskillet mellom sjangrene i utvalget mitt. I kapittel 3 om metoder gjør jeg rede for vurderingene som ligger til grunn for dette utvalget. Hågvar skriver at det ofte er diffuse grenser mellom sjangrene, og dermed i praksis vanskelig å gjennomføre en uttømmende sjangerkategorisering i tekstanalysen, og foreslår derfor i stedet at sjangrene bestemmes ut ifra sin kommunikative funksjon (2007, s. 29). I den kvantitative analysen vil jeg likevel analysere sjangerne i tekstene, men sjangerinndelingen vil være ganske grov i tråd med Hågvar sitt forslag til bestemmelse av sjangre (2007, s. 29). I den kvantitative analysen skal jeg derfor undersøke tekstenes sjangre og sjangertilhørighet.

Tekstnormer legger ifølge Hågvar også føringer for hvordan tekster skal utformes i ulike kontekster (2007, s. 24). Han mener derfor at hvilken seksjon teksten er plassert i, kan ha betydning for mottakernes forventninger til den (Hågvar, 2007, s. 32). En artikkel om dyrevelferd i seksjonen «Mat», vil kanskje gi leseren andre forventninger enn en som ligger under «Næring», «Motkultur» eller «Kjendis». Siden nyhetsmediene selv velger seksjonene, kan det kanskje også si noe om deres syn på tekstene. Jeg vil derfor i den kvantitative analysen undersøke hvilke seksjoner nyhetsmediene har plassert tekstene i.

4.3.2.1. Nyhets- og kommentarjournalistikk

Allern skriver at «Nyhetsjournalistikken omfatter prinsipielt alle stoffområder i avisen» (2005, s. 110). Den inkluderer ifølge Allern sjangre som nyhetsreportasjen, nyhetsmeldingen og bakgrunnsartikkelen (2005, s. 101). Nyhets- og kommentarjournalistikk er ifølge Allern to av tre hovedtyper redaksjonelt stoff i avisene, som han kaller «journalistikkens hovedsjangrer [sic]» ... (2005, s. 101). En kan derfor gå ut ifra at disse to sjangrene har en sentral plass i nyhetsmediene, og derfor omfatter mye av det som skrives i mediene om dyrevelferdsdebatten. I dette delkapittelet vil jeg se på likheter og forskjeller mellom disse sjangrene, som også empirien i min oppgave består av.

Vestad og Alme deler også de journalistiske sjangrene i tre hovedgrupper: «nyheter eller opplysende stoff, skildring eller opplevingsstoff og meningsstoff eller synspunkt» (Vestad & Alme, 2002, s. 60). Allern viser til Helland (1995) som skriver at det er «nyhetene, samt aktualitetsstoff og kommentarer knyttet til nyhetsbildet som spiller den avgjørende

rollene [sic] for mediebedriftenes legitimitet» (Helland, 1995, s. 150; Allern, 1997, ss. 22-26, referert i Allern, 2005, s. 21). Jeg mener det er verdt å merke seg denne oppfatningen om at både nyheter og kommentarer er avgjørende for legitimiteten til nyhetsmediene, da man kan tenke seg at nyhetsmediene prioriterer områder de har legitimitet på. I den kvantitative analysen skal jeg undersøke forholdet mellom sjangrene, og se hvordan dyrevelferdsdebatten trekker på de ulike sjangrene. Allern påpeker at «journalister og redaktører hevder ofte at avisene serverer leserne sine *meninger* på leder og kommentarplass, mens nyhetsjournalistikken «speiler virkeligheten», uavhengig av all ideologi og verdistandpunkter utover det journalistiske» (Allern, 2005, s. 46). Selv om nyhetssjangeren tradisjonelt kan ha vært ansett for å speile virkeligheten, påpeker Vestad og Alme at objektivitet i journalistikken i praksis er umulig å oppnå, fordi man gjennom språket alltid speiler standpunkter og perspektiver (2002, s. 12). Denne forståelsen er slik jeg oppfatter det, også sentral i den kritiske diskursanalysen og Faircloughs egen beskrivelse av språk som konstituerende – som jeg refererte til tidligere i dette kapittelet (1995, s. 55).

Allern skriver at Kommentarjournalistikken bygger på essayet som grunnform, og inkluderer «undersjangrer som lederartikkel, kommentar, kronikk, debattinnlegg og leserbrev, kåseri og petit», og at debattstoffet har mange undersjangre og formater (2005, s. 112). Han skriver at denne typen artikler «reflekterer forfatterens meninger og holdninger», at sjangeren bærer med seg visse forventinger, og at lederen eller kommentarartikkelen skal argumentere for et ståsted, komme med meninger og peke på utfordringer (Allern, 2005, s. 102). Han mener det er stor takhøyde for debattinnleggene, som representerer «folkets røst» (Allern, 2005, s. 112).

4.4.1 Teksten i analysen

Teksten er kjernen i Faircloughs tredimensjonale modell for diskursanalyse (1995). Hågvar definerer teksten som «det konkrete produktet av en gitt situasjonskontekst» (2007, s. 35). Han påpeker at det er vanlig i tekstanalysen «å utelate tekstbeskrivelser som ikke er relevante for problemstillingen og tolkningen» da analysen ellers ville fått mange gjentakelser (Hågvar, 2007, s. 36). I tekstanalysen vil jeg derfor kun bruke punktene fra Hågvar sin liste (2007, ss. 39-40) jeg mener er relevante for å besvare problemstillingen. Ifølge Trude Løvskar skriver Martin Eide på Nasjonal Digital Læringsarena at samtidig som mediene har en målsetning om å «avsløre maktmisbruk og stille makthaverne til ansvar», har de også makt

gjennom å «sette dagsorden og bestemme hvem som slipper til i mediene» (Mediene som maktaktører, 2017). Derfor mener jeg det er viktig å vite hvilke kilder og forfattere som slipper til i dyrevelferdsdebatten. Jeg skal foreta kvantitative analyser av kildene som er gjengitt i teksten, hvilke roller de er oppgitt å ha, kjønnsfordelingen mellom dem, og hvor mange kilder tekstene har. Rolleanalysen kan hinte til de ulike aktørenes interesser.

Bjerke viser til litteraturhistoriker Robert Darnton, som mente at fortellingen er et sentralt sjangertrekk ved journalistiske tekster (2011, s. 145) og Theo van Leeuwen, som mente at elementer fra fortellingen er utbredt i journalistikk som er rettet mot et massepublikum (Bjerke, 2011, s. 146). Han mener det kan gjøre leserne mer følelsesmessig engasjerte, og påpeker at det er vanlig å konstruere roller som helter og skurker i nyhetsjournalistikk (Bjerke, 2011, s. 148). Hågvær mener man kan få innblikk i hvordan ulike roller forholder seg til hverandre ved å analysere nyhetsfortellinger (2007, s. 93). Jeg mener dette er et så viktig grep, at jeg også vil bruke noen elementer fra fortellingssjangeren i denne oppgaven. Jeg skal derfor undersøke narrativene i tekstene i den kvantitative analysen, og forsøke å identifisere noen av rollene som bygges opp i tekstene. Den kvantitative analysen av diskurser er en viktig del av tekstanalysen, og vil ligge til grunn for den kvalitative kritiske diskursanalysen hvor jeg skal se på argumentene ulike aktører bruker i dyrevelferdsdebatten. Tidligere i dette kapitlet kartla jeg sjangrene som en del av situasjonskonteksten, og skal i tillegg foreta en kvantitativ analyse av sjangrene som en del av den innholdsanalysen i kapittel fem.

5. Kvantitativ innholdsanalyse

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for den kvantitative innholdsanalysen og diskutere funnene. Det endelige utvalget mitt består av et utvalg på 209 tekster fra nyhetskanalene VG, DB, NR og NA. Dataene presenteres ved hjelp av grafiske fremstillinger, basert på empiri fra datamatriksen og andre tall hentet fra datamatriksen. Jeg vil bruke eksempler fra tekstene for å tydeliggjøre funnene underveis. Alle tekstene i utvalget nevner minst ett av begrepene «dyrevelferd», «dyrevern» eller «dyrehelse». I dette kapittelet skal jeg forsøke å besvare problemstillingen «Hva kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier?», og det er spesielt analytisk spørsmål nummer 1 og 2 som står sentralt. Spørsmål 1 var «Hvilke temaer er sentrale i dekningen og hvilken funksjon oppfyller de?», og spørsmål 2 var «Hvilke aktører slipper til og dominerer dekningen av dyrevelferd i nyhetsmediene?». Perioden som undersøkes er 01.01.2019-31.12.2019. Grafene i dette kapittelet er laget med utgangspunkt i datamatriksen fra Excel med empirien fra gjennomgangen av alle tekstene, som er eksportert og deretter konvertert til grafer ved hjelp av Python og Gnuplot. Til konverteringen har jeg fått bistand av en programmerer.

5.1 Antall tekster per nyhetsmedium

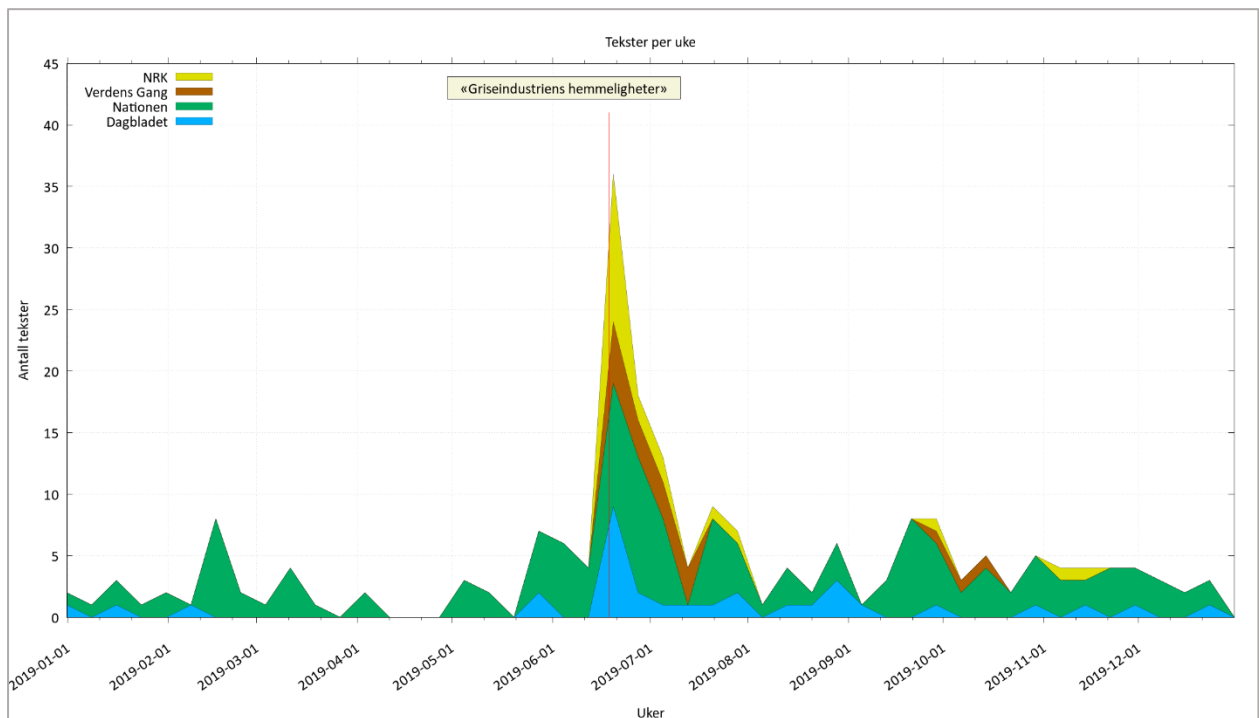
VG (VG)	Dagbladet (DB)	NRK (NR)	Nationen (NA)
17	32	21	139
SUM	209		

Figur 5.1. Tabellen viser antall tekster per nyhetsmedium i utvalget og med søkeordene «dyrevelferd*», «dyrehels*» og «dyrevern*». Ekskluderinger er som forklart i kapittel 3: Metoder.

Tabellen viser hvor mange tekster som ble publisert i VG, DB, NR og NA i 29 i mitt utvalg. Av totalt 209 tekster er 139 publisert i NA. Til sammenligning har de andre avisene VG, DB og NR kun 70 tekster til sammen i denne perioden. DB har nest høyest antall, mens VG med sine 17 har færrest og ligger rett bak NR som har 21 tekster om temaet. Om man skal ta antall publiserte tekster i utvalget i betraktning, ser NA ser ut til å ha en ledende posisjon på feltet. Det er nærliggende å anta at NA sin dominans innen temaet dyrevelferd og husdyrproduksjon kan ha en sammenheng med målsetningen om å ha eierskap på stoffområder de skriver på nationen.no/om-nationen at de prioriterer, som landbruk, næringsliv og politikk

(Nationen, n.d.). Det er kanskje naturlig at VG, som er et nyhetsmedium med hele landet som nedslagsfelt, ikke dekker landbruk og dyrevelferd like godt som NA, som har distriktene som prioritet. Jeg synes også det er interessant at selv om VG og DB kanskje har en noe lik profil, så har DB nesten dobbelt så mange tekster knyttet til temaet dyrevelferd.

5.2 Antall tekster per uke

Figur 5.2. Figuren viser antall tekster per uke i 2019, fordelt på de fire avisene i utvalget og søkeordene «dyrevelferd*», «dyrehels*» og «dyrevern*». Totalt antall artikler er 209. Tegnet * betyr at ulike varianter av ordet regnes med. Ekskluderinger som forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen viser antall tekster som ble publisert av VG, DB, NA og NR per uke i mitt utvalg. Tekstene er fra perioden 01.01.2019-31.12.2019. En analyse av hvor mange tekster som ble publisert over tid, kan kanskje si noe om de ulike nyhetsmedienes dominasjon innen dyrevelferd og husdyrproduksjon, og hvordan deres prioriteringer mtp. å produsere stoff endret seg gjennom året. Figuren over viser at det ble publisert et betydelig større antall tekster om temaet i juni enn i månedene før. «Griseindustriens hemmeligheter» ble publisert 19. juni, og er markert med en rød strek i grafen. Som nærlesning av tekstene og den kvantitative analysen av hovedtemaer i delkapittel 5.5. vil vise, var det i perioden også andre dyrevelferdsrelaterte temaer på dagsordenen enn «Griseindustriens hemmeligheter», som kan ha bidratt til de små toppene gjennom året i grafen ovenfor. I tiden før publiseringen av dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter finner vi tekster fra kun to av nyhetskanalene i utvalget (DB

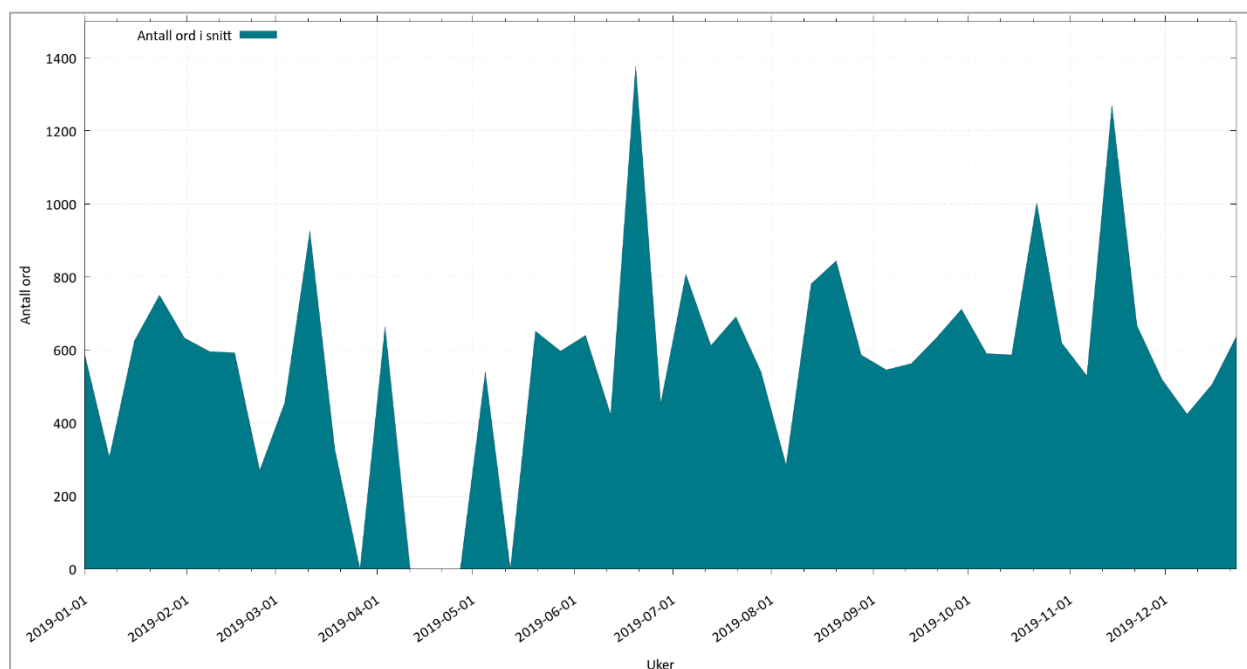
og NA). NA publiserer tekster jevnlig i denne perioden, bortsett fra en stille periode i slutten av april/starten av mai, mens DB publiserer sporadisk og har et langt opphold fra ca. midten av februar til ca. midten av mai. Det publiseres et stort antall tekster om temaet hos VG, DB, NA og NR samme uke som dokumentaren publiseres, før dekningen synker kraftig igjen mot slutten av juni. I disse to ukene publiserer NA langt flere tekster enn de andre kanalene. Selv om dekningen faller igjen mot slutten av juli, holder den seg over tid på et noe høyere nivå i flere måneder før den synker nesten mot null rundt utgangen av året. DB fortsetter å publisere tekster om temaet ut året, med noen kortere opphold.

NR har en meget sterk vekst i dekningen rundt tidspunktet for publiseringen av dokumentaren, og dekker da temaet med langt flere tekster enn de tre andre nyhetskanalene, og ligger over NA med god margin. De tre neste månedene avtar dekningen igjen, men NR ligger høyest på antall publiseringer tre ganger de påfølgende månedene.

VG begynner på samme måte som NR å publisere tekster om temaet i samme tidsrom som dokumentaren blir publisert, men stopper i slutten av juli, frem til de starter igjen i oktober/november. I tidsrommet dokumentaren ble sluppet ligger VG på andreplass på antall publiseringer (etter NR). NA er på tredjeplass, og DB har færrest antall publiseringer i dette tidsrommet.

Samme måned som dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter ble publisert, altså i juni, ble det publisert hele 61 tekster i mitt utvalg. Til sammenligning ble det publisert 12 tekster i måneden før, altså mai. I april ble kun seks tekster publisert. NR sin interesse for temaet i samme periode som dokumentaren ble sluppet, kan kanskje ha en sammenheng med at det var NRK Brennpunkt som publiserte dokumentaren i samarbeid med produksjonsselskapet Piraya film. Kanskje hadde NR tid til å lage oppfølgingssaker om temaet før publiseringen?

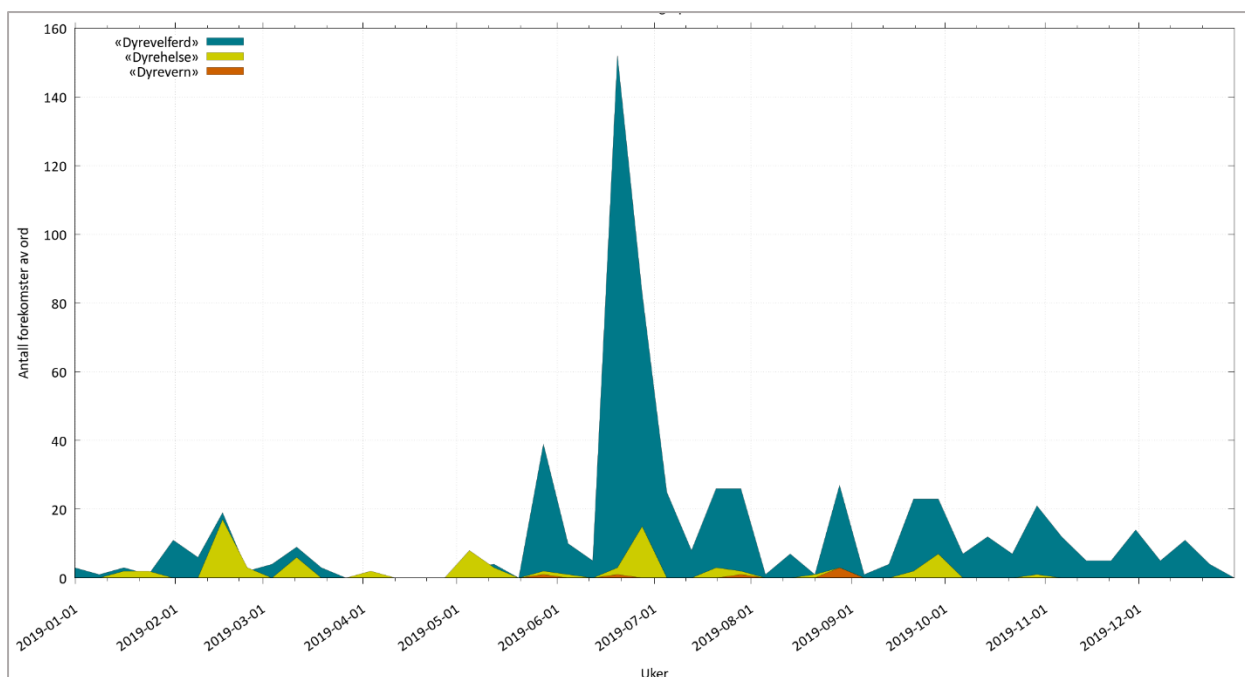
5.3 Antall ord i tekstene per uke

Figur 5.3. Figuren viser antall ord i gjennomsnitt i tekstene fordelt på antall ord og uker i hele 2019. Utvalget er forklart i kapittel 3: Metoder

I grafen over har jeg lagt inn antall ord per tekst, og laget en graf som viser et gjennomsnitt av antall ord per uke gjennom året 2019. I kapittel fire i denne oppgaven (s. 54) skriver Hågvar at størrelsen på teksten er en del av situasjonskonteksten (2007, s. 30). For å finne ut mer om hva som kjennetegner dekningen av dyrevelferd i Norske nyhetsmedier, ønsket jeg å undersøke i hvilken grad lengden på stoffet i nyhetsmediene ble påvirket av store nyhets-hendelser i mediene. Som grafen viser er det noen spisse topper som skiller seg ut i juli, november og desember. Toppene viser at gjennomsnittet på antall ord i tekstene økte kraftig, før det sank igjen. Den største toppen finner vi i juli, og samsvarer med publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter». Den er likevel ikke mye større enn toppen i desember/januar. En annen måte å lese grafen på, er å sammenlikne hele perioden på seks måneder før publiseringen med hele perioden på seks måneder etter publiseringen. Da ser man at forskjellen er minimal, med bare en svak økning fra den ene perioden til den andre.

5.4 Forekomst av begrepene dyrevern, dyrevelferd og/eller dyrehelse

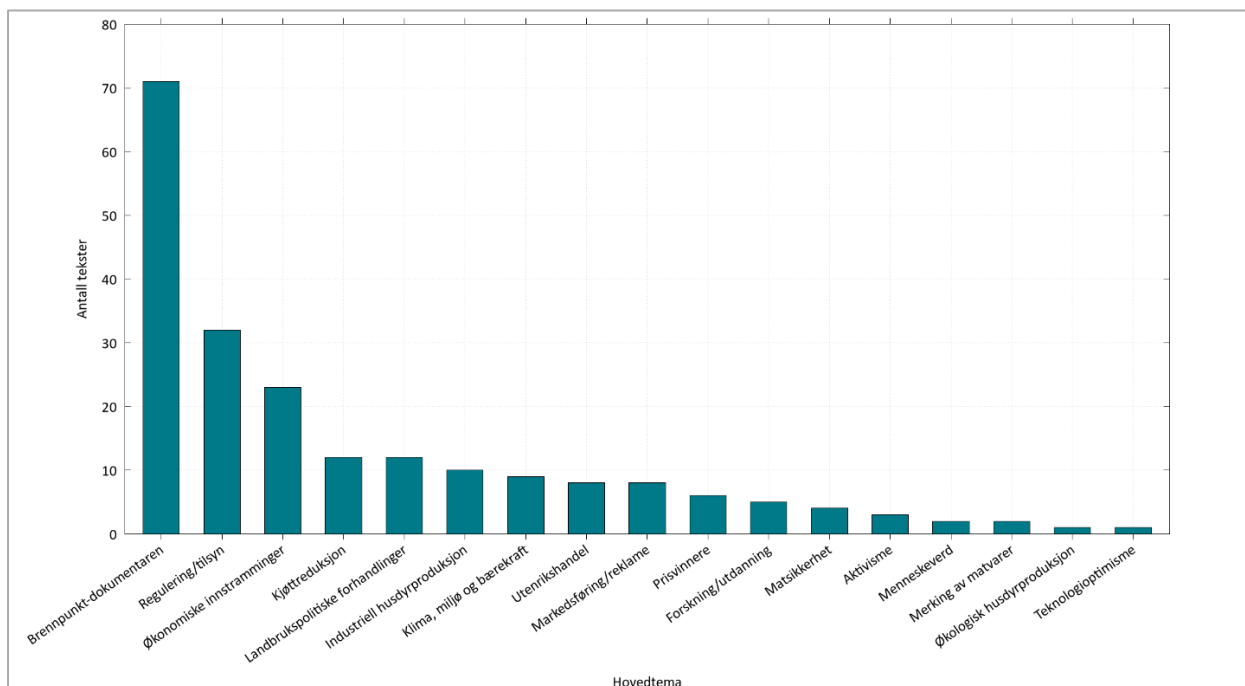
Figur 5.4. Figuren viser forekomsten av begrepene dyrevelferd, dyrehelse og dyrevern i utvalget fordelt på antall og uker i hele 2019. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen viser hvor mange ganger begrepene «Dyrevern», «Dyrevelferd» eller «Dyrehelse» har blitt brukt i tekstene gjennom året 2019. Som det kommer frem av grafen, brukes begrepet dyrevelferd betydelig mer enn dyrevern og dyrehelse i tekstene, og en kan kanskje si at det har fått hegemoni. Dyrehelse blir brukt til en viss grad, og dyrevern knapt brukt i det hele tatt. Funnene stemmer godt med bakgrunnsundersøkelsene i kapittel 1 om bruken av begrepene. Dyrevelferd hadde en topp i juni, men bruken eksploderte rundt juli, i samme periode som «Griseindustriens hemmeligheter» ble publisert. Bruken sank kraftig igjen etter et par ukers tid, men var deretter noe forhøyet ut året. Dette kan være en indikasjon på at oppmerksomheten dokumentaren fikk i nyhetsmediene i forbindelse med publiseringen hadde noe betydning for hyppigheten i omtalen av dyrevelferd de neste seks månedene.

I grafen dukker dyrevern opp for første gang så sent som i juni, deretter blir begrepet noe brukt i juli, august og september. Det antyder at også dyrevern kom noe høyere opp på agendaen i forbindelse med dokumentaren. Dyrehelse er mer brukt i materialet enn dyrevern, men vi ser her at begrepet ble brukt jevnlig både før og etter publiseringen av dokumentaren, før bruken stilner mot slutten av året. Bruken av begrepet har en liten topp rundt publiseringen av dokumentaren, men den største toppen finner vi faktisk her i februar – mars måned. Begrepet dyrevelferd brukes av mange ulike aktører i tekstene, men spesielt

av myndigheter, forvaltning og husdyrproduksjonsnæringen. Dyrevern er et begrep som hovedsakelig blir brukt av dyrevernorganisasjoner og andre ideelle organisasjoner som utfordrer status quo – men disse bruker også gjerne begrepet dyrevelferd. Myndigheter og forvaltning ser ut til å styre unna begrepet dyrevern. Jenny Rolness fra Dyrenes Rett et eksempel på en aktør som mener at «Dyrevelferd har blitt et ord uten mening». Hun skriver i et debattinnlegg under «Motkultur» i NA at begrepet «fungerer som skalkeskjul for de som har noe å skjule» (NA20190625-3). Dyrehelse blir i materialet brukt hovedsakelig av ansvarlige for tilsyn og forvaltning som Veterinærinstituttet og Mattilsynet (NA20190309-1), utdanningsinstitusjoner (NA20190220-3), NA på lederplass (NA20190928-1) og opposisjonspolitikere (NA20190530-1). Begrepet har et noe smalere nedslagsfelt enn dyrevelferd, da det primært handler om å holde kontroll på dyresykdommer og sikre trygg mat for mennesker.

5.5 Hovedtema relatert til dyrevelferd, dyrehelse og dyrevern

Figur 5.5. Figuren viser hovedtema relatert til begrepene «dyrevelferd», «dyrehelse» og «dyrevern» i utvalget fordelt på antall tekster og per uke i hele 2019. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

I kapittel én presenterte jeg analytisk spørsmål nummer to som var: «Hvilke temaer er sentrale i dekingen og hvilken funksjon oppfyller de?». Grafen ovenfor viser de forskjellige hovedtemaene jeg har identifisert i tekstene i mitt utvalg. Variabelverdiene er utviklet basert på at jeg har identifisert ett hovedtema per tekst, som gir 17 forskjellige variabelverdier.

71 av 201 tekster omhandler dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter». Selv om dette er et mer spesifikt tema enn de resterende, gjelder det en såpass stor andel av materialet at det er naturlig å tildele dem en egen variabelverdi. Flere av tekstene med dette hovedtemaet uttrykker følelser som skuffelse, vantro eller sinne etter avsløringene (NR20190619-5), andre fordeler skyld (NA20190621-1), mens andre igjen ser på mulige løsninger for å bedre dyrevelferden (NA20190720-1). Variabelverdien «Regulering og tilsyn» ligger på andreplass som hovedtema i 32 tekster. Disse handler generelt sett om behovet for regulering og tilsyn innen husdyrproduksjon for å ivareta dyrevelferd og dyrehelse, for eksempel etter Mattilsynets avsløringer om dårlig dyrevelferd (VG20190705-1), Riksrevisjonens kritikk av Mattilsynet (VG20191008-1), og tiltakene regjeringen innførte etter Brennpunkt-dokumentaren (NR20190626-1). Tema nummer tre, «Økonomiske innstramminger», handler eksempelvis om nedleggelsen av slakteriet på Otta (NA20191018-1), Tine sin kutt i eksport av Jarlsberg (NA20190928-2), og truslene om nedleggelse av disktrikskontorene til Veterinærinstituttet (NA20190220-4). Funksjonen i mange av disse tekstene ser ut til å være å kritisere planer om nedleggelse, kjempe frem en annen avgjørelse, eller be om ressurser.

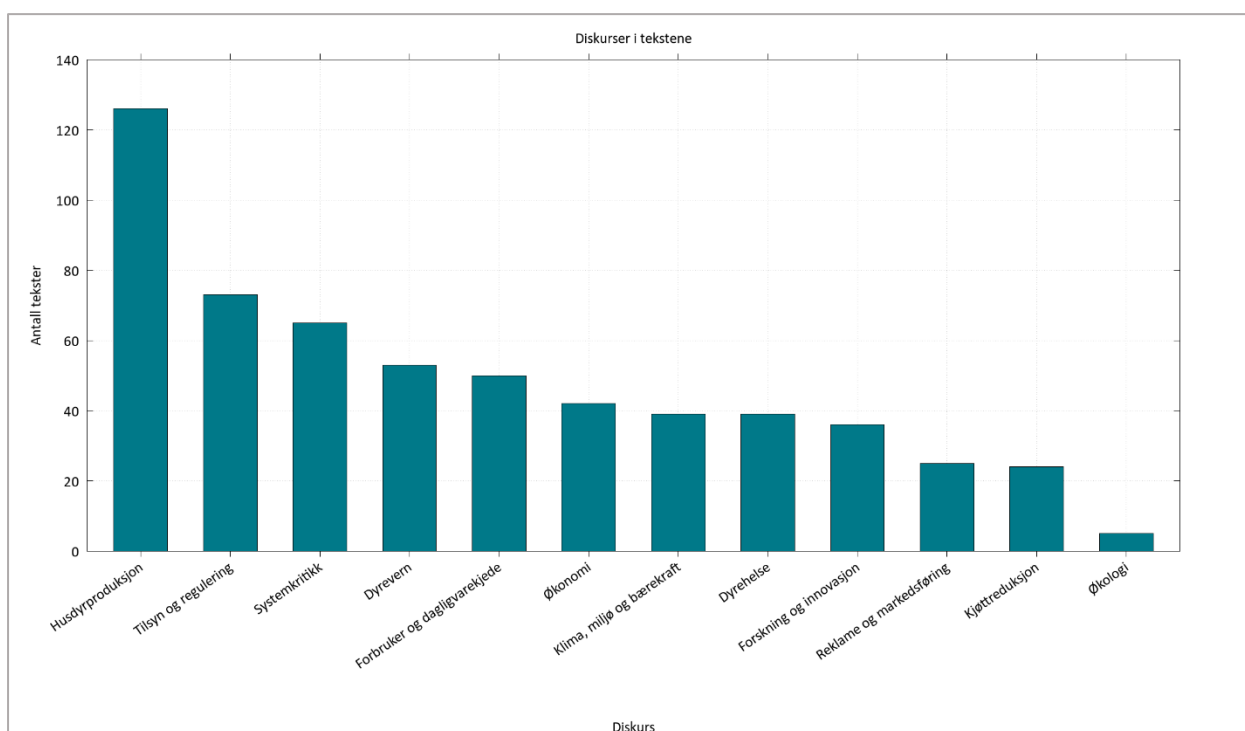
Tema nummer fire om kjøttreduksjon handler om at det er ønskelig å redusere forbruket eller produksjonen av kjøtt (VG20191015-1). Temaet kjøttreduksjon har i tekstene en kritisk funksjon som utfordrer dagens industrialiserte system for husdyrproduksjon. Aktørene mener at redusert kjøttforbruk vil ha positive virkninger på dyrevelferd, miljø, klima, helse, natur etc. (VG20190717-1). Variabelverdien «Landbrukspolitiske forhandlinger» handler om temaer knyttet til den politiske retningen for dagens landbruk, for eksempel landbruksoppgjøret og handelsavtaler. Ofte ønsker aktørene å beskytte den norske landbruksmodellen. Et eksempel på dette er en artikkel i DB, om at Bondelaget og Framtiden i våre hender advarer regjeringen mot Mercosur-avtalen som kan føre til økt import av kjøtt fra Latin-Amerika (DB20190818-1).

Temaet «Industriell husdyrproduksjon» handler gjerne om diskusjoner knyttet til at systemet for norsk husdyrproduksjon blant annet baserer seg på mål om mest mulig effektiv produksjon. Formålet avhenger her av aktørenes ståsted, enten det er å fremsnakke fordelene ved en slik produksjon, eller argumentere for en omlegging av systemet ved å kritisere metodene (DB20190526-1).

Temaet «Klima, miljø og bærekraft» er på syvende plass, og tekstene handler blant annet om tiltak næringen vil iverksette for å få ned utslippene (NA20190404-1), debatt om reduksjon av kjøttforbruk (DB20190117-1), argumenter om at norsk landbruk er klimavennlig (NA20190915-1) eller at «Norsk kjøtt må bli mer bærekraftig» (DB20190707-1), eller om utslipp fra jordbruket skal aksepteres (NA20190213-1). Flere av tekstene ser ut til å ville beskytte den norske husdyrproduksjonsnæringen i klimadebatten.

Temaene som opptrer færrest ganger i tekstene, er «Prisvinnere», «Forskning/utdanning», «Matsikkerhet», «Aktivisme», «Menneskeverd», «Merking av matvarer», «Økologisk husdyrproduksjon» og «Teknologioptimisme». Begrepet «Teknologioptimisme» har jeg fra en av diskursene Anja Naper identifiserte i sin masteroppgave «Klimakrise eller oljefest?» (2014, s. 94). Det befinner seg på siste plass i mine tekster, og er ikke spesielt utbredt i dyrevelferdsdebatten.

5.6 Diskurser i tekstene

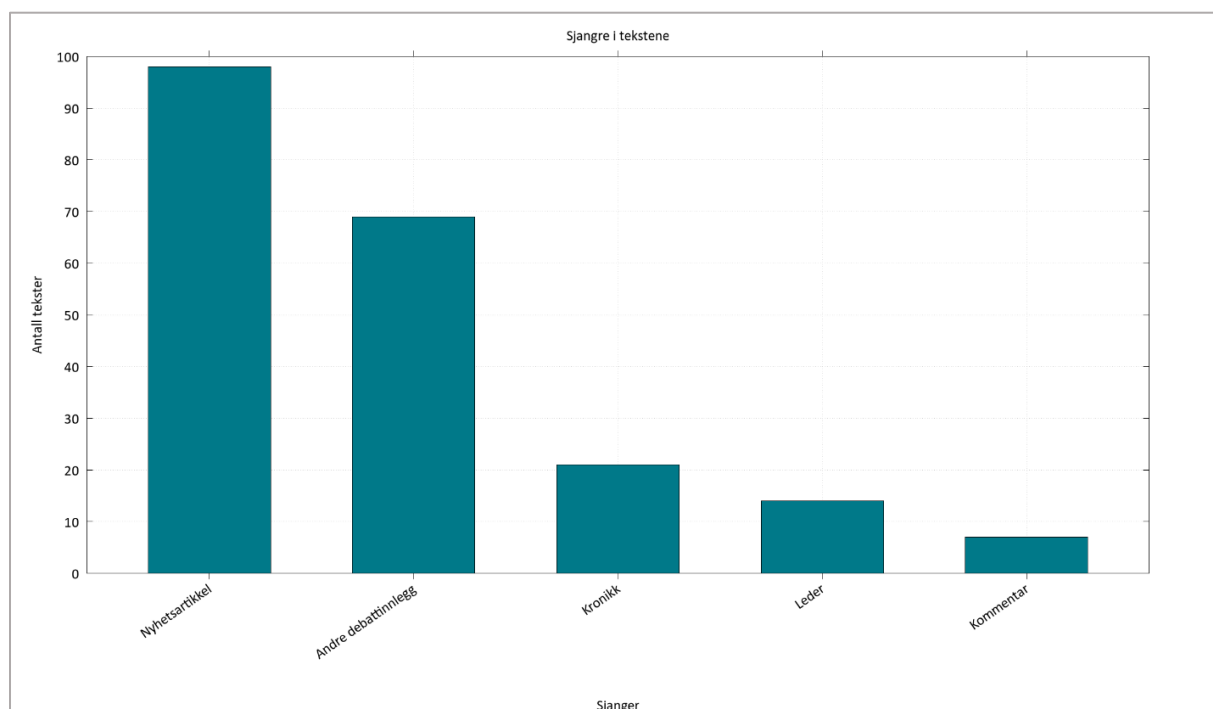
Figur 5.6. Figuren viser diskursene i tekstene i utvalget, fordelt på antall. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen over viser hvor mange ganger de forskjellige diskursene brukes i tekstene. «Husdyrproduksjonsdiskursen» og «Tilsyns- og reguleringsdiskursen» er mest dominerende. Noen av diskursene har direkte tilknytning til temaet dyrevelferd, som for eksempel

Husdyrproduksjonsdiskursen, mens andre er relatert til andre forhold som er relevant for dyrevelferdsdebatten, men ikke unikt for den, som for eksempel *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*. De er likevel i disse tekstene på en eller annen måte relatert til tematikken dyrevelferd og husdyrproduksjon. *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, *Dyreverndiskursen* og *Dyrehelsediskursen* mener jeg er direkte tilknyttet temaet dyrevelferd i tekstene. *Kjøttreduksjonsdiskursen* og *Økologidiskursen* kobles også som oftest opp mot dyrevelferd. *Systemkritikkdiskursen* er knyttet opp mot systemet for husdyrproduksjon, norsk landbrukspolitikk og føringene som husdyrprodusentene påvirkes av. Den er imidlertid litt annerledes enn de andre diskursene jeg nevnte over. Man kan tenke seg at systemkritikkdiskursen også kan kobles opp mot andre temaer enn dyrevelferd og husdyrproduksjon. Det samme gjelder for de andre gjenværende diskursene: *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *Økonomidiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Dyrehelsediskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen* og *Reklame- og markedsføringsdiskursen*.

Som nevnt i kapittel fire i denne oppgaven, forklarer Johannesen et al. hegemoni som at «en diskurs praktisk talt har enerett og anses som den rette måten å definere et fenomen» (2019, s. 71). I henhold til denne definisjonen vil vi kanskje kunne argumentere for at *Husdyrproduksjonsdiskursen* har hegemonisk status i disse tekstene. At *Husdyrproduksjonsdiskursen* brukes så mye oftere enn de andre, og befinner seg langt foran andre plasser, kan antyde noe slikt. I kapittel 6 skal jeg analysere diskursene jeg har identifisert kvalitativt, se nærmere på egenskapene til de ulike diskursene, hvem som bruker dem og hvordan de brukes i tekstene.

5.7 Sjanger og sjangertilhørighet

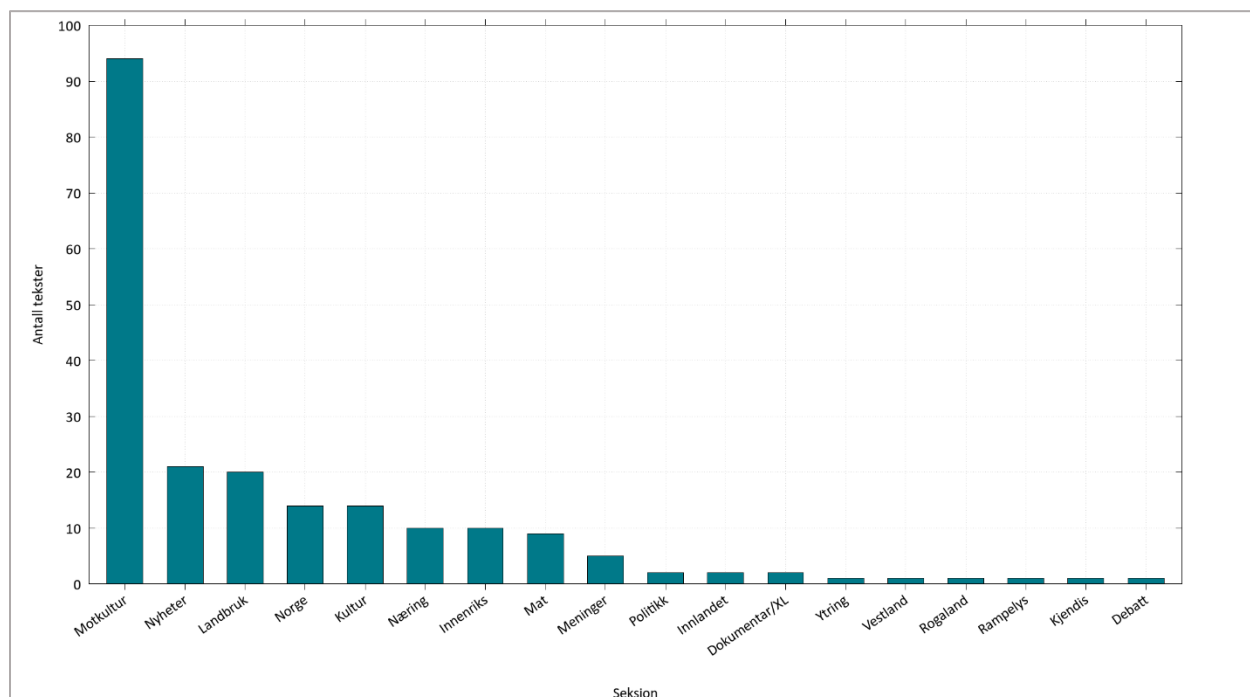

Figur 5.7. Figuren viser antall tekster fordelt på sjangerne i utvalget. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

I kapittel fire skrev jeg om sjangre og sjangertilhørighet i journalistikken, og Hågvar skriver at det kan være fruktbart å reflektere over sjangertilhørighet når man skriver presstekster. Han påpeker også at «sjangrene er styrende for både tekstutformingen og lesingen» (Hågvar, 2007). Jeg vil i dette delkapittelet se nærmere på sjangerne jeg har identifisert i tekstene og fordelingen mellom disse. Sjangerne er beskrevet i delkapittelet «sjangre og sjangertilhørighet i denne oppgaven. Som grafen over viser, er nyhetsartikkelen den mest dominerende sjangeren når materialet deles inn i de fem kategoriene «nyhetsartikkel», «andre debattinnlegg», «kronikk», «leder» og «kommentar». Som jeg skrev om i kapittel 4, har nyhetsjournalistikken ifølge Allern en avgjørende rolle for mediebedriftenes legitimitet (2005, s. 21), og det er sånn sett ikke uventet at det er flest nyhetsartikler i materialet. Nyhetsartikler og ledere er alltid produsert av en redaksjon, mens kronikker, kommentarer og andre debattinnlegg som oftest (men ikke alltid) er produsert av noen utenfor en redaksjon, som eksempelvis politikere, forskere, veterinærer, ideelle organisasjoner eller husdyrprodusenter. På første plass ligger «nyhetsartikkelen», et godt stykke foran «andre debattinnlegg». Til sammen utgjør de redaksjonsproduserte sjangerne «nyhetsartikkel» og «leder 112» tekster, mens de øvrige kategoriene utgjør 97 tekster. Det er dermed en liten overvekt

av tekster som er produsert av en nyhetsredaksjon, fremfor tekster som er produsert av utenforstående. Når man sammenligner «debattinnlegg», «ledere» og «kommentarer» synes jeg det er interessant at det er langt flere «andre debattinnlegg» enn henholdsvis «kronikker», «ledere» og «kommentarer».

5.8 Plassering per seksjon

Figur 5.8. Figuren viser hvilken seksjon tekstene i utvalget er registrert i. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Ideen til denne kategorien fikk jeg fra Hågvar sin bok (Hågvar, 2007, s. 32) og Naper sin masteroppgave. Hun skriver at formålet med å registrere seksjon er å få en oversikt over hvordan redaksjonen selv har klassifisert teksten (Naper, 2014, s. 122).

Grafen over viser hvordan nyhetsmediene har valgt å markere tekstene i henhold til seksjon, altså den redaksjonelle plasseringen til teksten. Hågvar beskriver seksjoner som «en tematisk gruppering av tekster som gjerne har sin felles vignett, slik som «Nyheter», «Sport», «Kultur» og «Reise» (2007, s. 32). Det er denne definisjonen jeg bruker i denne oppgaven. Han skriver at hva seksjonene kalles, sier mye om avisas profil (Hågvar, 2007, s. 33). Jeg tror derfor at en analyse av seksjonene kan gi verdifull innsikt om hva som skiller nyhetsmedienes profiler fra hverandre, og hvilke målgrupper de retter seg mot. Naper skriver i sin masteroppgave at «Plasseringen hjelper til med å kategorisere kommentaren, og ifølge

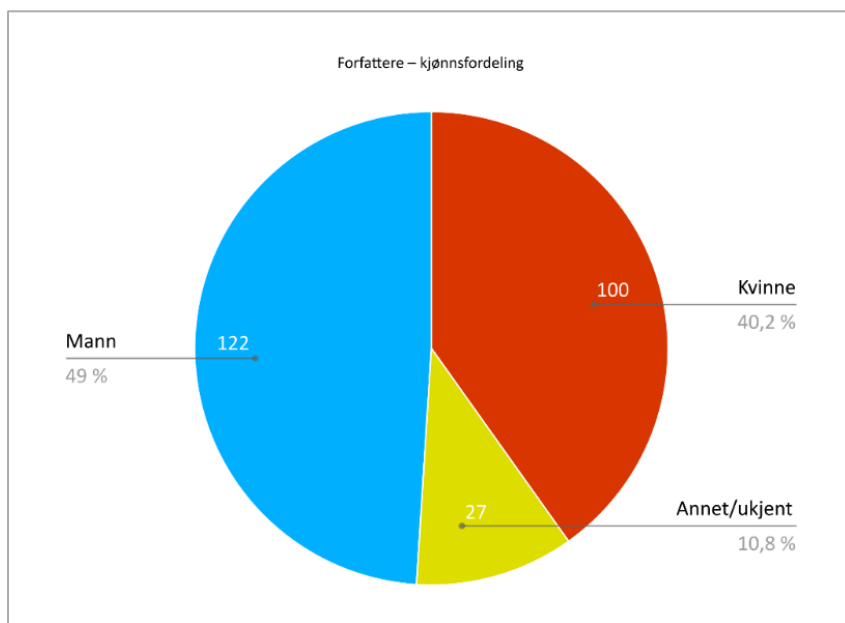
Svennevig (2010) kan slike kategoriseringer si noe om perspektivet som er valgt i kommentaren» (Naper, 2014, s. 43). Som Hågvar beskriver er seksjonen en del av «den tekstuelle konteksten» i diskursanalysen, noe han kaller intertekstualitet (Hågvar, 2007, ss. 31-32). En analyse av seksjonene kan dermed gi innsikt i redaksjonenes egne vurderinger – og kanskje også målgruppene de retter seg mot i tekstene på dyrevelferdsområdet.

Seksjonene har jeg funnet frem til ved å lese hvilken seksjon nyhetskanalen har registrert teksten under, enten på avissiden og/eller i lenken til teksten på nett. Fordi det er avisenes egne merkelapper jeg er ute etter i denne sammenhengen, har jeg ikke bearbeidet disse kategoriene videre. Etter å ha registrert seksjonen til alle tekstene satt jeg igjen med «Motkultur», «Nyheter», «Landbruk», «Norge», «Kultur», «Næring», «Innenriks», «Mat», «Meninger», «Politikk», «Innlandet», «Dokumentar/XL», «Ytring», «Vestland», «Rogaland», «Rampelys», «Nyheter», «Kjendis» og «Debatt». Som grafen viser, har seksjonen «Motkultur» fullstendig dominans sammenlignet med de andre seksjonene, med hele 95 tekster. Det henger sammen med at en overvekt av tekstene i utvalget er produsert av Nationen, og at Nationen bruker merkelappen «Motkultur» som overordnet merkelapp på alle tekster med meningsinnhold – enten det er debattinnlegg, kommentarer eller ledere. Kort sagt, alt som ikke er nyhetsartikler (seksjonene «Næring» og «Landbruk» er også i sjangeren nyhetsartikler). Jeg mener Nationen her har lyktes med å bygge opp «Motkultur» som nærmest et eget varemerke, hvor de viser eierskap på temaene dyrevelferd og husdyrproduksjon.

I de neste åtte seksjonene fordeler antall tekster seg på denne måten: «Nyheter» (21) (NA 12, DB 8, VG 1), «Landbruk» (20) (NA), «Norge» (14) (NR), «Kultur» (14) (DB), «Næring» (10) (NA), «Innenriks» (10) (VG), «Mat» (8) (DB) og «Meninger» (5) (VG). Til sammen er det hele 103 tekster i disse åtte seksjonene. Det som kanskje er aller mest slående i denne oversikten, er hvor få tekster seksjonen «Nyheter» har sammenlignet med «Motkultur», som er en kategori for meningsstoff. Totalt har jeg funnet 17 ulike seksjoner i materialet, og flere av disse er kun brukt i en eller to tekster hver – som «Politikk» (2) (NA), «Innlandet» (2) (NR), «Dokumentar/XL» (2) (NR), «Ytring» (1) (NR), «Vestland» (1) (NR), «Rogaland» (1) (NR), «Rampelys» (1) (VG), «Kjendis» (1) (DB). Dette kan kanskje tyde på at seksjonen enten ikke er så høyt prioritert i nyhetsmediene, eller at disse seksjonene ikke er så godt representert i tilknytning til tematikken dyrevelferd og husdyrproduksjon. Som vi ser av oversikten her, bruker de forskjellige nyhetsmediene som oftest sine egne spesifikke merkelapper på

seksjonene, bortsett fra når det gjelder én seksjon: den som heter «Nyheter». NA bruker seksjonene «Nyheter», «Motkultur», «Landbruk», «Næring» og «Politikk». Av disse fem passer de tre seksjonene «Landbruk», «Næring» og «Politikk» svært godt med avisens valg om å prioritere blant annet «næringsliv, landbruk og politikk ...» som de beskriver på natio-nen.no/om-nationen (Nationen, n.d.). NR bruker seksjonene «Norge», «Innlandet», «Dokumentar», «Ytring», «Vestland» og «Rogaland». NR har totalt seks seksjoner, hvorav fire er knyttet til geografiske områder i distriktene. Det passer godt med at de har «tilstedeværelse og avdelinger landet rundt» som de skriver på sine nettsider (NRK, 2009). VG bruker seksjonene «Nyheter», «Innenriks», «Meninger» og «Rampelys», mens DB bruker «Nyheter», «Kultur», «Mat» og «Kjendis». DB sine seksjoner «Kultur», «Mat» og «Kjendis» er kategorier man typisk venter å se i en avis som produserer mye forbrukerstoff. Både VG og DB har seksjoner som antyder en klar målretting mot forbrukere. Dette gjelder særlig «Rampelys», «Mat», «Kjendis» og kanskje også «Kultur». Navnet på seksjonene antyder et klart skille mellom VG og DB og for eksempel NA, som har seksjoner rettet mot næringslivet.

5.9 Forfattere, total kjønnsfordeling

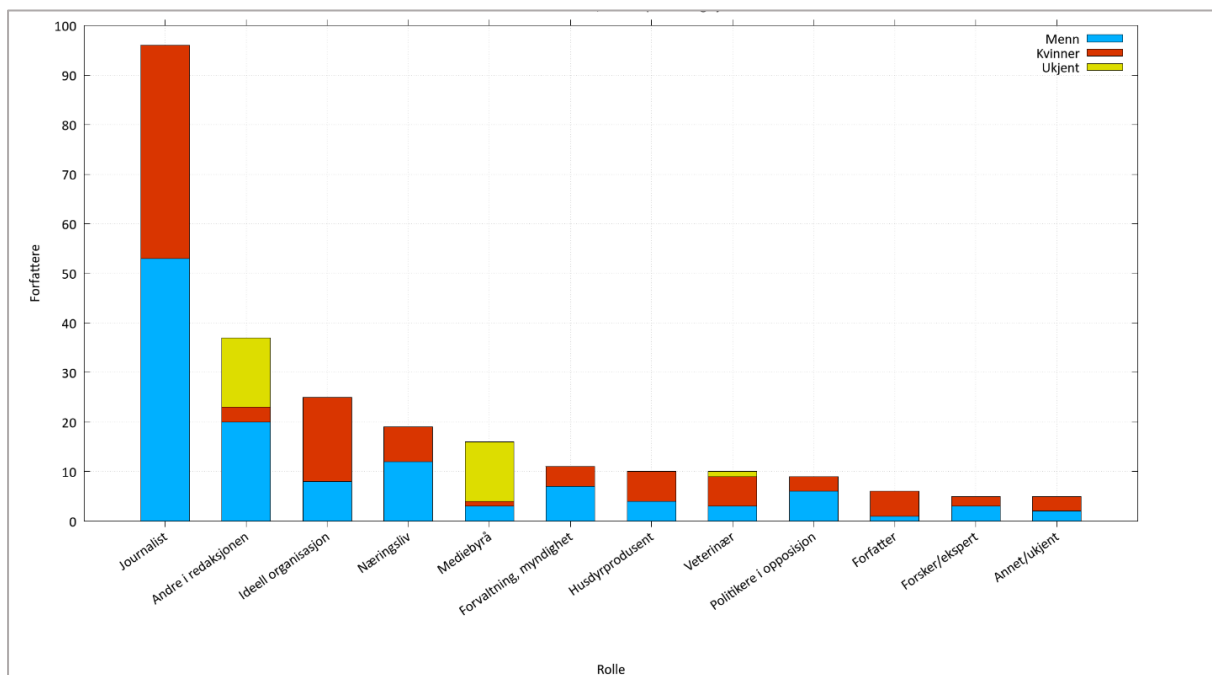

Figur 5.9. Figuren viser den totale kjønnsfordelingen mellom forfattere i utvalget etter antall og prosent. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

For å finne svar på hva som kjennetegner deknningen av dyrevelferd, som problemstillingen etterspør, har jeg sett på kjønnsfordelingen mellom forfatterne i tekstene. Grafen ovenfor

viser at 122 forfattere (49 %) er menn, mens 100 forfattere (40,2 %) er kvinner. 27 forfattere, eller 10,8 prosent er registrert som «Annet/ukjent». Det er noen flere mannlige forfattere enn kvinnelige, men forskjellen er ikke så stor som jeg trodde den ville være. Slik jeg forstår Allern, mente han at kvinneandelen vil variere med hvilke stoffområder man undersøker (2005, s. 189). Hvis det stemmer, kan det tenkes at dyrevelferd faller inn under en type temaer som har større kvinneandel. Allern forklarer i boken *Nyhetsverdier* at «kvinneandelen varierer betydelig når ulike temaer/stoffområder (som politikk, økonomi, helse/utdanning og kultur) sammenlignes (2005, s. 189). Hvis enkelte typer redaksjonelt stoff har en større andel kvinner enn andre, kan det tenkes at et «mykt» tema som dyrevelferd kanskje faller inn under den typen temaer som har større kvinneandel. I neste delkapittel undersøker jeg sammenhengen mellom kjønnsfordeling og forfatterroller.

5.10 Forfattere, fordelt på roller og kjønn

Figur 5.10. Figuren viser antall forfattere fordelt på roller og kjønn i tekstene. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

I analytisk spørsmål nummer én ville jeg vite hvilke aktører som slipper til i nyhetsdekningen. Grafen over viser forfatterrollene jeg har identifisert i tekstene. Jeg har valgt én variabelverdi for forfatterrolle per tekst, selv om den kan ha flere forfattere. Forfattere som samarbeider, har normalt tilsvarende roller. I tillegg har jeg registrert forfatterens kjønn, med variabelverdiene «Menn», «Kvinner» og «Ukjent» i datamatriksen for å få frem

kjønnfordelingen mellom de ulike forfatterrollene. Ideen om å undersøke variabelen «Forfattere» kom fra Ann Cathrin Solbakken sin masteroppgave om *Dyr og dyrevelferd i norske aviser* (2013, ss. forside, 42). Med variabelen «Forfattere» mener jeg her de som har skrevet tekstene, uavhengig av om det er et meningsinnlegg eller en nyhetsartikkel. Jeg registrerte hvem som var oppgitt som forfatter, og rolle i form av enten yrkestittel eller organisasjonstilhørighet. Dette gikk greit, siden den typen informasjon er tilgjengelig for de fleste tekstene. Deretter jobbet jeg med å gruppere yrkestitlene og rollene på en hensiktsmessig måte, for å unngå uklarheter eller overlapp mellom variabelverdiene. Til slutt endte jeg opp med variabelverdiene i grafen. Hva som ligger bak disse, har jeg utdypet nærmere i vedlagte kodebok. Fire tekster i materialet er definert i grafen med variabelverdien «Annet/ukjent», da de ikke passer inn i øvrige kategorier.

Variabelverdien «Journalister» er den mest brukte, og ligger på en klar førsteplass. Som grafen viser, er kjønnfordelingen mellom kvinnelige og mannlige journalister veldig jevn. På andre plass er variabelverdien «Øvrig redaksjon», med forfatterroller som leder, sjefsredaktør, frontsjef, vaksjef og kommentarjournalist. En klar overvekt av disse er fra NA. Her er det klart flere menn enn kvinner, og en stor andel hvor kjønn ikke har vært mulig å bestemme. Dette skyldes blant annet at det ofte i lederartikler oppgis kun rolle. Både første og andre plass over forfattere representerer nyhetsredaksjonene.

Variabelverdien «Ideell organisasjon» ligger så høyt som på tredjeplass, med forfattere fra organisasjoner som Dyrevernalliansen, Dyrebeskyttelsen, Dyrenes rett, Norsk Vegansamfunn og Framtiden i våre hender. Her er det langt flere kvinner enn menn.

På fjerdeplass kommer variabelverdien «Næringsliv», og den representerer bedrifter som Kjøtt- og fjørfeforbund, Norges Bondelag, Nortura, Nordland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Tyr og Norsvin. Her er det igjen langt flere menn enn kvinner. Nesten alle tekstene med variabelverdien «Næringsliv» er meningsstoff i NA under seksjonen «Motkultur». Det er variabelverdiene «Næringsliv» «Forvaltning/myndighet» og «Politiker i opposisjon» som har størst andel menn i materialet. Allern skriver at mannsdominansen i institusjonene ikke har blitt borte, men at den har blitt svekket på enkelte områder siden 1970-årene (Allern, 2005, s. 188). I 2005 skrev han i boken *Nyhetsverdier* at kvinneandelen blant toppledere viser en økende tendens, selv om den da fremdeles var lav (Allern, s. 189).

Variabelverdien «Mediebyrå» er på femteplass, hvor alle forfatterne er fra NTB. Tekstene er publisert i NA, DB og VG, og alle tekstene er i sjangeren «Nyhetsartikkel». Her er det flere menn enn kvinner, men det er også mange av ukjent kjønn.

Variabelverdien «Forvaltning/myndighet» ligger på sjette plass. Forfatterne her er fra organisasjoner som Mattilsynet, KrF, Høyre, Venstre og Veterinærinstituttet. Jeg er litt overrasket over at denne gruppen forfattere ikke er hyppigere representert i tekstene, men forklaringen tror jeg ligger i grafen over kilder – hvor «Forvaltning/myndighet» ligger på en klar førsteplass (se delkapittelet kilder, fordelt på roller og kjønn). Det kan tyde på at aktører fra «Forvaltning/myndighet» oftere blir brukt som kilder i nyhetsartikler, og produserer færre kronikker og debattinnlegg.

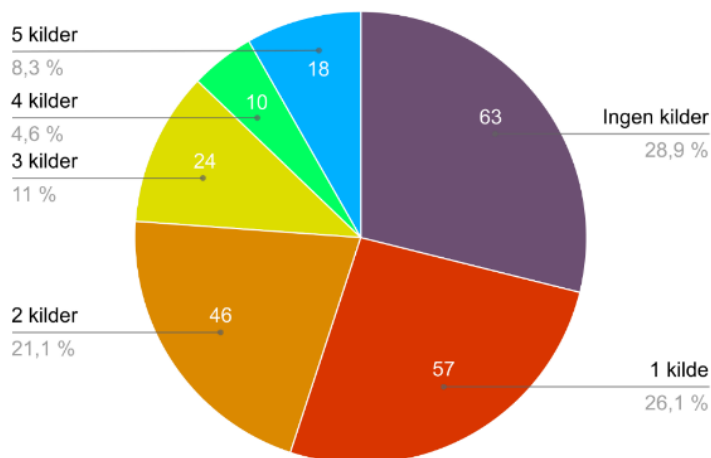
Variabelverdien «Husdyrprodusent» er på syvende plass, og her er det flere kvinner enn menn. Alle tekstene er debattinnlegg i NA merket med «Motkultur», som betyr at NA er alene om å publisere debattinnlegg fra husdyrprodusenter. Variabelverdien «Veterinær» er på åttende plass, og representerer organisasjoner som Den norske veterinærforening, Veterinærinstituttet og Dyrevernalliansen. Her er det også flest kvinner. På niende plass er variabelverdien «Politikere i opposisjon», med forfattere som representerer politiske organisasjoner som Oppland Bygdeungdom, Miljøpartiet De Grønne og Senterungdommen. Her er det igjen flest menn. Allern skriver at kvinner har «erobret en høyere andel ledende posisjoner på det politiske feltet, bl.a. utgjør kvinner i dag over en tredjedel av stortingsrepresentantene». Han påpeker at det gjennom mange år har vært 40 % kvinner i regjeringene (Allern, 2005, s. 189).

Variabelverdien «Forfatter» på tiende plass er personer som er forfatter av yrke, og her er det flest kvinner. Variabelverdien «Forsker/ekspert» befinner seg på ellefte plass, og tekstene er skrevet av forskere og professorer fra institutter som *Institutt for rural- og regionalforskning (Ruralis)*, *Norges Arktiske Universitet (UiT)* og *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)*, *Norges Arktiske Universitet* og Det helsefaglige fakultet. Her er det også flest menn. Som grafen viser, er politikere, næringslivet, myndigheter og ideelle organisasjoner blant forfatterne av tekstene. Allern skriver at kilder ofte er «profesjonelle» (2005, s. 170). Ved å se på variabelverdiene for forfatterroller i grafen over, kan man tenke at det også gjelder for forfattere av tekstene i nyhetsmediene. De representerer organisasjonene de arbeider for. Større likestilling i senere år, med flere kvinner i lederstillinger, kan ha

bidratt til noe utjevning av kjønnsforskjellene i journalistikken over tid. Allern påpeker imidlertid at «Den siste undersøkelsen tyder altså på at økt kvinnerepresentasjon i samfunnet ikke behøver å føre til sterkere synliggjøring av kvinner i mediene» (2005, s. 189). Det er flest variabelverdier som har flere kvinner enn menn, men disse har færre forfattere enn kategoriene som har flest menn, og snittet ender derfor noe lavere på kvinner enn menn totalt sett.

Ved å sammenligne variabelverdiene «Journalist», «Andre i redaksjon» og «Mediebyrå» som produserer tekster til redaktørstyrte medier, med alle de andre variabelverdiene, kan man se at de fleste forfatterne ikke er fra redaksjonene. I delkapittelet «Sjanger og sjanger-tilhørighet» så vi at det var flere tekster i sjangerne «Nyhetsartikkel» og «Leder» enn i de øvrige kategoriene. Dataene peker altså i noe forskjellige retninger. Kanskje skyldes det at det er flere forfattere per tekst i meningsstoffet, enn kilder per tekst i nyhetsstoffet. Hvis det er tilfelle, kan dette kanskje handle om bruk av tid og ressurser. Det er nok rimeligere for redaksjonene å få en journalist til å intervjué én kilde, enn flere. Å publisere et ferdig debattinnlegg, vil derimot kreve omtrent like mye ressurser uavhengig om det er skrevet av én eller flere forfattere.

5.11 Antall kilder per tekst

Figur 5.11. Figuren viser antall kilder per tekst i utvalget. Den inkluderer tekster uten kilder og tekster med inntil 5 kilder per tekst. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

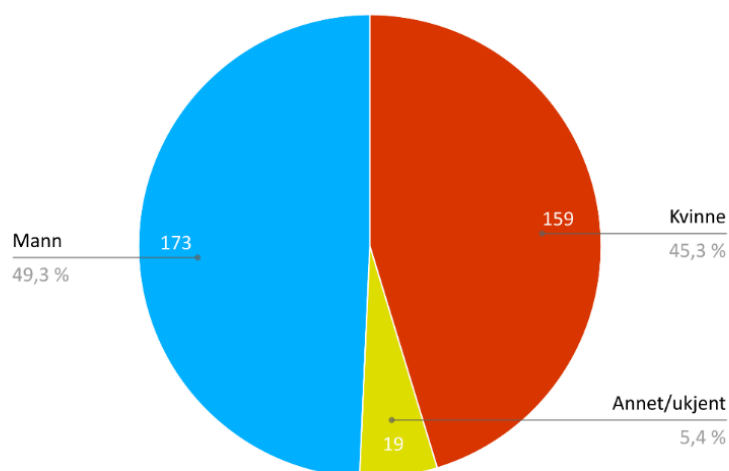
Grafen ovenfor viser gjennomsnittlig antall kilder per tekst. Variabelverdiene viser «1 kilde», «2 kilder», «3 kilder», «4 kilder» og «Fem kilder». Den siste variabelverdien «Fem kilder» gjelder for tekster som har fem kilder eller flere. Allern skriver at artikler med kun én synlig

kilde ofte ikke pleier å bære preg av grundige undersøkelser. Han mener derfor at «Antallet kilder kan derfor, forsiktig tolket, fungere som en første indikasjon på informasjonskvalitet i journalistikken» (Allern, 2005, s. 163). Jeg mener at en kvantitativ undersøkelse av antall kilder er viktig for formålet til den kritiske diskursanalysen – og for å besvare problemstillingen. Variabelverdien «Ingen kilder» er den største, og 63 tekster (28,9 %) faller i denne kategorien. Den nest største variabelverdien er «1 kilde», med 57 tekster (26,1 %). Allern viser til en undersøkelse av Johan Roppen (1991) om kommunalstoff i lokalaviser, som viste at «énkildejournalistikken var fullstendig dominerende, men i litt mindre grad enn Bakkes materiale fra først på 1980-tallet» (NOU 1992:14) i (Allern, 2005, s. 163). I mine tekster har altså ca. en firedel av tekstene kun én kilde. Jeg vil ikke kalle det fullstendig dominerende, men det er litt mer enn antall tekster med «To kilder» som er på tredje plass i grafen, med 46 tekster (21,1 %). Allern skriver at i samme undersøkelse av Johan Roppen (1991) var en firedel av artiklene «kildeløse» (Allern, 2005, s. 163). Dette samsvarer ganske godt med mitt resultat, hvor 28,9 % av tekstene er uten kilder. 24 tekster (11 %) har «Tre kilder», noe som utgjør en tredjeplass, og «5 kilder» er på femte plass med 18 tekster (8,3 %). Den minste kategorien er «4 kilder», og omfatter bare 10 tekster (4,6 %).

Om jeg legger sammen mine variabelverdier for «2 kilder», «3 kilder», «4 kilder» og «5 kilder» ser jeg raskt at det er langt flere tekster som har to eller flere kilder, enn tekster som har kun én kilde. Det omfatter likevel under halvparten av det totale stoffet, da det er så mange tekster med 0 kilder. Til sammen har 98 tekster to eller flere kilder (45 %), mot 57 tekster med kun «1 kilde» og 63 med «ingen kilde» (til sammen 55 %).

5.12 Kilder, total kjønnsfordeling

Kilder – kjønnsfordeling

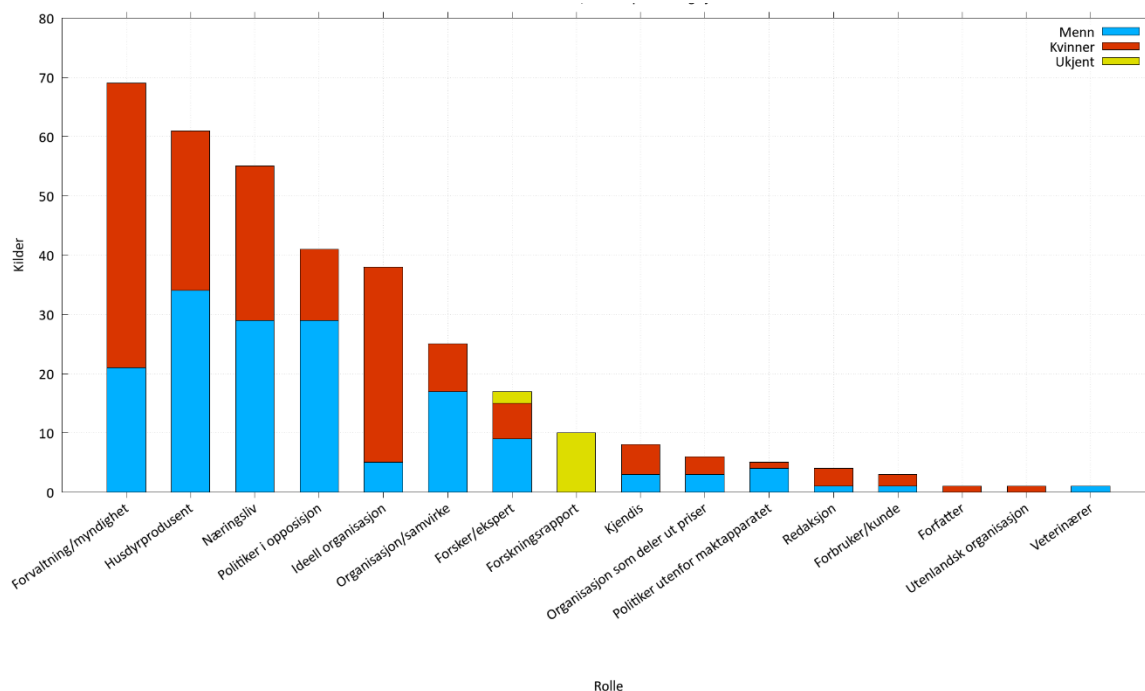

Figur 5.12. Figuren viser den totale kjønnsfordelingen mellom kilder i tekstene. Det er registrert inntil 5 kilder per tekst. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen ovenfor viser kjønnsfordelingen blant kildene i tekstene. En kilde er definert som en person som parafraiseres eller siteres direkte og omtales ved navn. Denne definisjonen er laget med utgangspunkt i Anja Aaheim Napers definisjon i masteroppgaven «Klimakrise eller oljefest?» (2014, s. 59). Det er kun de fem første kildene per tekst som er registrert. I min oppgave er fordelingen ganske jevn mellom kjønnene, med 173 mannlige kilder (49,3 %) mot 159 kvinnelige kilder (45,3 %). Andelen annet/ukjent består av 19 kilder (5,4 %). Det er altså en liten overvekt av mannlige kilder. For å sette funnet inn i en kontekst, viser Allern til en norsk studie av Odd A. Vaage på åttitallet, som viste at bare 16 prosent av kildene som ble intervjuet var kvinner (Vaage 1985) i (Allern, 2005, s. 186). Andelen kvinnelige kilder er altså langt større i mitt materiale 29 år senere. Av nyere undersøkelser på kjønnsfordeling i norske medier, kan jeg nevne et eksempel fra Solbakkens masteroppgave hvor hun fant ut at kvinner var «Hovedrøst i kun 29 prosent av stoffet ...» (2013, s. 59). Det er altså en økning på 20,3 % av kvinnelige kilder mellom hennes oppgave og min. Dette kan skyldes, tillegg til at datagrunnlaget er forskjellig på andre områder, at hun kun har identifisert hovedrøstene i materialet sitt, altså det hun definerer som «Den som opptreer først og mest i tittel, ingress og brødtekst» (Solbakken, 2013, s. 57), mens jeg har identifisert de fem første kildene. Selv om det er en liten overvekt av mannlige kilder i tekstene i min oppgave, synes jeg at

kjønnsbalansen i mitt materiale med en kvinneandel på 45,5 % av tekstene er overraskende god. I datamatriksen kan jeg også se at den første siterte kilden var en kvinne i 75 av tekstene, og en mann i 64 av tekstene.

5.13 Kilder, fordelt på roller og kjønn

Figur 5.13. Figuren viser antall kilder fordelt på roller og kjønn i tekstene. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen ovenfor viser antall kilder i tekstene, gruppert etter variabelverdiene jeg har utviklet for kildenes roller. Å undersøke roller og kjønnsfordeling skal bidra til å besvare problemstillingen og det analytiske spørsmålet «Hvilke aktører slipper til og dominerer dekkeningen av dyrevelferd i nyhetsmediene?». Jeg har registrert kilder som er parafisert eller direkte sitert i tekstene, og gjengitt med navn, yrke eller rolle. Denne fremgangsmåten fant jeg hos Allern, Naper og Solbakken (Allern, 2005, s. 162), (Naper, 2014, s. 59), (Solbakken, 2013, s. 57). Allern definerer en kilde som «en person som gir opplysninger, altså kildemateriale, til en journalist» (2005, s. 161). Jeg har tatt utgangspunkt i hans definisjon, men lagt til variabelverdien «Forskningsrapport», slik Naper gjorde i sin masteroppgave (2014, s. 59). Disse har jeg registrert som «Forskningsrapport» uten oppgitt organisasjon. Jeg har kun registrert de første fem kildene per tekst. Jeg har også registrert variabelverdiene «Menn», «Kvinner»

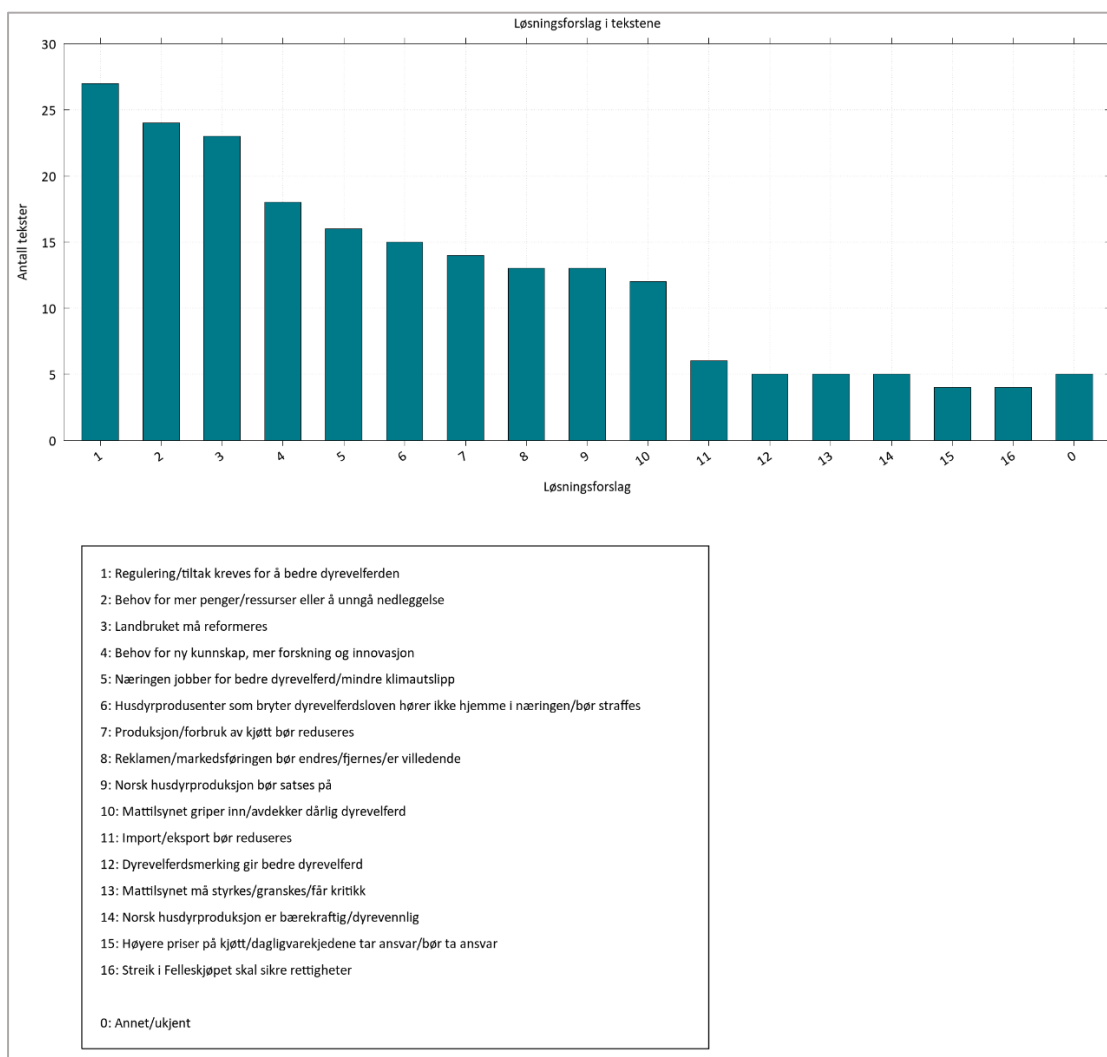
og «Ukjent» i tillegg til variabelverdier for kildenes rolle/tilhørighet, og tok utgangspunkt i kildene i tekstene for å utarbeide variabelverdiene.

Allern påpeker at «Vi vil vite hvem informantene er, hvilke interesser de representerer og hvilken kompetanse eller innsikt de har» (2005, ss. 161-162). Ifølge Allern betyr pressens kildebruk mye for nyhetsmedienes troverdighet (2005, s. 161). Han påpeker at «Hvilke kilder som synliggjøres i avisen, henger selvsagt nært sammen med avisenes øvrige temavalg og stoffprioritering» (Allern, 2005, s. 169).

Variabelverdiene som opptrer oftest i materialet er «Forvaltning/myndighet», «Husdyrprodusent», «Næringsliv», «Politiker i opposisjon», «Ideell organisasjon», «Organisasjon/samvirke» og «Forsker/ekspert». Variabelverdien «Forvaltning/myndighet» har 48 kvinner og 21 menn – her er det altså langt flere kvinnelige kilder enn mannlige. Variabelverdien «Husdyrprodusent» har flest mannlige kilder – her er det 34 menn og 27 kvinner. Under variabelverdien «Næringsliv» er det ganske jevn fordeling med 29 mannlige kilder og 26 kvinnelige. Variabelverdien «Politiker i opposisjon» har derimot langt flere mannlige kilder, med 29 mannlige mot 12 kvinnelige. Variabelverdien «Ideell organisasjon» har stor overvekt av kvinner, med 33 kvinner og 5 menn, og har sånn sett stor ubalanse mellom kjønnene.

Variabelverdien «Forbruker/kunde» er den eneste som representerer mennesker uten tilknytning til en organisasjon eller rolle. Kilder med variabelverdien «Veterinær», «Utenlandsk organisasjon», «Forfatter», «Forbruker/kunde», «Redaksjon», «Politiker utenfor maktapparatet», «Organisasjon som deler ut priser» og «Kjendis» er svært sjelden brukt i disse tekstene.

5.14 Løsningsforslag

Figur 5.14. Figuren viser løsningsforslag i tekstene fordelt på antall og variabelverdier for ulike løsningsforslag. Det er kun registrert ett løsningsforslag per tekst. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen ovenfor viser hvilke løsningsforslag som presenteres i tekstene. Variabelverdiene har jeg utviklet på bakgrunn av løsningsforslag jeg har identifisert i tekstene, og jeg har kun registrert ett løsningsforslag per tekst, etter en vurdering av hvilket forslag jeg mener er mest fremtredende. Løsningsforslag 1, 2, 3 og 4 har et felles trekk ved at de alle mener løsningene på problemene i norsk husdyrproduksjon ligger i å få gjennom endringer, tiltak eller ressurser i form av kunnskap eller økonomiske tilskudd. Disse tre dominerer i tekstene. Det pekes på løsninger utenfor næringen selv, i form av tiltak fra myndighetene eller politiske endringer. I et intervjuet fra NR skriver avisen at «Landbruksminister Olaug Bollestad og næringen er enige om flere tiltak for grisenæringen». Tiltakene gikk ut på å forskriftsfeste dyrevelferdsprogrammet for gris og å innføre kameraovervåkning i slakterier (NR20190626-1).

Mens løsningsforslag 1 går ut på at det bør innføres reguleringer eller andre tiltak for å bedre dyrevelferden, brukes forslag 2 for å argumentere for at man burde unngå nedleggelse eller økonomiske kutt. Løsningsforslag 3 brukes hovedsakelig av aktører som er kritiske til dagens industrialiserte system for husdyrproduksjon, og argumentene handler om at det må foretas store endringer i dagens husdyrproduksjonssystem. Ett eksempel er et debattinnlegg i NA under «Motkultur» fra Forfatter Elisabeth Gard som skriver at «Den «gode dyrevelferden» som Bondelaget og Senterpartiet formidler, oppleves av mange forbrukere som ren dyreplageri» (NA20190204-2). Løsningsforslag 4 etterlyser mer forskning og kunnskap, mens forslag 5 og 6 peker begge i retning av at løsningene – og problemene – springer ut fra næringen selv. Argumentene handler om at husdyrprodusenter som bryter loven om dyrevelferd ikke hører hjemme i næringen, og at næringen selv tar ansvar. I en lederartikkel i NA kommer avisen med lovord fordi «Svineprodusentene prioriterer dyrevelferd og dyrehelse ved å delta i det nye dyrevelferdsprogrammet og i programmet Helsegris» (NA20190930-1). Ved å vise at næringen tar tak i problemene med dyrevelferd og klimautslipp, vil man kanskje oppnå legitimitet hos myndighetene og få publikums tillit.

Løsningsforslag 7 er å produsere mindre husdyrprodukter og redusere forbruket av kjøtt, noe som kan tyde på at aktørene ikke stoler på at dyrevelferden er god nok. Et eksempel finner vi i et debattinnlegg i NA under «Motkultur» fra Politisk rådgiver i Dyrevernalliansen, Martine S.B. Lie. Hun argumenterer i for at redusert «kjøttproduksjon- og forbruk [er] et helt essensielt dyrevelferds- og miljøtiltak for landbruket». Hun skriver også at «Det høye kjøttforbruket og volumfokuset i kjøttproduksjonen fører nemlig til høyt produksjonspress på dyra og bonden, og industrialisering av husdyrholdet» (NA20190308-1). Det brukes i tekstene hovedsakelig av ideelle organisasjoner som arbeider med dyrevern (Dyrevernalliansen, NOAH, Norsk Vegansamfunn). Forslag 8 stiller seg kritisk til måten man markedsfører husdyrprodukter, og søker å endre dette. Et eksempel er et intervju med NA hvor Geir Pollestad kritiserer «bøndernes kjøtt- og melkereklamer» i. Han sier at «Falske og misvisende fremstillinger av norsk matproduksjon er med på å ødelegge debatten om hva som er god dyrevelferd» (NA20190204-1). Løsningsforslag 9 derimot, legitimerer og framsnakker det norske systemet for husdyrproduksjon. Her kan en kanskje si at næringens og myndighetenes interesser er sammenfallende. Dette er noe av det samme som Ellefsen kom frem til i sin masteroppgave (2013). Løsningsforslaget som forekommer hyppigst – «Regulering/tiltak

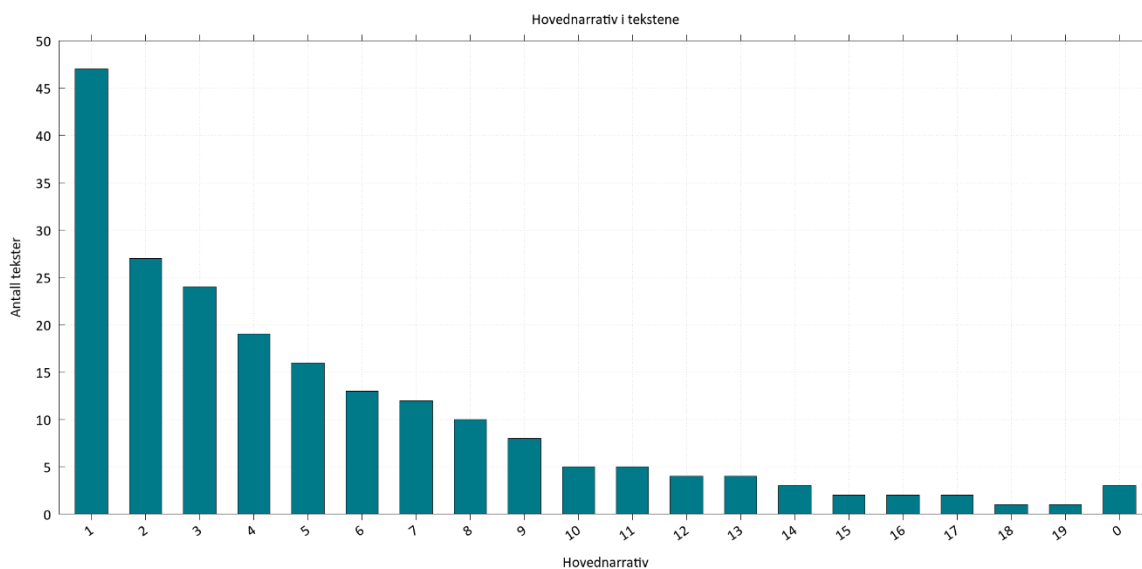
er nødvendig for å bedre dyrevelferden» – brukes eksempelvis av myndigheter, husdyrproducentnæringen og bransjeaktører Animalia. I en artikkel fra DB om tiltakene regjeringen innfører etter publiseringen av dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter, sier landbruksminister Olaug Bollestad at «Regjeringen innfører kameraovervåkning i slakterier. Dyrevelferdsprogrammet vil også bli forskriftsfestet» (DB20190626-1). I denne sammenhengen er tiltakene ment å gi bedre kontroll på dyrevelferden, som igjen vil bidra til å legitimere næringen og vinne forbrukernes tillit til produktene. Imidlertid brukes løsningsforslaget også av aktører som ønsker å endre dagens system, ved at de etterspør strengere tiltak og reguleringer for næringen. Et eksempel på dette er fra en nyhetsartikkel i NA hvor avisen skriver om Dyrevernorganisasjonen NOAH som har startet en underskriftskampanje for å kreve kameraovervåkning i slakterier. Leder i NOAH, Siri Martinsen, argumenterer i denne nyhetsartikkelen i NA for at offentlig tilgjengelig kameraovervåkning i slakterier kan gi folk et bedre beslutningsgrunnlag:

Kameraovervåking i slakterier, som også må være offentlig tilgjengelig, vil bidra til at folk ser hva som gjøres for at dyr skal bli til kjøtt – og dermed har mer grunnlag for å ta valget om de vil fortsette å bidra til dyrenes lidelser (NA20190621-4)

Det er en flere tekster som er positive til Mattilsynets arbeid (løsningsforslag 10) enn negative (løsningsforslag 13). Det kanskje tyde på at saker der Mattilsynet går inn og håndterer dårlige dyrehold har god dekning, eller at tilliten til Mattilsynet sin rolle med å forebygge dårlig dyrevelferd er ganske god. Forslag 11 handler om å redusere import/eksport av kjøtt og i stedet satse på den norske bonden. Regelverket for import og eksport diskuteres i noen av tekstene. Løsningsforslaget kan ses som et ønske om å beskytte husdyrproduksjonsnæringen i Norge, og benyttes blant annet av myndighetene, husdyrproduksjonsnæringen og bransjeorganisasjoner som Animalia. Det brukes eksempelvis argumenter om at antibiotika-bruken er lavere, at dyrevelferden er bedre, samt andre fordeler med husdyrproduksjon i Norge. Et eksempel er fra en kronikk i NA under Motkultur hvor fagdirektør for dyrehelse og beredskap i Animalia, Nina E. Svendsby, og «Direktør bærekraftig produksjon og kosthold» i Animalia, Ola Nafstad, skriver at «vi bør produsere kylling her i landet siden vi har strenge dyrevelferdskrav, prioriterer dyrevelferd i produksjonen og har de beste muligheter til å utnytte kyllingens fortrinn som effektiv kjøttprodusent ...» (NA20190528-1). Det er interessant

at løsningsforslaget som handler om at norsk husdyrproduksjon er dyrevennlig og bærekraftig kommer så langt ned som på 14 plass, og at løsningsforslag 15 som mener ansvaret ligger på dagligvareforretningene, er på nest siste plass.

5.15 Narrativer

- 1: Industriell husdyrproduksjon i Norge bør reduseres, reformeres eller legges ned, kjøttforbruket bør reduseres
- 2: Norsk husdyrproduksjon er best
- 3: Nedskjæringer eller økonomiske kutt kan true dyrevelferden og/eller menneskehelsen, mer penger er nødvendig
- 4: Tilsyn og regulering bidrar til bedre dyrevelferd
- 5: Forskning, innovasjon og kompetanseheving kan gi bedre dyrevelferd, prisvinner
- 6: Reklamen er villedende eller uærlig
- 7: Dårlig dyrevelferd og/eller dyremishandling skyldes et holdningsproblem hos enkelte bønder. God dyrevelferd er bondens ansvar
- 8: God dyrevelferd og reduksjon av klimautslipp er næringen sitt ansvar
- 9: Tilsynet fungerer ikke god nok, Mattilsynet klarer ikke å sikre god nok dyrevelferd, Mattilsynet må styrkes
- 10: Streik i Felleskjøpet gir bekymringer for dyrevelferd
- 11: Dagligvarebransjens lave priser er en trussel mot god dyrevelferd, dagligvarebransjen tar grep etter avsløringene
- 12: Dyrevermerket gir bedre dyrevelferd
- 13: Salget av kjøtt ble ikke negativt påvirket av dokumentaren
- 14: Tiltak, straff og/eller politiske endringer kan gi bedre dyrevelferd og/eller mindre utslipp fra landbruket
- 15: Norun Haugen kjemper for dyrenes rettigheter
- 16: Anmelder etter dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter»
- 17: Økologisk husdyrproduksjon er bedre for miljøet og bonden
- 18: Mennesker er mer verdt enn dyr
- 19: Dyrenes egenverdi bør anerkjennes
- 0: Annet/ukjent

Figur 5.15. Figuren viser narrativer i tekstene fordelt på antall og variabelverdier for ulike narrativer. Det er kun registrert ett narrativ per tekst. Utvalget og søkeordene som ligger til grunn er forklart i kapittel 3: Metoder.

Grafen viser dyrenarrativene jeg har identifisert i tekstene i mitt utvalg. Variabelverdiene har jeg utviklet på bakgrunn av dyrenarrativene jeg har identifisert i tekstene. Jeg har kun registrert ett narrativ per hver tekst, etter en vurdering av hvilket som var mest fremtredende.

Narrativ 1 stiller seg kritisk til industriell husdyrproduksjon i Norge og mener at den bør reduseres, reformeres eller legges ned. Narrativet ligger på en klar førsteplass, og har blitt

brukt 47 ganger i tekstene. Et eksempel er et det debattinnlegg i NA under «Motkultur», hvor ordfører i Rennesøy Dagny Sunnanå Hausken kritiserer sentraliseringspolitikken til Erna Solberg (NA20190225-1). Narrativ 1 står i sterk kontrast til narrativ 2, som har blitt brukt 27 ganger, og legitimerer norsk husdyrproduksjon slik den er i dag. Aktørene mener for eksempel at norsk kjøtt er bedre enn kjøtt fra andre land, at man bør unngå import av kjøtt (NA20190927-1, NA20190928-1), at dyrehelsen er bedre i Norge enn i andre land (NA20190923-1), og at man bør spise norsk kjøtt med god samvittighet (DB20190730-1). Aktørene som bruker narrativ 3 mener at mer ressurser er nødvendig for å bedre dyrevelferden. Jeg mener narrativ 4 også er legitimerende. Oppfatningen er at tilsyn og regulering gir bedre dyrevelferd, og flere av tekstene handler om Mattilsynet og deres arbeid.

Ved å se etter fellestrekk ved alle narrativene, ser man at mange av dem handler om 1) hva som er grunnen til dårlig dyrevelferd eller hva som truer dyrevelferden; 2) hvordan dyrevelferden kan bedres; og 3) å fremsnakke det eksisterende systemet for husdyrproduksjon. Som eksempel på den første finner vi narrativet om at dårlig dyrevelferd skyldes et holdningsproblem hos enkelte husdyrprodusenter, at nedskjæringer kan true dyrevelferd eller dyrehelse, eller at Mattilsynet ikke fungerer godt nok (NA20190525-2). Som eksempel på den andre finner vi narrativet «Dyrevernermerket gir bedre dyrevelferd» (NA20191222-1), og at forskning og innovasjon kan gi bedre dyrevelferd (NA20190720-3), eller at tiltak/straff og/eller politiske endringer kan gi bedre dyrevelferd (NA20190628-1). Og som eksempel på tredje punkt, finner vi narrativet «Norsk husdyrproduksjon er best» (NA20190927-1), at salget av kjøtt ikke ble negativt påvirket av dokumentaren (DB20190627-1) og at næringen selv tar ansvar for god dyrevelferd (NA20190930-1).

I en kvantitativ analyse kan det, som Skrede skriver, være vanskelig å finne ut hva som er «usagt» eller «implisitt» (2018, s. 28), men man kan se nærmere på hvilke narrativer som får lite plass i nyhetsmediene. Grafen viser at så mye som 13 av de 19 narrativene jeg har identifisert har blitt brukt 10 ganger eller færre. Narrativ 18 handler om at det er en trussel for menneskeverdet å høyne dyrs status i samfunnet (NR20191114-1), og nummer 19 handler om at produksjonsdyrenes egenverdi bør anerkjennes (DB20191114-1). At disse narrativene er på siste plass, kan tyde på at denne diskusjonen ikke i særlig grad er en prioritert del av debatten om dyrevelferd.

På side 59 i oppgaven viste jeg til Bjerke som skrev at det er vanlig å konstruere roller som *helter* og *skurker* i nyhetsjournalistikk (2011, s. 148). I denne teksten identifiserer jeg «skurkene» som det Olaug Bollestad i sitt debattinnlegg refererer til som husdyrprodusenter med «dårlige holdninger» (NA20190629-1). I et intervju med NRK uttrykker Venstres landbrukspolitiske talsperson André N. Skjelstad og Kommunikasjonsleder Live Kleveland i Dyrevernalliansen lignende oppfatninger (NR20190619-5). Også enkelte husdyrprodusenter støtter dette narrative. DB skriver i en nyhetssak at «Grisene på denne gården får bestemme det meste selv. Her skal de leve et godt liv fra fødsel til slakt». Husdyrprodusent Gry Beate Knapstad sier i et intervju at «Jeg tenker at sånne useriøse aktører skal vi ikke ha i bransjen. Dette er ikke representativt for bransjen sånn som vi kjenner den» (DB20190623-1)

Det er noen aktører som forsøker å ta et oppgjør med dette narrative. Et eksempel er styremedlem i Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Cecilie Sørli, som i et debattinnlegg i NA under «Motkultur» skriver at «Jeg må bare uttrykke min store skuffelse over landbrukstoppene i Norge som ikke tar et oppgjør mot sentraliseringen og industrialiseringen av dyreholdet. At landbrukstoppene i sommer i stedet har valgt å skylde dårlig dyrevelferd på holdninger, er ekstremt skuffende» (NA20190813-1). Grønn Ungdom-talsperson Teodor Bruu sier i et intervju med DB at «Dette handler ikke om råtne egg, men en hel næring som må [sic] trenger en helomvending» (DB20190620-3).

«Heltene» er gjerne husdyrprodusenter som forteller om det gode stellet dyrene får hos dem, og som ønsker å få frem at det ikke gjelder hele næringen. I et intervju med VG forteller husdyrprodusent Audhild Slapgård om det gode stellet grisene får hos dem og påpeker at «Filmen skaper et inntrykk av at dette gjelder hele næringen. Det klarer ikke jeg å se» (VG20190620-1). Husdyrprodusent Lise Thorsø fra Thorsø herregård skriver i et debattinnlegg i NA at «Hvis vi skal ha husdyr, må vi behandle dyra med respekt, omtanke og kjærlighet når de lever» (NA20190617-1). I materialet er det mange «helter» som forsøker å redde dyr som de mener lider i norsk husdyrproduksjon. Dyrerettighetsorganisasjoner som NOAH, Dyrevernalliansen, Dyrenes rett og Norun Haugen fremstiller det arbeidet de gjør på denne måten (NA20190705-2). Myndigheter og tilsyn fremstiller norsk husdyrproduksjon som vellykket, med Mattilsynet, Veterinærinstituttet og «den gode norske bonden» som helter (NA20190828-1). Aktørene bak nyhetsfortellingene om dyrevelferd er ikke alle enige om et felles narrativ, men det er noen grupperinger som kommer med ganske like narrative, for

eksempel Norges Bondelag, Nortura og Olaug Bollestad. I materialet er det noen få narrativer som dominerer deknningen, mens mange andre kun blir brukt noen få ganger hver.

5.16 Avslutning kvantitativ analyse

Grafen «Antall tekster publisert per nyhetsmedium» viste at NA dominerer deknningen rundt dyrevelferd og husdyrproduksjon, mens man av «Antall tekster per uke» kan se at deknningen av dyrevelferd og husdyrproduksjon formelig eksploderte hos alle nyhetsmediene i studien i tiden rundt tidspunktet for publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter». Dekningen sank igjen etter et par uker, men var likevel noe forhøyet de neste seks månedene sammenlignet med de fem foregående. VG og NR dekket ikke temaet i det hele tatt før juni måned. Grafen «Antall ord i tekstene» viste at tekstenes omfang i liten grad ble påvirket av dokumentaren, men hadde flere topper gjennom året. Det var bare en beskjeden økning i perioden etter publiseringen av dokumentaren, sammenlignet med perioden før.

Grafen «Forekomst av begrepene dyrevern, dyrevelferd og dyrehelse» illustrerte at dyrevern er et relativt lite brukt begrep i tekstene. Det ble i 2019 ikke brukt før i juni, men kom da på agendaen i forbindelse med publiseringen av dokumentaren. Begrepet dyrevelferd dominerte i nesten hele perioden, og fikk en skarp økning rundt publiseringen av dokumentaren. Begrepet dyrehelse ble brukt litt oftere enn dyrevern, og den største toppen her var faktisk i februar–mars. Ved å sammenligne bruken av disse tre begrepene kan det se ut som at begrepet dyrevelferd har fått hegemoni. Aktørene bruker forskjellige begreper, og særlig myndigheter, forvaltning og husdyrprodusentnæringen bruker begrepet dyrevelferd. Dyrevern brukes ofte av aktører som er kritiske til dagens system for husdyrproduksjon, for eksempel ideelle organisasjoner som arbeider med dyrevern.

Grafen ved navn «Hovedtema relatert til dyrehelse, dyrevelferd eller dyrevern» viste hvordan det største temaet i tekstene var NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter», mens «Teknologioptimisme» var det minste. Dette antyder at dokumentaren hadde en betydelig påvirkning på nyhetsmedienes dagsorden. I tillegg kan deknningen av andre saker knyttet til dyrevelferd ha blitt bedre, da den generelle deknningen økte. Grafen «Diskurser i tekstene» viste at blant de diskursene jeg har definert, var *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* de to mest dominerende. Jeg regner begge som legitimerende for husdyrproduksjonsnæringen. De brukes blant annet av myndighetene, husdyrproduksjonsnæringen, og tilsynsorgan som Mattilsynet.

Som vist i grafen «Sjanger og sjangertilhørighet», er de to største sjangerne i materialet «Nyhetsartikler» og «Debattinnlegg», mens «Kommentar» er den minste. Dette kan tyde på at nyhetsartikler fortsatt er høyt prioritert i nyhetsmediene, men viser også at debattinnlegg har fått en sentral plass i publikasjonene. Den mest brukte seksjonen i tekstene er «Motkultur», og den er nesten fullstendig dominerende sammenlignet med de andre. Seksjonen «Nyheter» er på andre plass i materialet, langt bak «Motkultur». Seksjonen «Motkultur» er NA sin egen merkelapp som de kun bruker på meningsinnhold. Grafen «Forfattere, total kjønnsfordeling» viste at fordelingen blant forfatterne er svært jevn, med 122 mannlige forfattere (49 %), 100 kvinnelige (40,2 %) og 27 i kategorien «Annet/ukjent» (10,8 %).

Grafen «Forfattere fordelt på roller og kjønn» viser at forfattere tilknyttet nyhetsredaksjonene produserte flest tekster, da de to største variabelverdiene for forfatterroller var «Journalist» og «Andre i redaksjonen». Variabelverdiene som er minst brukt av forfattervariabelen er «Mat» (DB) og «Næring» (NA). Variabelverdien «Journalist» hadde en ganske jevnbyrdig kjønnsfordeling, mens variabelverdien «Andre i redaksjonen» hadde langt mer mannlige forfattere enn kvinnelige, samt et betydelig antall på «Ukjent». Grafen «Antall kilder per tekst» viser at den største variabelverdien er «Ingen kilder», tett fulgt av «1 kilde». Dette har sannsynligvis en sammenheng med at mange av tekstene er meningsinnhold, skrevet av personer utenfor redaksjonene. I disse tekstene har jeg lagt merke til at man sjelden referer til kilder for å understøtte påstandene sine. Grafen «Antall kilder per tekst» viser at det er flere tekster med kun én kilde i materialet om man sammenligner med hver av variabelverdiene én, to, tre, eller fire kilder. Variabelverdien «5 kilder» er noe større, fordi alle tekster som har fem kilder eller mer er inkludert. Ser vi alle tekstene som har mer enn én kilde under ett, utgjør de derimot flere tekster enn de med kun én kilde.

Grafen «Kilder, total kjønnsfordeling» viser at også blant kildene er kjønnsfordelingen totalt sett ganske jevn, med 173 (49,3 %) mannlige kilder, 159 (45,3 %) kvinnelige og 19 (5,4 %) i kategorien «Annet/ukjent». Grafen «Kilder, fordelt på roller og kjønn» viste at variabelverdiene som opptrer oftest i materialet er «Forvaltning/myndighet» og «Husdyrprodusent». I «Forvaltning/myndighet» er det flest kvinner, mens i «Husdyrprodusent» er det flest menn. Begge rollene er hovedsakelig tilknyttet representanter for myndighetene, forvaltningsorganer som for eksempel Mattilsynet, og husdyrproduksjonsnæringen. Variabelverdien «Forvaltning/myndighet» er størst blant kildene, men befinner seg på bare åttende

plass over forfattere. «Husdyrprodusent» er på andre plass over kilder, og «Næringsliv» på tredje plass. Grafen «Løsningsforslag» viser at «Regulering/tiltak er nødvendig for å bedre dyrevelferden» er den mest brukte variabelverdien, med løsningsforslaget «Behov for mer penger/ressurser eller unngå nedleggelse» på andre plass. Kampen mot nedskjæringer og nedleggelser opptar mange, og mange kritiske stemmer som ønsker endringer har sluppet til i nyhetsmediene med sine budskap. «Landbruket må reformeres» er også et løsningsforslag som er hyppig brukt, og her argumenteres det for ganske drastiske endringer av dagens system for husdyrproduksjon.

I grafen «Narrativer» blir dette bildet enda tydeligere, og det er stor variasjon mellom antall narrativer på første og andre plass. Variabelverdien som ligger på en klar første plass med 47 oppføringer er «Industriell husdyrproduksjonen i Norge bør reduseres, reformeres eller legges ned, kjøttforbruket bør reduseres». På andre plass, et godt stykke bak befinner variabelverdien «Norsk husdyrproduksjon er best» seg. Her er det altså et delt syn på norsk husdyrproduksjon i toppen. Narrativet «Norsk husdyrproduksjon er best», som legitimerer norsk husdyrproduksjon, befinner seg på andre plass med kun 27 oppføringer.

Som grafen «kilder, fordelt på roller og kjønn» viste, har under halvparten av tekstene to eller flere kilder. Om man sammenligner med Allern sine undersøkelser, som viste at tekstene med to eller flere kildereferanser omfattet over halvparten av stoffet på innenriksfeltet (2005, s. 166), har utviklingen kanskje likevel gått i «feil» retning. En sammenligning av de to undersøkelsene kan være interessant, men tallene må ses i lys av at datagrunnlaget er forskjellig. Mitt materiale er imidlertid også innenriks.

6. Kvalitativ analyse av diskurser

Den tekstnære kvalitative analysen i dette kapittelet bygger på de innledende kapitlene i oppgaven (kapittel 1–5) og den kvantitative innholdsanalysen i kapittel 6. Tekstene i utvalget er knyttet tematisk til dyrevelferd og husdyrproduksjon i Norge. For å yte materialet rettferdighet har jeg, der tekstene trekker på flere, valgt å registrere flere diskurser per tekst. Jeg har forsøkt å gjøre kategoriene så gjensidig ekskluderende som praktisk mulig, ved å lese gjennom tekstene flere ganger og utarbeide kriterier som bidrar til dette. Jeg har også forsøkt å unngå at noen diskurser ikke får en plass. Jeg anerkjenner at det ikke er mulig å unngå en viss grad av subjektivitet når jeg foretar disse vurderingene, men jeg har definert kriterier for de ulike diskursene i kodemanualen og utformet en kodebok til den kvantitative delen av analysen. Da analysen er basert på et ganske stort antall tekster, tror jeg likevel ikke det vil stå i veien for interessante funn om debatten om dyrevelferd i 2019.

I kapittel 6 viser jeg 12 diskurser jeg har definert gjennom nærlesning av tekstene. Først registrerte jeg alle de diskursene jeg fant, så gikk jeg gjennom dem på nytt for å finne frem til de ulike variabelverdiene. Til slutt endte jeg med diskursene «Husdyrproduksjon», «Tilsyn og regulering», «Systemkritikk», «Dyrevern», «Forbruker og dagligvarekjede», «Økonomi», «Klima, miljø og bærekraft», «Dyrehelse», «Forskning og innovasjon», «Reklame og markedsføring», «Kjøttreduksjon» og «Økologi» (se figur 5.6). *Husdyrproduksjonsdiskursen* er den diskursen som forekommer oftest i materialet, etterfulgt av *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*. I de neste avsnittene går jeg nærmere inn på de forskjellige diskursene. Jeg vil først gå gjennom de fem diskursene jeg anser for å være mest sentrale for problemstillingen og forskningsspørsmålene jeg stilte i kapittel 1 og temaet dyrevelferd, deretter øvrige diskurser. De forskjellige diskursene har gjerne noen argumenter som dominerer, og disse har jeg forsøkt å eksemplifisere i analysen med sitater. Ulike aktører bruker ulike diskurser i tekstene, og jeg har tatt med eksempler på dette i analysen.

6.1 Husdyrproduksjonsdiskursen

Den aller mest brukte diskursen jeg har identifisert har jeg valgt å kalle *Husdyrproduksjonsdiskursen*. Tittelen bygger videre på Ellefsen sin masteroppgave, hvor han identifiserte en diskurs han kalte «Dyreproduksjonsdiskursen» (2009, s. 71). Husdyrproduksjonsdiskursen har mye til felles med Dyreproduksjonsdiskursen, men empirien som ligger til grunn for

analysene er svært ulik, da denne oppgaven bruker medietekster, mens Ellefsens oppgave baserte seg på offentlige dokumenter og intervjuer med informanter (2009, ss. 9-10).

Aktørene som bruker *Husdyrproduksjonsdiskursen* er eksempelvis representanter for myndighetene som Mat- og landbruksminister Olaug Bollestad, andre politikere i maktposisjoner, opposisjonspolitikere som kan antas å ha et ønske om eierskap på landbrukspolitikk, husdyrprodusentene selv og organisasjoner som representerer dem, samt næringslivsaktører som Nortura, Gilde og Fatland slakteri. I en kronikk i NA skriver Mat- og landbruksminister Olaug Bollestad at hun mener at myndigheter og næring har samme virkelighetsforståelse: «Jeg har en god dialog med næringen, jeg opplever at vi har samme virkelighetsforståelse og det er full enighet om at dette skal vi løse i fellesskap» (NA20190629-1).

Begrepet *dyrevelferd* brukes ofte i *Husdyrproduksjonsdiskursen* og de andre legitimerende diskursene av blant annet myndighetene og husdyrproduksjonsnæringen. Dyrevelferden anses egentlig for å være god nok i norsk husdyrproduksjon, men det pågår også en kontinuerlig vurdering av tiltak for å bedre dyrevelferden på enkelte områder. Et eksempel på dette er fra en nyhetsartikkel i NA hvor Geir Pollestad (Sp) sier til Nationen: «Jeg tror at virkeligheten på en helt vanlig gård er god nok til at de aller fleste vil mene at dyrevelferden er god nok» (NA20190204-1). Etter publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter» pekte mat- og landbruksminister Olaug Bollestad (KrF) på de enkelte svineprodusentene for å ha dårlige holdninger (NR20190619-5). Hilde Bjørkhaug, førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU og skribent for Nationens Motkultur, skriver i et debattinnlegg i NA under «Motkultur» at «Et etisk forsvarlig husdyrhold med god dyrevelferd er et grunnleggende premiss i et bærekraftig matsystem». Hun påpeker samtidig at «I skrivende stund er bildet av Norge som verdensmester i dyrevelferd kraftig utfordret» (NA20190621-2). I teksten brukes *Husdyrproduksjonsdiskursen* i kombinasjon med *Forskning- og innovasjonsdiskursen*. Hilde Bjørkhaug påpeker i debattinnlegget også at «Skifter i befolkningens oppfatninger om dyrevelferd er en betydelig risiko for jordbruket, men det kan også skape mulighetsrom for å utvikle dyrevelferden i verdikjeden for mat» (NA20190621-2).

I kjølvannet av publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter» ble det kommunisert i mediene at myndighetene og svinenæringen samarbeidet om å innføre flere tiltak for å bedre dyrevelferden hos svineprodusentene. Et eksempel på dette er styreleder i Nortura, Trine Hasvang Vaag, som i en nyhetsartikkel fra NR uttaler at «Hele bransjen har innført

dyrevelferdsprogram. Vi har hyppigere besøk, og må ha dette på stell for at forbrukeren skal ha tillit til oss» (NR20190619-4). Dette er et eksempel på hvordan *Husdyrproduksjonsdiskursen* etter publiseringen av dokumentaren sannsynligvis ble brukt med et formål om å gjenopprette eller bevare tilliten til svineprodusentene. Slike legitimerende argumenter brukes ofte i *Husdyrproduksjonsdiskursen*. VG antyder i en nyhetsartikkel at budskapet fra aktørene i landbruket kan ha vært medvirkende til at salget av svineprodukter ikke ble merkbart påvirket etter publiseringen av dokumentaren: «Olaug Bollestad (KrF) og aktørene i landbruket ble enige om å innføre en rekke tiltak for å bedre dyrevelferden i svinenæringen, og grisebøndene selv var ute for å understreke at metodene ikke gjaldt en hel næring. Budskapet ser ut til å ha gått hjem til det norske folk» (VG20190703-1). VG påpeker imidlertid også at «Det er ikke bare dyrevelferd som styrer salget. For nordmenn handler det også om pris» (VG20190703-1). Argumenter som knytter pris og dyrevelferd sammen kommer jeg inn på under *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen* i delkapittelet «Øvrige diskurser».

Ellefsen påpeker at «Dyreproduksjonsdiskursen kan sees som konservativ i forhold til ønsker om å endre dyrs rettslige status eller krav til dyreholdet» (2009, s. 71). Han skriver også at «Dyreproduksjonsdiskursen unngår de prinsipielle diskusjonene rundt dyrs status og rett til liv, da disse kan problematisere legitimiteten til produksjonsdyrehold» (Ellefsen, 2009, s. 71). Disse mønstrene mener jeg å kjenne igjen også i empirien i denne oppgaven. Dette blir særlig når den brukes av representanter for myndighetene eller husdyrproduksjonsnæringen selv. Imidlertid har jeg observert at husdyrproduksjonsdiskursen i min empiri noen ganger brukes sammen med kritiske diskurser, av aktører som ønsker større systemendringer og mener at dagens system kan bidra til dårligere dyrevelferd. Husdyrprodusent Ole Asmund Sylte har for eksempel skrevet et kritisk debattinnlegg i NA, hvor han påpeker at effektiviseringskrav kan gå utover dyrevelferden: «Det vi så på Brennpunkt er et resultat av årelang politikk og effektivisering i næringa. Det er også en kjensgjerning at forventning om lave matpriser og forventning om høy dyrevelferd går i hver sin retning» (NA20190624-1). Han modifierer seg noe mot slutten av debattinnlegget og skriver «Til slutt, husk at det er den enkelte bonde som er ansvarlig for dyrevelferden på sin gård. Men noen burde vært flinkere til å legge til rette». I eksempelet brukte forfatter *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Systemkritikkdiskursen*.

Argumentet om at dyrevelferd er bondens ansvar og at dårlig dyrevelferd skyldes dårlige holdninger hos enkeltbønder, står sentralt i *Husdyrproduksjonsdiskursen*. Dette var et av de sentrale budskapene til Mat- og landbruksminister Olaug Bollestad (KrF), Norges Bondelag og næringslivsaktører som Gilde og Nortura etter avsløringene som kom frem i «Griseindustriens hemmeligheter». Her følger et eksempel fra en nyhets sak i NRK med Mat- og landbruksminister Olaug Bollestad (KrF): «Men jeg tror at veldig mange bønder ønsker å følge lover og regler. Da må vi klare å finne de som er useriøse og som har en ukultur og dårlige holdninger. De har ikke noe i næringa å gjøre» (NR20190620-2). I en nyhetsartikkel fra NR argumenterer leder i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes, for dette synspunktet: «Bønder som ikke greier å håndheve regelverket, har ikke noe i næringen å gjøre». NR skriver at han mener «filmen fra hans ståsted ikke dokumenterer en generell situasjon i norsk dyrehold» (NR20190619-4). Dermed «frikjenner» han svinenæringen som helhet ved å peke på enkelte bønder. Systemkritikk som rettes mot landbrukspolitikken blir gjerne avvist med argumenter som flytter ansvaret over på de enkelte husdyrprodusentene som bryter dyrevelferdsloven. I eksempelet nedenfor argumenterer Landbruks- og matminister Olaug Bollestad (KrF) i en kronikk i NA at effektiv produksjon ikke er en unnskyldning for å bryte regelverket for dyrevelferd, men at god dyrevelferd tvert imot lønner seg: «Dyktige bønder vet samtidig at god dyrevelferd gir en effektivitetsvekst. Det gir sunne dyr, med færre sykdommer og skader, og det er lønnsomt» (NA20190629-1). Den dyktige bonden er den som lykkes med god dyrevelferd innenfor rammene av det eksisterende systemet.

I et debattinnlegg i NA under «Motkultur» peker Administrerende direktør i Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund Bjørn-Ole Juul Hansen på et premiss som står sentralt i *Husdyrproduksjonsdiskursen*, nemlig at dyrevelferden skal være god for alle produksjonsdyr: «Det er en underlig påstand at dyrevelferden blir bedre ved at vi spiser mindre kjøtt. Kjøttbransjen er opptatt av at ALLE produksjonsdyr skal ha det bra. Om vi slakter 1, halvannen eller 2 millioner griser i året skal alle ha samme gode dyrevelferd» (NA20190709-1). Man skal altså ikke differensiere på dyrevelferd, og da skal heller ikke et høyt antall dyr i besetningene påvirke dyrevelferden negativt. *Husdyrproduksjonsdiskursen* avviser dermed argumenter om at færre dyr i besetningene bidrar til bedre dyrevelferd. Dette standpunktet skiller *Husdyrproduksjonen* fra for eksempel *Kjøttreduksjonsdiskursen* og *Økologidiskursen* hvor det gjerne argumenteres for fordelene ved spise mindre kjøtt (NA20190916-1).

Et annet argument som står sentralt i Husdyrproduksjonsdiskursen handler om at norske husdyrprodukter er bedre enn tilsvarende produkter produsert i andre land. Import og eksport av kjøtt anses av flere av disse som en trussel mot norsk landbruk og norske husdyrprodusenter. Internasjonal leder Jesper Nohr, Sentralstyremedlem Dorthea Elverum og politisk nestleder Torleik Svelle i Seterungdommen oppfordrer i et debattinnlegg i NA under «Motkultur» til å «styre unna regnskog-biffen og antibiotika-ribben – bli en norsketarianer, og spis sunt, norsk kjøtt!». De argumenterer også for at vi ikke kan «følge opp og stille strenge krav til dyrevelferd» når kjøttet importeres fra Tyskland (NA20190927-1). Politisk leder i Stortingets næringskomité Geir Pollestad (Sp) advarer også mot å redusere produksjonen av kjøtt i Norge: «Skal vi følge denne ideologisk motiverte dietten, tilnærmet uten kjøtt, vil vi ikke kunne bruke gresset i Norge til å produsere mat. Ingen mennesker kan spise gress. Norge vil gro igjen, og vår selvforsyning vil synke dramatisk» (DB20190117-1).

6.2 Tilsyns- og reguleringsdiskursen

I materialet har jeg identifisert en diskurs jeg har valgt å kalle *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, og som befinner seg på andreplass over mest brukte diskurser i tekstene. Tittelen bygger videre på Ellefsens masteroppgave, hvor han identifiserte en diskurs han kalte «Reguleringsdiskursen» (2009, s. 69). I materialet opptrer *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* sammen med andre diskurser som *Dyrehelsediskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* og *Systemkritikkdiskursen*. Den brukes ofte av aktører med ansvar for tilsyn og regulering av husdyrproduksjonsnæringen, som Mattilsynet, Riksrevisjonen og Veterinærinstituttet. Administrerende direktør i Mattilsynet Harald Gjein, og administrerende direktør i Veterinærinstituttet Gaute Lenvik, skrev dette i en kronikk i NA under «Motkultur» om Mattilsynets oppdrag: «Mattilsynet har forvaltningsansvar for dyrehelse, mattrygghet og dyrevelferd. Mattilsynets primære oppgave er å utforme regelverk, drive veiledning, føre tilsyn og om nødvendig fatte vedtak» (NA20190309-1). En sentral del av dette oppdraget er ifølge Mattilsynets egne nettsider mattilsynet.no å kontrollere om dyrevelferdsloven følges, og å iverksette tiltak ved behov. Et sentralt punkt som *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* ofte viser til, er nettopp Lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) (Mattilsynet, 2012). Tekstene i materialet handler ofte om Mattilsynets arbeid med å kontrollere, veilede og iverksette tiltak ovenfor husdyrprodusenter og

slakterier i henhold til deres etterlevelse av Lov om dyrevelferd. Dette ansvarsområdet beskriver de nærmere på mattilsynet.no (Mattilsynet, 2012).

Etter publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter», skrev Karina Kaupang, da fungerende administrerende direktør i Mattilsynet, i en kronikk i NAs under «Motkultur» at: «Det er vondt å se på, og dessverre så ligner dette på forhold vi i Mattilsynet selv har avdekket på tilsyn». Hun skriver videre: «De siste par årene har Mattilsynet derfor hatt en tett oppfølging av næringen, og dette står fortsatt høyt på agendaen hos oss». Hun påpeker også at «I NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» ser vi lovbrudd og holdninger til dyr som er helt uakseptable, for eksempel kastrering av gris uten bedøvelse, slag og spark, og at syke og skadde dyr ikke tas hånd om». Hun trekker også frem argumenter fra lederen i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes, om at «Det er fullt mulig å drive svineproduksjon der dyra har det godt og bonden tjener penger, det ser vi mange eksempler på i landbruket. Dette handler om holdninger og vilje» (NA20190621-1). I teksten opptrer både *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Forskning- og innovasjonsdiskursen* sammen. Denne typen argumenter er typisk for *Husdyrproduksjonsdiskursen* – som jeg mener Karina Kaupang bruker her ved å vise til argumenter fra Norges Bondelag. Dette er et eksempel på hvordan aktører kan trekke på flere diskurser for å bygge opp under sine argumenter, og kanskje også fremstå som mer troverdige. Ellefsen forklarer i sin masteroppgave at begrepet å «trekke på en diskurs» betyr å «artikulere mening på en måte som er i tråd med den aktuelle diskursens kjennetegn» (2009, s. 26). Det viser kanskje også sammenfallende interesser mellom de to aktørene.

Et annet eksempel på en lignende situasjon er fra en nyhetsartikkel i NR hvor Styreleder i Nortura, Trine Hasvang Vaag, forteller om tiltakene bransjen har gjort for å gjenopprette tilliten etter publiseringen av dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter». NR skriver at «Hun slår fast at de jobber med det holdningsskapende arbeidet, og at mye har skjedd i næringen blant annet etter det Mattilsynet har gjort og rapportene de har laget» (NR20190619-4). *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* opptrer i teksten sammen med *Husdyrproduksjonsdiskursen*. I eksempelet vil jeg si at hun her låner troverdighet fra Mattilsynet ved å spille på *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*.

Ved å regelmessig produsere nyhetsstoff om Mattilsynets avsløringer av brudd på dyrevelferdsloven, og ansvaret tilsynet tar for avvikling av husdyrhold der dette anses som

nødvendig, bidrar nyhetsmediene til å understøtte *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*. I dette eksempelet har NA laget en nyhetssak om alvorlige tilfeller Mattilsynet har funnet på en gård: «Griser som spiste kadavre, dyr som sto i avføring og avmagrede dyr var noe av det Mattilsynet fant under inspeksjoner på en gård i Innlandet (NA20190313-1). Noe av nyhetsstoffet i mitt utvalg er basert på pressemeldinger fra Mattilsynet. Denne nyhetsartikkelen i NA om dyr som ble hentet på en gård i Solør og avlivet er et eksempel på dette: «100 okser ble fredag tatt ut fra en gård i Solør av Mattilsynet. Dyrene har lidd under dårlige forhold og må derfor avlives – Kjøttet går ikke inn i matkjeden» (NA20190705-3). I denne kronikken i NA skriver fungerende administrerende direktør i Mattilsynet, Karina Kaupang, at «Den siste tiden har det blitt reist spørsmål om man kan ha tillit til Mattilsynet og jobben vi gjør, og Stortinget vedtok denne uken en ekstern gransking av Mattilsynet. Vi ønsker en slik gransking velkommen» (NA20190621-1). Et slikt svar mener jeg kan bidra til å skape tillit til Mattilsynet. Fire måneder senere kommer Riksrevisjonens rapport etter granskningen av 39 tilsynssaker hos Mattilsynet. NR viser i en nyhetsartikkel til konklusjonen som blant annet slo fast at «Kronisk dårlige dyrehold får pågå for lenge», og «Det tar for lang tid før kronisk dårlige dyrehold med fare for å bryte dyrevelferdsloven flere ganger, får ny inspeksjon av Mattilsynet (NA20191008-1). Dette mener jeg er et eksempel på formålet som *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* ofte representerer. Til tross for alvorlig kritikk fra Riksrevisjonen, anser jeg den for å være en del av den legitimerende diskursen fordi den presenterer anbefalinger for å styrke Mattilsynet, og dermed ikke representerer en vesentlig endring av *status quo*.

I min definisjon av *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* er også tekstene i utvalget som handler om jus, anmeldelser og straff knyttet til dyrevelferd og husdyrproduksjon inkludert, da jeg regner dette som en form for regulering. Et eksempel på dette er en nyhetsartikkel fra NA om at «Tine truer med trekk i melkeprisen og hentestopp ved brudd på dyrevelferd» (NA20191108-1). Et annet eksempel er denne nyhetsartikkelen fra NR om at «Nortura anmelder egen svineprodusent etter NRK-dokumentar» (NR20190619-1) og denne nyhetsartikkelen fra NR om at «Mattilsynet har tvangshentet nær 200 dyr på grunn av brudd på dyrevelferdsloven. Nå vil bonden anmelde Mattilsynet for brudd på samme lov» (NR20190927-1). Det siste er et eksempel på at den involverte husdyrprodusenten får mulighet til å svare på kritikken som er rettet mot ham gjennom et tilsvarende svar, og at nyhetsmediene dekker kritikk mot Mattilsynet.

På regjeringen.no står det at Landbruks- og matdepartementet «har ansvar for matpolitikken og landbrukspolitikken». Videre står det blant annet at husdyrhold, landbrukspolitikk og verdiskaping er områder som faller innenfor dette ansvarsområdet (Landbruks- og matdepartementet, 2018). Dette inkluderer blant annet jordbruksoppjøret og handel med jordbruksvarer (Landbruks- og matdepartementet, 2022). På siden om Mattilsynet på regjeringen.no står det at «Landbruks- og matdepartementet har etatsstyringsansvaret for Mattilsynet» (Landbruks- og matdepartementet, 2022). For å levere i henhold til sitt oppdrag utfører Mattilsynet blant annet «spesifikke tilsynskampanjer, der vi i en bestemt periode har fokus på ett eller flere definerte områder» (Mattilsynet, 2011). Mattilsynet skriver selv at det gir veiledning om lover og forskrifter og selv deltar i utviklingen av regelverket på dyrevelferdsfeltet, men at det er «stortinget som vedtar lovene og departementene som fastsetter forskriftene» (Mattilsynet, 2011). I kronikken i NA skriver Karina Kaupang fra Mattilsynet «Det er en utvikling i samfunnet der god dyrevelferd blir stadig viktigere og viktigere». Hun viser så til den nye dyrevelferdsloven fra 2010 «hvor det fremheves at dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdi de måtte ha for mennesker». Så skriver hun at «Tillit til at maten vår er produsert under gode forhold, er viktig både når det gjelder dyrevelferd og mattrygghet» (NA20190621-1).

6.3 Systemkritikkdiskursen

I materialet har jeg definert en diskurs jeg har valgt å kalle *Systemkritikkdiskursen*. Den brukes av aktører som stiller seg kritiske til en eller flere sider av norsk husdyrproduksjon, som Dyrevernalliansen, Norsk Vegansamfunn, Grønn Ungdom, MDG, SV, ForFinnmark, Spire, DB, VG, NA, SIFO på OsloMet, Dyrenes rett, Framtiden i våre hender, enkelte husdyrprodusenter, dyrerettighetsforkjemper Norun Haugen, dyreverner og medvirkende til dokumentarfilmen *Griseindustriens hemmeligheter* Frank Nervik, forfatter Elisabeth Gard, og kjendiskokken Arne Brimi. Systemkritikkdiskursen brukes i tekstene sammen med andre diskurser som *Dyreverndiskursen*, *Reklame- og markedsføringsdiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Økonomidiskursen*, *Dyrehelsediskursen*, *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *kjøttreduksjonsdiskursen* og *økologidiskursen*. Den opptrer relativt ofte sammen med *Dyreverndiskursen*, og det henger sannsynligvis sammen med at aktører som bruker *Dyreverndiskursen*, ofte bruker argumenter som også samsvarer med et hovedtrekk hos *Systemkritikkdiskursen*.

Dyreverndiskursen og *Systemkritikkdiskursen* har et felles kjennetegn ved at aktørene ofte retter kritikk mot myndigheter, posisjonspolitikere og gjeldende landbrukspolitikk for dyrevelferdsproblemer. De peker ofte på at det er systemet som er årsaken til problemene, og anser gjerne husdyrprodusenter som bryter dyrevelferdsloven for å være ofre for et krevende system. Aktørene presenterer gjerne løsningsforslag som for eksempel reduksjon av kjøttforbruk (les mer om *kjøttreduksjonsdiskursen*), omlegging av dagens landbruksmodell, og tiltak som gir dyrene bedre plass og lar dem få mer utløp for naturlig adferd (les mer om *dyreverndiskursen* og *økologidiskursen*). Live Kleveland i Dyrevernalliansen svarer i et debattinnlegg under «Motkultur» på kritikk fra Geir Pollestad (Sp). Hun skriver at «Det blir neppe bedre holdninger i landbruket hvis ikke lederskikkelser i næringen selv gjør et ærlig forsøk på å respektere dyr. Politikere som Pollestad bærer et ansvar» (NA20190729-1). Her utfordrer hun, slik jeg ser det, narrativet fra husdyrproduksjonsnæringen og myndighetene om at dårlig dyrevelferd skyldes dårlige holdninger hos bøndene ved å peke på det hun mener er dårlige holdninger hos ledere i næringen og politikere som Pollestad. Et sentralt argument i *Systemkritikkdiskursen* er at systemet for husdyrproduksjon bør reformeres. Et eksempel på denne typen argumenter i *Systemkritikkdiskursen* er fra en nyhetsartikkel i DB hvor Teodor Bruu, talsperson i Grønn ungdom, uttalte at han ønsket å få med moderpartiet til å legge ned kyllingindustrien på grunn av dårlig dyrevelferd og industrialisert husdyrhold. I artikkelen sa han at «Det vi ber MDGs landsmøte om å gjøre er å ta dette innover seg og legge ned driften som likner mest på en industri og minst på landbruk» (DB20190526-1). Ut-sagnet opprørte stortingsrepresentant Emilie Enger Mehl (Sp), som raskt laget en video fra et kyllinghus for å svare på kritikken. Den ble publisert i en nyhetsartikkel i NA. I artikkelen sier hun blant annet at «Konsekvensene ved å legge ned norsk produksjon ville vært å importere fra utlandet, og det vil falle på sin egen urimelighet når vi vet at Norge har blant de strengeste kravene til dyrevelferd» (NA20190527-1). Denne typen argumenter som Mehl her kommer med, har vi sett at er typisk for *Husdyrproduksjonsdiskursen*, og debatten mellom Teodor Bruu og Emilie Enger Mehl er et godt eksempel på hvordan to diskurser kjemper om hegemoni. Representantene for Grønn Ungdom (GU) og Senterpartiet (Sp) står langt fra hverandre i debatten om dyrevelferd da de her bruker henholdsvis en kritisk diskurs og en legitimerende diskurs. Stortingskandidat for MDG i Nord-Trøndelag, Tommy Reinås, påpekte i et debattinnlegg i NA under «Motkultur», at «Det som er sikkert er at vi trenger en ny kurs i matpolitikken. Bonden må kunne produsere mat som er bra for jorda, naturen, dyra og

klimaet – uten at det er en økonomisk byrde» (NA20190530-1). I dette eksempelet bruker han *Systemkritikkdiskursen* når han sier at vi trenger en ny kurs i matpolitikken, og *klima-, miljø og bærekraftdiskursen* når han argumenterer med at man må kunne produsere mat som er bra for jorda, naturen og klimaet. Han bruker de to diskursene for å kritisere dagens standard i husdyrproduksjon og for å forsterke sine argumenter. GU og MDG har profiler som tilsier at de arbeider for miljø og klima, og det er dermed ikke unaturlig at de ved anledning bruker denne diskursen for å tydeliggjøre eierskap til dette feltet i politikken. Sp har på sin side en politisk profil hvor landbrukspolitikken står svært sentralt, og hvor de arbeider for å bedre vilkårene for husdyrproduksjonsnæringen.

Nestleder i Nordland Bonde- og småbrukarlag, Anton Nesjan, skrev et debattinnlegg i NA under «Motkultur» etter publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter» at «Løsningen for jordbruket er ikke å innta offerrollen, men å kjempe fram en ny politikk». Han skrev videre at «En må rett og slett slutte å premiere stordrift. Det er grense for hvor mye det kan «effektiviseres» før det går ut over den tiden bonden har å bruke på dyrene, dvs. at det går ut over dyrevelferden» (NA20190623-1). I stedet for å trekke på *Husdyrprodusentdiskursen*, som Norges Bondelag bruker å gjøre, trakk han altså her på *Systemkritikkdiskursen* ved å ta til orde for at betingelsene for husdyrprodusentene må endres gjennom å kjempe fram en ny politikk. *Nordland Bonde- og småbrukarlag* skiller seg fra de andre jordbruksorganisasjonene ved å bruke denne typen argumenter. Her går han altså midt imot det synet på dyrevelferd og effektiv husdyrproduksjon som myndighetene, husdyrprodusentnæringen og deres andre interesseorganisasjoner forfekter.

En aktør som ofte bruker *Systemkritikkdiskursen* er Norun Haugen, som gikk «undercover» i NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter». Et eksempel på dette ser vi i en nyhetsartikkel fra NR, hvor hun kritiserer landbruksminister Olaug Bollestad etter publiseringen av dokumentaren: «Jeg mener det er en ansvarsfraskrivelse, både fra deg (Bollestad), men også fra griseindustrien selv når man reduserer dette dyrevelferdsproblemet til enkeltbøndene». Haugen sier videre at «Dette er et systematisk problem. Vi har en landbrukspolitikk som går i mer og mer retning av industrilandbruk, med mange dyr hvor dyrene til slutt blir ting» (NR20190620-2). I denne teksten ser vi også en kamp mellom *Husdyrproduksjonsdiskursen* som Bollestad bruker, og *Systemkritikkdiskursen* som Haugen bruker. Aktører fra Norsk Vegansamfunn kommer også ofte med argumenter som har

kjennetegn fra *Systemkritikkdiskursen*. Samuel Rostøl skrev i et debattinnlegg i DB at «Spiser du dyr som lever under industriforhold bør du føle en viss skam. Det er nemlig på grunn av deg at de lever slik» (DB20191202-1). I teksten bruker han både *Systemkritikkdiskursen* og *kjøttreduksjonsdiskursen* (les mer i delkapittelet nedenfor). Uttalelsen forutsetter en pre-supposisjon om at alle dyr som lever under industriforhold, har det så dårlig at man bør skamme seg litt om man spiser kjøtt fra dem. Dette stemmer godt overens med verdiene Norsk Vegansamfunn representerer. På vegansamfunnet.no under tittelen «Hva er veganisme?» står det at «Veganisme er et livssyn og en levemåte basert på respekt for dyr. Veganere har et plantebasert kosthold og unngår generelt å støtte produksjonsformer som utnytter dyr» (Norsk Vegansamfunn, u.d.). Veganere er kjent for å være imot all utnyttelse av dyr – uansett menneskelig formål. Budskapet deres befinner seg derfor slik jeg ser det svært langt unna *Husdyrprodusentdiskursen*. I teksten skriver Rostøl at «Dette er ikke landbruk, det er industri». Han spør leseren «Er det på tide å si nei til industrikjøtt? Jeg tenker såpass høyt om deg at jeg tror du synes det». Budskapet i teksten er altså ikke at man skal slutte fullstendig å spise kjøtt, men at man skal styre unna industrikjøtt. Budskapet krever likevel en drastisk omlegging i måten samfunnet behandler produksjonsdyrene og kanskje også deres moralske status i samfunnet. I teksten bruker Rostøl både *Systemkritikkdiskursen* og *Kjøttreduksjonsdiskursen*.

Forfatter av bøker om produksjonsdyrene i Norge, Elisabeth Gard, kommer i en kronikk i NA med kritikk til leder i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes. Hun skriver at «Dyrevelferdsprogrammet og annet som Bartnes viser til i kronikken er ikke nok til å løfte dyrevelferden. Griseholdet må snus i en langt mer dyrevennlig retning» (NA20191029-1). De tiltakene som myndighetene og husdyrprodusentnæringen innførte etter publiseringen av dokumentaren, anser hun altså ikke som gode nok til å løfte dyrevelferden for grisene. I en nyhetsartikkel fra NR uttrykker SVs stortingsrepresentant Arne Nævra at partiet ønsker å endre dyrevelferdspolitikken i Norge. Han sier til NR at «Det er store mangler i systemet. Vi har ikke verktøy til å følge opp på en bra måte» og presenterer elleve forslag til forbedringer. Han påpeker at «Det skulle vært gjort for lenge siden» og sier at «Vi må ta grep nå» (NR20191105-1). SV er et parti i opposisjon, og jeg mener derfor at det er naturlig at de kommer med kritikk til den gjeldende politikken på feltet, og presenterer sine løsningsforslag. Flere av forslagene handler om å få bedre regulering og mer effektivt tilsyn. I teksten bruker han både

Systemkritikkdiskursen og Tilsyns- og reguleringsdiskursen til å bygge opp under partiets politikk på dyrevelferdsfeltet.

6.4 Dyreverndiskursen

I materialet har jeg definert en diskurs jeg har valgt å kalle *Dyreverndiskursen*. *Dyreverndiskursen* brukes i tekstene av aktører som Dyrevernalliansen, Dyrebeskyttelsen Norge, Grønn Ungdom, Dyrenes Rett, foreningen Compassion in World Farming, Nettverk for Dyrs frihet, Norsk Vegansamfunn, Miljøpartiet De Grønne, Dyrevernorganisasjonen NOAH, Dagbladets lederavdeling og helgekommentator, VG på lederplass, Piraya Film, dyrerettighetsforkjemper Norun Haugen, forfatter av bøker om produksjonsdyrene i Norge Elisabeth Gard, og enkelte husdyrprodusenter. Flere av aktørene som bruker *Dyreverndiskursen* er representanter for ideelle organisasjoner som arbeider med dyrerettigheter eller selvstendige dyrevernere. *Dyreverndiskursen* er på fjerde plass over diskursene i materialet, og brukes relativt ofte i tekstene.

Jeg anser *Dyreverndiskursen* for å være en kritisk diskurs da den utfordrer Husdyrproduksjonsdiskursen og legitimiteten til dagens metoder for husdyrproduksjon i Norge. Aktørene argumenterer ofte for at intensive eller industrielle husdyrproduksjonsmetoder ikke er forenelig med god dyrevelferd. Innholdet og legitimiteten i begrepet dyrevelferd blir også utfordret av enkelte dyrevernsorganisasjoner. Et eksempel på dette er Jenny Rolness i Dyrenes rett, som i et debattinnlegg i Nationen skriver at «Dyrevelferd er blitt et ord uten mening. Det sier ingenting om hvordan dyrene egentlig har det, men fungerer som skalkeskjul for de som har noe å skjule» (NA20190625-3). Å drive innenfor loven er slik de ser det ikke nødvendigvis ansett som godt nok, og aktørene ønsker ofte store forandringer på måten vi holder produksjonsdyr i Norge. *Dyreverndiskursen* brukes i tekstene sammen med *Systemkritikkdiskursen*, *Kjøttreduksjonsdiskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *Økonomidiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, *Reklame- og markedsføringsdiskursen* og *Økologidiskursen*. De kritiske diskursene brukes gjerne for å styrke argumentene til aktørene som bruker *Dyreverndiskursen*.

Dyreverndiskursen kjemper mot *Husdyrproduksjonsdiskursen* om dominans på dyrevelferdsfeltet. Veterinær og vitenskapelig rådgiver i Dyrevernalliansen, Helle Haukvik, skriver et debattinnlegg i NA hvor hun utfordrer hele svinenæringen ved å peke på at dyrevelferden

ikke er god nok – selv når den er innenfor loven. Hun mener at «Det er en utbredt myte at Norge har verdens beste dyrevelferd. Norsk svinenæring sliter med alvorlige dyrevelferdsproblemer, også i de fjøsene som ikke bryter loven» (NA20190625-2). Aktørene som benytter *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Dyreverndiskursen* står gjerne langt fra hverandre på dette punktet i debatten og har veldig ulike forståelser av hva som er god nok dyrevelferd. I teksten bruker hun også *Systemkritikkdiskursen* og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*. I debattinnlegget skriver Haukvik videre at «Griser er ikke maskiner som kan effektiviseres, de er individer med følelser, tanker og behov» (NA20190625-2). *Dyreverndiskursen* kjennetegnes nettopp ved aktørene ofte snakker om dyrenes følelsesliv, behov og opplevelser. Dette gjelder særlig aktører fra dyrevernorganisasjoner, som for eksempel Dyrevernalliansen. *Dyreverndiskursen* ser altså ut til å forsøke å utfordre den dominerende *Husdyrproduksjonsdiskursen* ved å utfordre etablerte «sannheter» om dyrevelferd. Dyrevernorganisasjonene mener gjerne også at forbrukere ikke har god nok kunnskap om hvordan dyrene behandles i norsk husdyrproduksjon, og at mer kunnskap kan bidra til redusert forbruk av kjøtt og bedre dyrevelferd. Et eksempel på dette er en uttalelse fra leder i dyrevernorganisasjonen NOAH, Siri Martinsen, som i en nyhetsartikkel i NA sier at «Folk har rett til å se hvordan dyr behandles på slakteriene. Det viktigste tiltaket for å unngå dyrs lidelse i det industrielle husdyrholdet er å ikke kjøpe produktene» (NA20190621-4). Hun bekrefter også i intervjuet at NOAH generelt sett er imot produksjon av kjøtt av hensyn til dyrene: «Ja, det er noe man ikke kan være for hvis man tar dyrenes perspektiv. Vi ser ikke noe positivt med å bruke kjøtt til matproduksjon». Her bruker hun *Dyreverndiskursen*, *Kjøttreduksjonsdiskursen* og *Systemkritikkdiskursen* for å bygge opp under argumentene sine.

Noen av aktørene som ofte bruker dyreverndiskursen ser ut til å være imot husdyrproduksjon på prinsipielt grunnlag, som Norsk Vegansamfunn og Dyrevernorganisasjonen NOAH. De kommer likevel med løsningsforslag som kan bidra til bedre dyrevelferd. Andre organisasjoner ser ut til å ville reformere eller legge ned deler av systemet for husdyrproduksjon av hensyn til dyrene, og da særlig de intensive metodene. Grønn Ungdoms utspill og å legge ned kyllingindustrien er et eksempel på dette (NR20191114-1). Aktørene som bruker *Dyreverndiskursen* mener gjerne at betingelsene husdyrproduksjonssystemet generelt er bygget på bidrar til dyrevelferdsproblemer, fremfor å peke på de enkelte produsentene slik man ser i *Husdyrproduksjonsdiskursen*. Et eksempel på dette ser vi i en kronikk i NA av

Dyrevernforkjemper Norun Haugen, kjent fra «Griseindustriens hemmeligheter». Hun skriver at «Vi kan ikke endre systemet så lenge vi retter blikket mot enkeltbønder. Det er på tide at hele griseindustrien granskes, og at de på toppen ansvarliggjøres» (NA20191012-1). Aktørene argumenterer gjerne med at dårlig dyrevelferd skyldes utenforliggende faktorer, som for eksempel intensive produksjonsmetoder og effektivitetsjag. Kronikken fra Norun Haugen er et eksempel på dette. Hun skriver videre at «Det er på tide å endre landbrukspolitikken i en retning som ikke bare fokuserer på effektivitet, høy volumproduksjon og mest mulig profitt. Vi skylder både dyrene og bøndene såpass» (NA20191012-1).

I *Dyreverndiskursen* ser vi også at husdyrprodusenter som bryter dyrevelferdsloven gjerne anses som maktesløse ofre for vanskelige omstendigheter. Det samme gjelder naturligvis dyrene, da *Dyreverndiskursen* gjerne spiller på følelser og påpeker at dyrene for eksempel blir sviktet (NA20190920-1), mishandlet (NA20191020-1), behandlet uverdigg og lever i lidelse (DB20190720-1). Et eksempel på dette er kommunikasjonsleder i Dyrevernalliansen, Live Kleveland, som sier i et intervju med Dagbladet at «Per i dag betaler du for dyremishandling når du kjøper svinebillig gris» (DB20190620-4). *Dyreverndiskursen* har en del felles trekk med «Dyrerettighetsdiskursen» Ellefsen identifiserte i sin oppgave. Han skriver at «Dyrerettighetsdiskursen kjennetegnes ved at det stilles grunnleggende etiske og kritiske spørsmål vedrørende dyrs status i gjeldende lovverk». Han mener også at «Dyrerettighetsdiskursen er tydeligst i opposisjon til dagens dyrehold og måten dyrevernlovgivningen forvaltes i dag» (Ellefsen, 2009, s. 74). I tekstene i mitt utvalg ser jeg, som Ellefsen gjør i sitt materiale, at det rettes kritikk mot dagens husdyrproduksjonsmetoder. Flere av disse handler også som han påpeker om dyrenes status, men ikke nødvendigvis kun i henhold til lovverket. Noen av aktørene vil bidra til at metodene blir mindre intensive og mer dyrevennlige, andre vil helst avskaffe hele eller deler av næringen.

Ellefsen skriver i oppgaven sin at «Dyrerettighetsdiskursen trekker på moraldiskurs, fordi mye av fokus rettes mot moralske spørsmål om hva mennesker bør gjøre mot dyr» (2009, s. 75). Dette har jeg også sett eksempler på i mitt utvalg. Han påpeker at «Informantene innenfor dyrerettighetsdiskursen ytrer skepsis mot å bruke begrepet dyrevelferd, fordi det allerede er fylt med mening som skiller seg så sterkt fra deres egen forståelse» (Ellefsen, 2009, s. 75). Som eksempelet med Jenny Rolness fra Dyrenes Rett viser ovenfor, har det også forekommet i mitt materiale, men det har ikke vært særlig utbredt. Jeg tolker Ellefsen

som at det kan ha forekommet oftere i hans utvalg. Kanskje skyldes det at begrepet dyrevelferd har blitt sterkere etablert siden Ellefsen skrev sin oppgave i 2009.

Rådgiver Eva Hustoft i Dyrebeskyttelsen problematiserer begrepet dyrevelferd i en kronikk i NA. Hun skriver at «Det er svært positivt at dyrevelferd får en stadig mer naturlig plass i vanlige menneskers tankesett når man omtaler dyr». Hun peker på Brambellkommisjonens oppsummering av «hva som var viktig for god dyrevelferd» i 1965 og som resulterte i «de fem friheter [som] ligger til grunn for Dyrebeskyttelsen Norge sitt arbeid» (NA20190525-1). Hun ser altså ikke ut til å ha problemer med å bruke dyrevelferdsbegrepet selv. Imidlertid skriver hun at «Allikevel brukes ofte ordet på måter som ikke er helt i tråd med dets betydning». Hun påpeker at «Utfordringene oppstår ofte i det vi skal veie menneskelige interesser [sic] opp mot dyrs velferd. Dyrs velferd begrenses ofte av økonomi og resultater» (NA20190525-1). Slik jeg tolker henne er begrepet godt nok, men på grunn av menneskelige hensyn blir ikke punktene som Dyrebeskyttelsen Norge (og Brambellkommisjonen) legger til grunn for begrepet alltid oppfylt. Ellefsen skriver videre at «De informantene som hovedsakelig trekker på dyrerettighetsdiskursen er etter min tolkning Dyrebeskyttelsen, Noah og Dyreveralliansen» (2009, s. 75). De samme aktørene bruker ofte Dyreverndiskursen i mitt materiale, men det er også som jeg skrev ovenfor, flere andre aktører i mitt materiale som ofte bruker den – som Miljøpartiet De Grønne, Dyrenes rett, Nettverk for dyrs frihet og Norsk Vegansamfunn.

Dyrebeskyttelsen Norge fremmer i tekstene konkrete dyrevelferdstiltak, som eksempelvis at de ønsker et dyrepoliti (NA20191020-1) og etisk merking av kjøtt som kommer fra dyr slaktet uten bedøvelse (NA20190719-1). Det ser ut til å ligge en dyreverntilnærming til grunn for disse tiltakene, som bygger på vurderinger knyttet til den etiske behandlingen av dyr, og er sentral i *Dyreverndiskursen*. Dette kommer for eksempel til uttrykk i nyhetsartikelen i NA hvor avisen skriver at «Dyrebeskyttelsen Norge har henvendt seg til Forbrukerrådet for å få på plass det de kaller etisk merking av kjøtt fra dyr som er slaktet uten bedøvelse». Åshild Roaldset i Dyrebeskyttelsen Norge har ifølge NA tidligere sagt at «Forbrukeren må kunne få lov til å velge dyr som er bedøvet før slakt. De fleste forstår at det er uakseptabelt å skjære over strupen på dyr uten bedøvelse» (NA20190719-1). Jeg mener at Dyrebeskyttelsen i disse tekstene spiller på *Dyreverndiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* og

Husdyrproduksjonsdiskursen. Dyrebeskyttelsen Norge fremstår som å ha en løsningsorientert tilnærming til dyrevelferdsfeltet.

I Dyreverndiskursen er flere av aktørene opptatt av dyrenes moralske status og rettigheter. Et eksempel på dette ser vi i en nyhetsartikkel i VG hvor Kommunikasjonsleder i Dyrevernalliansen, Live Kleveland, sier til avisen at «Systemet i intensiv svineproduksjon behandler grisen som en maskin for billig kjøtt, og ikke et individ. Da kan vi ikke forvente at bøndene skal tenke annerledes» (VG20190619-2). Her bruker hun både *Dyreverndiskursen* ved å omtale dyrene som individer, og *Systemkritikkdiskursen* ved å argumentere for at systemet med den intensive husdyrproduksjon bidrar til at bøndene ser på dyrene som maskiner. Helle Haukvik, veterinær og vitenskapelig rådgiver i Dyrevernalliansen, skriver i dette debattinnlegget fra NA under «Motkultur» at «Griser er ikke maskiner som kan effektiviseres, de er individer med følelser, tanker og behov». Også Teodor Bruu, talsperson for Grønn Ungdom, uttaler i denne nyhetsartikkelen fra DB at «De fleste individene med følelser og familie i Norge er dyr. Flesteparten av dem igjen er kyllinger» (DB20190526-1). Denne typen argumenter mener jeg er et godt kjennetegn på Dyreverndiskursen, og de følges ofte opp med forslag til hvordan statusen eller de fysiske forholdene for dyrene kan bedres.

6.5 Dyrehelsediskursen

I materialet har jeg definert en diskurs jeg har valgt å kalle *Dyrehelsediskursen*, som befinner seg på åttende plass over diskursene i materialet. *Dyrehelsediskursen* brukes av aktører som ForFinnmark, Mat- og landbruksminister Olaug Bollestad (KrF), Veterinærinstituttet, Nationen på lederplass, Det helsefaglige fakultet, UiT Norges Arktiske Universitet, Norges Bondelag, Ordfører i Rennesøy Dagny Sunnanå Hausken, Mattilsynet, Den norske veterinærforening, Senterpartiet (Sp), Dyrebeskyttelsen, Dyrevernalliansen, Den Norske veterinærforening, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti (KrF), Norsvin SA, enkelte husdyrprodusenter, førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU og skribent for Nationens Motkultur Hilde Bjørkhaug, veterinær og inspektør i Mattilsynet Iselinn Cecilie Bleivik, og veterinær Toralf B. Meivik. *Dyrehelsediskursen* brukes i tekstene sammen med både legitimerende og kritiske diskurser som *Økonomidiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Systemkritikkdiskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*.

Dyrehelsediskursen kjennetegnes av temaer som er relatert til dyrevelferd og husdyrproduksjon og handler om eksempelvis sykdommer, prøvetaking, veterinæroppfølging, forutsetninger for veterinærer etc. Jeg anser *Dyrehelsediskursen* for å være en diskurs som hovedsakelig legitimerer det nåværende husdyrproduksjonssystemet. *Dyrehelsediskursen* brukes også sammen med *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* i materialet. Et eksempel på dette er fra et debattinnlegg fra Veterinærinstituttet hvor administrerende direktør Gaute Lenvik og forsker Hannah Joan Jørgensen skriver at «Matproduksjonen blir mer klimavennlig og mer bærekraftig om vi reduserer antall syke husdyr» (NA20190701-2). I artikkelen påpeker de også at «God dyrehelse er viktig både for matsikkerheten og for mattryggheten, og gir bedre dyrevelferd. Friske dyr produserer både mer og tryggere mat» (NA20190701-2). I *Dyrehelsediskursen* knyttes gjerne dyrehelseargumentene i tekstene gjerne opp mot beredskap og nasjonal sikkerhet. Arbeidet med å sikre dyrehelsen også i fremtiden står sentralt i flere av tekstene i materialet, og særlig gjelder det den mulige nedleggelsen av Veterinærinstituttets obduksjonsenheter i Tromsø, Trondheim og Sandnes (NA20190219-1). Et eksempel på dette finner vi et debattinnlegg i NA under «Motkultur» hvor Mads Gilbert og Ørjan Olsvik, professorer ved UiT Norges Arktiske Universitet, argumenterer for at «Skal vi være rustet mot framtidens sykdommer og det økende smittepotensialet fra dyr til mennesker må vi ruste oss for fremtiden» (NA20190220-3). I en annen nyhetsartikkel om den mulige nedleggelsen viser NA til at leder i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes, har skrevet et innspill til statsbudsjettet for 2020 om å styrke Veterinærinstituttet og Mattilsynet. I innspillet står det at «Norges Bondelag er bekymret for at dette kan føre til vanskeligere oppfølging ved f.eks. sykdomsutbrudd og økte kostnader for bonden». Han skriver videre at «Dette kan samlet føre til svekking av norsk matsikkerhet og dyrevelferd» (NA20190221-1). Jeg mener at argumentene i denne teksten trekker på både *Dyrehelsediskursen* og *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* for å bygge opp under argumentene om å bevare Veterinærinstituttet i distriktene og unngå nedleggelse. Veterinærinstituttet og Mattilsynet er sentrale aktører i begge diskursene, gjennom arbeidet med å bevare dyrehelsen hos produksjonsdyr i Norge. Dette arbeidet har selvsagt også betydning for folkehelsen og matsikkerhet.

I en nyhetsartikkel i NA påpeker avisen nettopp at «Veterinærinstituttets viktigste funksjon er beredskap og kompetanseutvikling for å avverge helsetrusler mot fisk, dyr og mennesker» (NA20190218-1). Landbruksminister Olaug Bollestad uttaler i en nyhetsartikkel i NA

at «Vi ønsker en desentralisert struktur og det er bekymringsfullt for dyrehelse og folkehelse at regionale kontorer legges ned» (NA20190219-1).

At Norge er gode på dyrehelse er, slik jeg oppfatter det, også anerkjent internasjonalt. Gaute Lenvik, Administrerende direktør i Veterinærinstituttet, og administrerende direktør i Mattilsynet, Harald Gjein, påpeker i en kronikk i NA under «Motkultur» at «I internasjonal sammenheng er norsk dyrehelse i verdenstoppen, noe som bekreftes i rapporter fra Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) og Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA)» (NA20190309-1). Gaute Lenvik siteres også i en nyhetsartikkel i NA på at «Veterinærinstituttets samfunnsoppdrag er å sikre at vi har en dyrehelse som er minst så bra som den vi har i Norge, som er av den beste i verden» (NA20190218-1). Et annet eksempel på dette finner vi en lederartikkel fra NA under «Motkultur», hvor avisen skriver at «Norsk landbruk har stadig friskere dyr, med stadig mindre medisiner. Norsk mat blir stadig mer verd i en verden der resistens og sykdommer sprer seg» (NA20190923-1). Dette er et eksempel på at god dyrehelse og lav antibiotikabruk blant husdyr i Norge brukes som argument i *dyrehelsediskursen* for å legitimere norsk husdyrproduksjon. I noen av tekstene brukes disse argumentene til å sette norsk og utenlandsk husdyrproduksjon opp mot hverandre til fordel for den norske, slik vi ser i lederartikkelen fra NA ovenfor. I en annen lederartikkel i NA under «Motkultur» skriver avisen at «Importkvotene for svineribbe er ikke bare dårlige for norsk landbruk. De underminerer det norske arbeidet med dyrehelse og dyrevelferd» (NA20190928-1). I teksten brukes både *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Dyrehelsediskursen* for å styrke argumenter mot importkvoter for svineribbe. Argumenter som legitimerer norsk landbruk ved å argumentere mot import finner vi i begge diskurser, men i *Dyrehelsediskursen* brukes hovedsakelig argumenter knyttet til dyrehelse, som for eksempel lav antibiotikabruk, lav forekomst av smittsomme dyresykdommer, beredskap, og matsikkerhet. NA bruker *Dyrehelsediskursen* til å løfte frem husdyrproduksjonsnæringen i en lederartikkel under «Motkultur», hvor avisen skriver at «Vi skummer fløten av det harde arbeidet som er gjort av næringa for å få til dette. Jobben som gjøres for å holde antibiotikabruken nede, er den som skjer hver dag, på hvert enkelt gårdsbruk» (NA20190923-1).

I en nyhetsartikkel fra DB hvor Miljøpartiet De Grønne-talsperson og stortingsrepresentant Une Bastholm intervjues, spør journalisten: «Kan man etter Brennpunkt-dokumentaren si at Norge har verdens beste dyrevelferd?» hvorpå hun svarer «Nei. Dyrevelferden i Norge

er veldig lik andre land. Dyrehelsen er ganske god i Norge på grunn av klimaet og lite antibiotikabruk» (DB20190620-3). Jeg tolker denne uttalelsen som at hun utfordrer bildet av Norge som «best i verden» på dyrevelferd, men at hun vedkjenner at Norge er gode på dyrehelse. I tekstene får jeg inntrykk av at *Dyrehelsediskursen* ikke ble like mye utfordret av dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» som for eksempel *Husdyrproduksjonsdiskursen*. Om noe, så viste kanskje dokumentaren hvor viktig det er at Mattilsynet og slakterier følger opp dyrehelse, og at det er nødvendig med nok ressurser til dette arbeidet. Et eksempel på dette er fra et debattinnlegg i NA under «Motkultur» hvor president i Den norske veterinærforening Torill Moseng skriver at «Vi må utdanne nok nye veterinærer for å sikre veterinærtilgang i hele landet slik at vi får bedre dyrehelse, dyrevelferd og mattrygghet i Norge» (NA20190625-5). Et annet eksempel er forsker ved Veterinærinstituttet, Madelaine Norström, som skriver i Nationen under «Faglig snakka» at «Fortsatt friske og fornøyde produksjonsdyr i Norge forutsetter smartere overvåkingssystemer og at deres helsedata blir brukt for et slikt formål. Dette vil koste, men har vi råd å la være?» (NA20190828-1).

6.6 Kjøttreduksjonsdiskursen

I materialet har jeg definert en diskurs jeg har valgt å kalle *kjøttreduksjonsdiskursen*. Den brukes i materialet av aktører som Nettverk for Dyrs frihet, IKEA, EAT Foundation, Sosialistisk Venstreparti (SV), Dyrevernalliansen, Dyrenes Rett, Konsulentselskapet AT Kearney, Miljøpartiet De Grønne, Dyrevernorganisasjonen NOAH, Norsk Vegansamfunn, Økologisk Norge, byrådsleder Raymond Johansen (Ap), flere kjendiser, enkelte husdyrprodusenter og kommentatorer i VG, DB og NA. *Kjøttreduksjonsdiskursen* knyttes i materialet til argumenter om at forbruket og/eller produksjonen av kjøtt bør reduseres. Aktørene som bruker *Kjøttreduksjonsdiskursen* argumenterer gjerne for at kjøttreduksjon er bra av hensyn til miljø og klima (DB20190102-1), (DB20190102-1), dyrevelferd (NA20190304-1) eller folkehelse (NA20190304-1). I tekstene brukes *Kjøttreduksjonsdiskursen* sammen med andre diskurser som *Økonomidiskursen*, *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *Dyreverndiskursen*, *Systemkritikkdiskursen*, *Reklame- og markedsføringsdiskursen*, *Forskning – og innovasjonsdiskursen*, *Reklame- og markedsføringsdiskursen* og *økologidiskursen*. Jeg anser *kjøttreduksjonsdiskursen* for å være en hovedsakelig kritisk diskurs, som utfordrer det dominerende intensive husdyrproduksjonssystemet og den rådende landbrukspolitikken i Norge ved å argumentere for reduksjon av kjøtt.

Henrik Kjellmo Larsen i Norsk Vegansamfunn etterlyser mer åpenhet på Furuset Slakteri etter at de «ble bøtelagt av Mattilsynet for å skælde en gris levende». Han skriver at «Min påstand er at det finnes ingen human måte å slakte et dyr som ikke vil bli drept» og mener at «hvis forbrukeren får se uredigerte bilde [sic] av slakteprosessen vil de slutte å spise kjøtt» (NA20190829-1). I teksten bruker han i tillegg til *Kjøttreduksjonsdiskursen* på argumenter fra *Systemkritikkdiskursen*, *Dyreverndiskursen*, og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*. Samuel Rostøl fra Norsk vegansamfunn, skriver i DB at «Målet er ikke å ta bonden», men at «Det vi ønsker er å vise veien til en produksjon som ikke innebærer å ta liv ...» (DB20190710-1). Argumenter som vi ser her, som handler om å ikke ta livet av produksjonsdyr, befinner seg svært langt fra for eksempel *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* og *Husdyrproduksjonsdiskursen* hvor aktørene mener at man kan ale opp produksjonsdyr til mat så lenge forutsetninger som god dyrevelferd og/eller humane slaktemetoder er på plass.

Noen av aktørene som bruker *Kjøttreduksjonsdiskursen* byr også på løsningsforslag som innebærer alternativer til kjøttspising, og de spiller ikke alle i like stor grad på dyrenes følelser og opplevelser. I en nyhetsartikkel i DB skriver for eksempel avisen om IKEAs suksess med lansering av vegetarpølser. Senior kommunikasjonsrådgiver i IKEA, Gudrun Kathle Lægreid, sier at «Dette er den mest vellykkede lanseringen av en ny matrett vi har hatt i Norge» (DB20190102-1). *Kjøttreduksjonsdiskursen* brukes i teksten sammen med *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*, *Økonomidiskursen* og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen* for å bygge opp under suksesshistorien. Hun fokuserer ikke på dyrs lidelser som årsak til vegetarsatsningen, slik som i eksempelet ovenfor med *Norsk Vegansamfunn*, men trekker i stedet frem miljøhensynet som noe positivt og snakker om gode salgshall. Kristina Lervåg, siviløkonom og rådgiver i Dyrevernalliansen, skriver i et debattinnlegg i NA under «Motkultur» om «rent kjøtt» som et alternativ til kjøtt fra produksjonsdyr. Hun skriver at «De positive konsekvensene for dyrevelferden og miljøet kan bli enorme» og «Ikke minst vil produksjon av rent kjøtt være fordelaktig for de rundt 70 milliardene dyr som i dag holdes i industriell husdyrproduksjon på verdensbasis» (NA20190304-1). I teksten trekker hun i tillegg til *Kjøttreduksjonsdiskursen* på *Forskning- og innovasjonsdiskursen*, *Dyreverndiskursen* og *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* for å underbygge argumentene om produksjon av rent kjøtt fremfor kjøtt fra produksjonsdyr. Dette blir løftet frem som en mulig løsning på flere av problemene som husdyrproduksjon bidrar til, både i henhold til miljøutslipp og dyrevelferd.

Politisk rådgiver i Dyrevernalliansen, Martine S.B. Lie, retter kritikk mot Jonas Sayed i Rogaland KrF i et debattinnlegg i NA under «Motkultur». Hun mener at han motsetter seg «et helt essensielt dyrevelferds- og miljøtiltak for landbruket, når han og fylkeslaget ikke vil jobbe for redusert kjøttproduksjon og -forbruk». Hun argumenterer for at lavere kjøttforbruk ifølge Bioforsk er «det mest effektive tiltaket for å få ned utslippene fra landbruket», at det er «positivt for helsa og samfunnsøkonomien», og at det kan føre til høyere selvforsyningsgrad (NA20190308-1). I teksten brukes *kjøttproduksjonsdiskursen* sammen med *Dyreverndiskursen*, *Systemkritikkdiskursen*, *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen* og *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*.

NR skriver i en nyhetsartikkel at Nettverk for Dyrs frihet etter publiseringen av «Griseindustriens hemmeligheter» gikk ut med kampanjen «Griseløftet» som oppfordret til å kutte ut svinekjøtt. Ifølge NR listet organisasjonen opp «femten kjendiser som har avgitt løfte om å droppe svinekjøttet», men av disse er 12 av 15 allerede veganere eller vegetarianere. Tor Malnes Grobstok i Nettverk for Dyrs frihet sier til NR at «Uavhengig av hva de har gjort tidligere, er det flott at folk tar avstand». Han påpeker at «Vårt hovedpoeng er at de tar sterkt avstand fra svineproduksjon og reagerer kraftig på det som kommer frem i dokumentaren». Flere av kjendisene uttaler seg i artikkelen om å ikke spise kjøtt. Hanne Sørvaag sier til NR at «Jeg har ikke spist kjøtt på 10-12 år. Jeg er med på «Griseløftet» fordi jeg mener det er bra, også for andre, å droppe svinekjøtt». Tor Malnes Grobstok og Hanne Sørvaag bruker i eksemplene over *Kjøttreduksjonsdiskursen* i teksten, og viser samtidig til dokumentaren for å styrke sine argumenter. NR skriver i artikkelen at «Pollestad har ingen tro på at denne type aksjoner vil hjelpe, og vil øke eget kjøttforbruk i sommerferien». Geir Pollestad (Sp) bruker *Husdyrproduksjonsdiskursen* i sine uttalelser, og vi ser i teksten en «kamp» mellom ham og Grobstok om definisjonsmakt hvor de bruker henholdsvis legitimerende (*Husdyrproduksjonsdiskursen*) og kritiske diskurser (*Kjøttreduksjonsdiskursen*) (NR20190702-1). Dette er imidlertid ikke den eneste artikkelen hvor kjendiser tar til orde for å kutte ut kjøtt. Et annet eksempel er fra en nyhetsartikkel i DB, hvor influenser og TV-profil Kristin Gjelsvik og forloveden Dennis Poppe sier at de «sverger til et kjøttfritt kosthold». Gjelsvik sier til avisen at det handler om klimaet: «Vi må jo alle redusere dette klimafotavtrykket, og et sted å begynne er jo å redusere kjøttmengden» (DB20190622-1). I teksten bruker de altså *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* og *Kjøttreduksjonsdiskursen* for å styrke sine argumenter.

6.7 Andre diskurser

I materialet har jeg, i tillegg til de dominerende diskursene innen temaet dyrevelferd, identifisert flere andre diskurser som er mindre dominerende og ikke nødvendigvis knyttet direkte til dyrevelferd. Disse diskursene er ikke unike for temaet i denne oppgaven, men berører nærliggende temaer. De opptrer gjerne sammen med de overnevnte diskursene, og bygger oppunder argumenter som hovedsakelig enten handler om å gjøre drastiske endringer i måten vi holder dyr på i dag – eller å videreføre dagens modell for husdyrproduksjon. Det siste kan man si bygger opp under *status quo*. En videreføring inkluderer gjerne mindre tiltak for å bedre dyrevelferden innenfor dagens rammer for husdyrproduksjon. Jeg vil kort redegjøre for de øvrige diskursene nedenfor.

I datamaterialet har jeg identifisert *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* som en egen diskurs, som den syvende mest brukte diskursen i materialet. I noen av eksemplene på kjøttreduksjonsdiskursen kan man se at aktører argumenterer for at det er bærekraftig eller bra for klima, natur eller miljø å redusere produksjon eller forbruk av kjøtt. *Kjøttreduksjonsdiskursen* og *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* opptrer flere ganger sammen i tekstene, og det ser ut til at noen aktører bruker begge to for å styrke sin sak. Dette gjelder kanskje spesielt aktører som vanligvis har eierskap til miljøsaken, som for eksempel Lars Haltbrekken, miljøpolitisk talsperson for SV. Han tar i en nyhetsartikkel fra DB om til orde for «at det er nødvendig med en kraftig reduksjon av kjøttforbruket for å kutte i utslippet av farlige klimagasser, ta vare på naturen og sørge for at en voksende verdensbefolkning kan få nok mat». Han sier også at «Dette betyr ikke at vi skal slutte å produsere mat, for mat vil vi fortsatt trenge. Vi må derimot produsere mer potet, grønnsaker, bønner og erter. Han påpeker også at «I min levetid har vi nesten fordobla mengden kjøtt hver enkelt av oss spiser. Det sier seg sjøl at dette verken er bra for helsa eller miljøet» (DB20190117-1).

I tekstene ser det ut til at *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* brukes både til å legitimere den konvensjonelle husdyrproduksjonen i Norge, og for å kritisere den. Styreleder i Tyr, Erling Gresseth, skriver et debattinnlegg i Nationen under Motkultur hvor han argumenterer for at «Det å ikke importere storfekjøtt, men produsere selv på norske ressurser, er et godt klimatiltak». Han argumenterer for at «Norsk ammeku er avlet for at vi skal produsere fra kjøtt på en svært bærekraftig måte» (NA20190912-1). Han ser altså ut til å bruke *Klima-*,

miljø- og bærekraftdiskursen sammen med *Husdyrproduksjonsdiskursen* for å legitimere proteksjonismen av norsk husdyrproduksjon.

Andre organisasjoner som representerer husdyrproduksjonsnæringen bruker også argumenter knyttet til klima, miljø og bærekraft. Generalsekretær i Norges Bondelag, Sigrid Hjørnegård, skriver et debattinnlegg i NA under «Motkultur» at «Heldigvis er de aller fleste bønder jeg møter klare for å ta i et tak for klimaet». Hun mener at «Alt fra bedre graskvalitet og økt jordkvalitet til avl og styrka dyrehelse gir en positiv klimagevinst for landbruket» (NA20190404-1). I teksten brukes *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* sammen med *dyrehelsediskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen* og *Husdyrproduksjonsdiskursen*. Førstnevnte brukes også av aktører som kritiserer den nåværende landbruksmodellen eller ønsker en større systemendring. Politisk rådgiver i Dyrevernalliansen, Martine S.B. Lie, skriver i et debattinnlegg i Nationen under «Motkultur» at «Produksjonspresset og industrialiseringen er altså underliggende for de fleste dyrevelferdsutfordringene i landbruket. Ifølge Bioforsk er dessuten redusert kjøttforbruk det mest effektive tiltaket for å få ned utslippene fra landbruket» (NA20190308-1).

I materialet har jeg også identifisert en diskurs jeg har valgt å kalle *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*. Forbrukerdiskurser er ikke unikt for dette materialet, men her kobles det opp mot dyrevelferdsproblematikk. Tekstene handler eksempelvis om hvorvidt forbrukerne har ansvaret for dyrevelferdsproblemer gjennom sin higen etter billig kjøtt eller ikke, om de spiser kjøtt, om hvordan budskap om norsk landbruk i reklame/markedsføring påvirker dem og om dagligvarekjedene. Forbruker- og dagligvarekjedediskursen er på femteplass over identifiserte diskurser, og er dermed en av diskursene som opptrer relativt hyppig i materialet.

Forbruker- og dagligvarekjedediskursen brukes eksempelvis av Nationen på lederplass, politikere, husdyrprodusenter og næringslivsaktører fra de store dagligvarekjedene som Meny, REMA 1000 og Coop. Live Svalastog Skinnes på Nedre Skinnes gård sier i et intervju med VG at «Hvis man ser vekk fra skrekkeksemplene i denne dokumentaren mener jeg at «systemfeilen» er at industrielt landbruk premieres, og at når prisene blir presset ned av butikker og forbrukere, så vektlegges lav pris høyere enn dyrevelferd» (VG20190620-1). I denne teksten opptrer *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen* sammen med *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Dyrehelsediskursen* og *Systemkritikkdiskursen* i en argumentasjonsrekke som

hovedsakelig kan anses som et forsvar av svinenæringen. I eksempelet over plasseres ansvaret tilsynelatende på dagligvarekjedene som selger billig kjøtt, og forbrukerne som kjøper billig kjøtt i butikken, mens husdyrprodusentene kan anses som et offer for prispresset. I et annet eksempel, en lederartikkel fra Nationen under *Motkultur*, plasseres ansvaret for brudene på dyrevelferdsloven imidlertid ikke på forbrukerne eller dagligvarekjedene, men på svinenæringen og «dårlige holdninger i fjøset». De peker på at «Det er helt avgjørende at svinenæringa rydder opp i de kritikkverdige forholdene og gjenoppretter tilliten til forbrukerne» (NA20190621-3).

I et debattinnlegg i Nationen under avisens sjanger *Motkultur* problematiserer Ann Dahl «ideen om at mat kan være billig ...» som hun mener oppstod på 60-tallet. Hun påpeker at det overordnede målet i Norge siden den gang har vært at mat skal være billig. Hun kritiserer Forbrukerrådet og VGs matbørs for å fortelle nordmenn hvor de kan «spare ytterligere penger på mat» og peker på lidelsene som grisene ble utsatt for i «Griseindustriens hemmeligheter» (NA20190623-2). Det ser altså ut til at hun setter likhetstegn mellom dagligvarekjedenes fokus på billig kjøtt og dyremishandlingen vist i dokumentaren, selv om hun ikke påpeker dette eksplisitt. Dagligvarekjedene uttaler seg for eksempel om salg/markedsføring av kjøtt og om dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» har en innvirkning. I tekstene intervjues ansatte om hvordan dokumentaren har påvirket salget og markedsføringen av kjøtt, mens forbrukere intervjues om sine vaner og holdninger til å spise svinekjøtt. Kommunikasjonssjef Harald Kristiansen i Coop Norge sier til VG at «Hadde filmen hatt en innvirkning ville salget på svin stupe. Det gjør det ikke» (VG20190703-1).

I en nyhetsartikkel fra Dagbladet intervjues forbrukere på handleturn i dagligvareforretningen. Emma Berlin uttaler til Dagbladet at «Jeg er villig til å betale mer for å vite at det er bra» (DB20190627-1). I flere tekster er det budskap som kan påvirke forbrukerne i ulike retninger, enten ved å få dem til å ta ansvar ved å velge produkter fra Nortura eller Gilde for å «støtte den norske bonden ...» fremfor å handle billigere importkjøtt (NA20191118-1) eller redusere kjøttforbruket (Norsk Veganersamfunn i NA20190829-1). Une Bastholm kommer med en oppfordring til forbrukerne i en nyhetsartikkel i Dagbladet: «Jeg har veldig tro på forbrukermakten. Spør i butikken etter gris produsert med god dyrevelferd. Si at du er villig til å betale en høyere kilopris, hvis butikken kan garantere at grisen har hatt det godt» (DB20190620-3). Forbruker- og Dagligvarekjedediskursen brukes både til å legitimere og

kritisere dagens system for husdyrproduksjon. Den opptrer sammen med blant annet *Reklame- og markedsføringsdiskursen, Dyrehelsediskursen, Dyreverndiskursen, Kjøttreduksjonsdiskursen og Forskning- og innovasjonsdiskursen*.

På sjetteplass har jeg identifisert en diskurs jeg har valgt å kalle *Økonomidiskursen*. Den opptrer sammen med andre diskurser som *Kjøttreduksjonsdiskursen, Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen, Forbruker- og dagligvarekjedediskursen, Husdyrproduksjonsdiskursen, Dyrehelsediskursen, systemkritikkdiskursen og Tilsyns- og reguleringsdiskursen* samt av og til alene. Diskurser som kretser rundt økonomiske spørsmål er ikke unikt for dette materialet, men i dette materialet opptrer den ofte i forbindelse med trusler om nedleggelse og/eller appeller for å få bevilget mer ressurser. Argumentet om dyrevelferd brukes gjerne for å understreke hvorfor det er viktig å få bevilget mer penger, eller for å få frem ulempene ved en eventuell nedleggelse. Faren for nedleggelse av flere av distriktskontorene til Veterinærinstituttet (NA20190214-1), nedleggelsen av Nortura sitt slakteri på Otta (NA20190613-1) og streiken i Felleskjøpet (NA20190923-2) er eksempler på store hendelser knyttet til økonomidiskursen i tekstene. Aktører som bruker økonomidiskursen er for eksempel Felleskjøpet Agri, NA på lederplass, Landbruksminister Olaug Bollestad (KrF), og flere husdyrprodusenter. Storfebonde Hannah Dokken tar eksempelvis til orde mot nedleggelse av slakteriet på Otta. Hun uttrykker bekymring for tap av arbeidsplasser og redusert dyrevelferd når dyrene ved en eventuell nedleggelse må fraktes over større avstander for å slaktes. I NA skriver hun en kronikk under «Motkultur»: «Jeg hadde aldri begynt med kyr om jeg visste at de skulle fraktes fra Sel til Rudshøgda» (NA20190603-3).

I materialet har jeg identifisert en diskurs jeg har valgt å kalle *Økologidiskursen*, og det er den minst brukte av diskursene jeg har funnet i materialet. *Økologidiskursen* kjennetegnes av argumenter om at matvarer fra økologisk jordbruk er bra for dyrene og bonden. Jana Midelfart Hoff og Didrik Fasmer, begge bystyrepolitikere for Høyre i Bergen, argumenterer i en kronikk i Nationen for at «Økologisk mat er bra for både jordkloden og bondens bunnlinje». Det antas i teksten også en gunstig effekt på dyrevelferd, men påpekes at det ikke er nok studier på dette (NA20190603-1). Elin Rømo Grande, Organisasjonsrådgiver i Økologisk Norge, skriver i en kronikk i NA under Motkultur: «Oppfordringen fra oss i Økologisk Norge er: Velg kjøtt som bidrar til at flere dyr får bevege seg fritt og utfolde seg slik det er naturlig for dem!». Det argumenteres for at man ved å velge økologisk bidrar til at «hvert dyr får

bedre plass, økologisk fôr og tilgang til utearealer» (NA20190916-1). *Økologidiskursen* antas å ønske å utfordre den veletablerte *Husdyrproduksjonsdiskursen* som representerer den konvensjonelle husdyrproduksjonen i Norge. Disse to diskursene befinner seg på ytterpunktene i materialet, da *Husdyrproduksjonsdiskursen* er den mest dominerende diskursen med god margin, og *økologidiskursen* er den aller minste.

På ellefte plass over diskurser i materialet har jeg identifisert en diskurs jeg har valgt å kalle *Reklame- og markedsføringsdiskursen*. Den er hovedsakelig knyttet til omtale eller kritikk av reklame eller markedsføring av husdyrprodukter, og diskusjoner om dyrevelferd i tilknytning til dette. Reklame og markedsføring er ikke unikt for dette materialet, men i disse tekstene er diskursen altså overordnet knyttet til husdyrprodukter, husdyrproduksjon eller dyrevelferd. I materialet er det flere aktører som stiller seg kritisk til hvordan reklamene fremstiller husdyrproduksjon og husdyr i Norge. Dyrerettighetsforkjemper Norun Haugen som gikk «undercover» i NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» sier ifølge en dokumentarartikkel på NR at «Jeg ville undersøke om det var samsvar mellom hvordan norsk landbruk fremstiller seg selv og hvordan dyrene ble behandlet» (NR20190619-2). NR skriver også at hun «Ville se bak reklamene for norsk kjøtt». Live Kleve-land i Dyrevernalliansen kommer også med kraftig kritikk til en dobbeltsidig annonse Gilde rykket inn dagen etter NRK Brennpunkt-dokumentaren ble vist på TV. Hun sier at «Store konserner bør ta dette på alvor ved å jobbe med dyrevelferden fremfor å reklamere for noe som alle ser at ikke stemmer» (NR20190621-1). Også Forbrukertilsynet kritiserte reklamekampanjen til Gilde etter å ha mottatt over 100 henvendelser, og mente den var «egnet til å villedde forbrukere i strid med markedsføringsloven, og at markedsføringen var egnet til å påvirke forbrukerne til å treffe en økonomisk beslutning som de ellers ikke ville ha truffet» (NR20190627-1).

Reklame- og markedsføringsdiskursen opptrer i materialet sammen med blant annet *Dyreverndiskursen*, *Systemkritikkdiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Kjøttreduksjonsdiskursen* og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*. Gilde er imidlertid ikke alene om å motta kritikk for reklame i tekstene. Ole Sylte Heggset, Sivilagronom og rådgiver ved Landbrukskontoret for Alvdal og Tynset kommuner, kritiserer en reklamekampanje fra Dyrevernalliansen: «I en fersk kampanje bruker alliansen igjen sine inntekter og sin statsstøtte til å produsere råtten og løgnaktig propaganda, for igjen å tjene

mer penger på det faktum at forbrukeren ikke kjenner til hvor bra det egentlig står til i husdyr-Norge» (NA20191125-1). Anton Krag, zoolog og Daglig leder i Dyrevernalliansen, svarer på kritikken i et annet debattinnlegg under «Motkultur» i Nationen: «Sylte Heggset mener at vi «forsøker å skape et forvrengt bakteppe», med «bilder tatt ut av sammenheng». Men bildene og filmsnuttene i kampanjen viser lovlige standardforhold i Norge» (NA20191128-1). Et annet tema som står sentralt i *Reklame- og markedsføringsdiskursen* er aktørens planer og strategier for reklamekampanjer og markedsføring av sine produkter. Et eksempel på dette er da Rema 1000, av kyllingavlsselskapet Aviagen, ble pålagt å fjerne Hubbard-navnet fra kyllingpakkene sine. Dagbladet skriver følgende om saken:

I februar i fjor lanserte Rema 1000, i samarbeid med Dyrevernalliansen, kyllingrasen Hubbard som vokser saktere og lever lenger enn rasen Ross, som er den vanligste kyllingen i Norge. Kjeden satte inn helsides annonser i en rekke medier hvor de reklamerte for at kyllingen har bedre dyrevelferd, og fikk mange avisoppslag (DB20190730-2).

Dagbladet påpeker i teksten at «Rema 100 har brukt store summer på omlegging og markedsføring av kyllingrasen Hubbard. Nå har kjeden blitt tvunget til å ta Hubbard-navnet vekk fra pakkene» (DB20190730-2). *Reklame- og markedsføringsdiskursen* opptrer ofte sammen med *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen* i materialet – i tillegg til andre diskurser som *Dyreverndiskursen*, *Forskning- og innovasjonsdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Kjøttreduksjonsdiskursen*. Aktører som bruker denne diskursen er for eksempel kommunikasjonsleder i Dyrevernalliansen Live Kleveland (DB20190620-4), kommunikasjonsdirektør i Nortura Eskil Pedersen (DB20190620-4), Nora Mile Helgesen i KIWI (NR20190620-3) og Jan Trygve Moberg Blekastad hos Meny Ringnes Park (DB20190627-1).

På niende plass over diskurser i materialet er en diskurs jeg har kalt *Forskning- og innovasjonsdiskursen*. Diskurser som handler om forskning, vitenskap og lignende temaer er ikke unikt for dette materialet, men her er den naturligvis knyttet opp mot temaet dyrevelferd. *Forskning- og innovasjonsdiskursen* opptrer i tekstene sammen med andre diskurser som *Dyreverndiskursen*, *Reklame- og markedsføringsdiskursen*, *Økologidiskursen*, *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, *Husdyrproduksjonsdiskursen*, *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*, *Systemkritikkdiskursen* og *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen*. Den brukes eksempelvis om tekster som fremmer forskning på dyrevelferd (NA20190720-3), nye teknologiske løsninger

som kan føre til bedre kontroll på dyrevelferd i form av overvåkning av helseproblemer hos produksjonsdyrene (NA20190828-1), utdeling av priser som er relatert til dyrevelferd og beslektede temaer innen husdyrproduksjon (NA20191123-3), (NA20191202-1) og framsnakking av behovet for kompetanse (NA20190318-1). En nyhetsartikkel i NA handler for eksempel om at kyllingprodusenten «Stangekylling» ble tildelt prisen Good Chicken Award. Nationen skriver at den deles ut til aktører «som har økt oppmerksomhet på dyrevelferd under produksjon av kylling» (NA20190701-3). Slike prisutdelinger kan muligens bidra til å motivere flere husdyrprodusenter til å strekke seg lengre enn minstekravene til dyrevelferd, og kanskje også med tiden bidra til å øke terskelen for hva som anses som god nok dyrevelferd i det konvensjonelle landbruket. Aktører i materialet som bruker denne diskursen er blant annet fra forskningsmiljøene, myndighetene, husdyrproduksjonsnæringen og ulike organisasjoner som deler ut priser. Eksempler på aktører fra tekstene er Animalia, en bransjeaktør innen egg- og kjøttproduksjon (NA20190720-3); forsker ved Veterinærinstituttet Madelaine Norström (NA20190828-1); juryleder og landbruks- og matminister Olaug Vervik Bollestad (KrF) (NA20191123-3); og Arne Einar Olaussen ved Bø Gårdsslakteri (NA20191202-1). NA skriver i en nyhetsartikkel at «Animalia skal undersøke gassbedøving av griser». Ifølge NA er motstanden til metoden økende. De gjengir Animalia som skriver følgende i en pressemelding: «I samarbeid med NBMU-Veterinærhøgskolen har vi fått utredningsmidler for å bekrefte eller avkrefte resultater vi har forholdt oss til så langt» (NA20190720-3). Her kan forskningen kanskje bidra til å avlive myter om gassbedøving av griser, og dermed kanskje minske motstanden mot metoden, eller i motsatt tilfelle bekrefte at metoden ikke er god nok og kanskje bidra til endringer.

Forskning- og innovasjonsdiskursen brukes ofte til å fremme forskning og innovasjon innenfor rammene av dagens konvensjonelle system for husdyrproduksjon, og kan etter min mening anses som en hovedsakelig legitimerende diskurs. Utvikling av ny teknologi blir i denne diskursen ofte ansett som den fremtidige løsningen på mange av nåtidens utfordringer – enten de er knyttet til dyrevelferd og husdyrproduksjon eller klimautslipp fra denne. På dette punktet har *Forskning- og innovasjonsdiskursen* felles trekk med Naper sin diskurs «Teknologioptimisme» i masteroppgaven «Klimakrise eller oljefest?» (2014, s. 94). Allerede i dag ser man at forskning på dyrevelferd og nye teknologiske løsninger bidrar til en kontinuerlig utvikling på dyrevelferdsfeltet – også innen det konvensjonelle landbruket – i takt med

at kunnskapsnivået om produksjonsdyrenes behov øker. Vi vet sannsynligvis mer om dyrenes behov enn noen gang tidligere, og vil sannsynligvis vite enda mer i fremtiden på grunn av kontinuerlig forskning på feltet. *Forsknings- og innovasjonsdiskursen* kan sammen med *Husdyrproduksjonsdiskursen* bidra til å legitimere en fortsatt produksjon av kjøtt i Norge i fremtiden, med mindre utviklingen av for eksempel «rent kjøtt» produsert i et laboratorium, kommer så langt at husdyrproduksjon blir ufordelaktig (NA20190304-1). Et eksempel på dette er et innlegg i NA under *Motkultur* skrevet av Kristina Lervåg, siviløkonom og rådgiver i Dyrevernalliansen. Hun skriver at «Produksjon av kjøtt uten levende dyr, også omtalt som «rent kjøtt» («clean meat») er under rask utvikling. De positive konsekvensene for dyrevelferden og miljøet kan bli enorme» (NA20190304-1).

6.8 Avslutning kvalitativ analyse av diskurser

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet har jeg kategorisert flere av diskursene i materialet som hovedsakelig legitimerende eller kritiske diskurser. Et interessant funn er at aktørene ofte ser ut til å koble sammen flere ulike diskurser for å styrke sine argumentasjonsrekker. Et eksempel på dette er at en stortingskandidat fra MDG trekker inn både *Dyrehelsediskursen*, *Klima-, miljø og bærekraftdiskursen* og *Systemkritikkdiskursen* i en og samme tekst for å bygge opp under sine argumenter om at det er nødvendig å reformere kyllingbransjen (NA20190530-1). I tillegg har jeg identifisert noen diskurser i analysen som brukes både til å legitimere og kritisere, som for eksempel *Klima-, miljø- og bærekraftdiskursen* og *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen*. Hvorvidt de brukes kritisk eller legitimerende avhenger av hvilke aktører som bruker dem i debatten, og hva som er deres standpunkt i dyrevelferdsdebatten.

De kritiske diskursene jeg har identifisert i tekstene, har til felles at de forfekter budskap, synspunkter, ideologier eller argumenter som stiller seg kritiske til dagens industrialiserte system for husdyrproduksjon. *Systemkritikkdiskursen*, *Dyreverndiskursen* og *Kjøttreduksjonsdiskursen* er alle eksempler på diskurser jeg har identifisert, som jeg mener faller i kategorien for kritiske diskurser. Her har jeg et annet resultat i mine undersøkelser enn Ellefsen, som i sitt materiale fant en spesifikk diskurs han kalte *Kritikkdiskursen* (2009, s. 72). Diskursene jeg har identifisert som kritiske hadde også andre, viktige aspekter ved seg enn kun at de var kritiske, og jeg mente derfor det ikke ville passe å kategorisere dem som kun én diskurs. Ellefsen skriver i sin oppgave at «Kritikkdiskursen kan kjennetegnes ved at den

uttrykker skepsis til den måten dyr behandles innen modernisert husdyrproduksjon, men uten å problematisere spørsmål om dyrs rett til liv og den generelle legitimiteten i dagens produksjonsdyrehold» (2009, s. 72). Dette stemmer ikke for alle de kritiske diskursene i mitt materiale, fordi de kritiske diskursene bruker et spekter av kritiske argumenter og bygger sine synspunkter på svært forskjellige ideologisk grunnlag. Det stemmer derfor for noen av dem, men ikke alle. Aktører som Dyrevernalliansen, Norsk Vegansamfunn, Grønn Ungdom, Dyrenes rett og Nettverk for dyrs frihet bruker kritiske diskurser i sitt arbeid for å endre myndighetenes og forbrukernes syn på produksjonsdyrenes rettigheter – og utfordrer på den måten status quo. Ellefsen skriver i sin oppgave at «Kritikkdiskursen problematiserer deler av dyreholdet og har en tydelig kritisk innstilling til forhold innen deler av produksjonsdyreholdet» (2009, s. 73). Dette er også en fellesnevner for de kritiske diskursene i mine tekster.

De legitimerende diskursene jeg har identifisert, som *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, kjennetegnes av at de er knyttet tett opp til interessene til aktører som representerer myndigheter, politikere i maktposisjoner og husdyrproduksjonsnæringen. Disse har – som Bollestad selv skrev – samme virkelighetsforståelse når det kommer til husdyrproduksjon (NA20190629-1). Da disse to diskursene også er de som er mest brukt i materialet, kan man kanskje mene at det er de som har hegemoni på dyrevelferdsfeltet. Denne virkelighetsforståelsen baserer seg slik jeg tolker tekstene på en oppfatning om at dyrevelferden i Norge er god nok.

7. Konklusjoner og refleksjoner

I problemstillingen i kapittel 2 spurte jeg i «Hva kjennetegner dekningen av dyrevelferd i norske nyhetsmedier?». Jeg stilte også tre analytiske spørsmål: «Hvilke aktører slipper til og dominerer dekningen av dyrevelferd og husdyrproduksjon i nyhetsmediene? Hvilke temaer er sentrale i dekningen, og hvilken funksjon oppfyller de? På hvilken måte reproduseres eller utfordres hegemonier i dekningen om dyrevelferd og husdyrproduksjon?». For å svare på spørsmålene benyttet jeg meg av det Østbye et al. beskriver som en *metodetriangulering*, hvor jeg kombinerte kvantitative og kvalitative metoder (referert til på s. 11 i denne oppgaven) (Østbye et al., 2013, ss. 22, 272). Ved å starte med den kvantitative innholdsanalysen fikk jeg oversikt over innholdet i tekstene, for eksempel hvilke kilder som oftest slapp til, hvem som hovedsakelig forfattet tekstene, kjønnsfordeling for kilder og forfattere, og hvilke narrativer og løsningsforslag som dominerte. Dette ga meg grunnlag for å svare på de analytiske spørsmålene om hvilke aktører som slipper til og dominerer dekningen av dyrevelferd og husdyrproduksjon, hvilke temaer som er sentrale i dekningen og hvilken funksjon de oppfyller, samt hvordan hegemonier utfordres eller reproduseres.

Den kvantitative analysen ga meg god oversikt over alle diskursene som fantes i tekstene, hvilke diskurser som dominerte, hvilke som sjelden ble brukt og hvordan de ble brukt. Dette gjorde at jeg fikk et fundament for den kvalitative, kritiske diskursanalysen og at jeg derfor lettere kunne identifisere mønstre i de diskursive praksisene i tekstene fra nyhetsmediene. Det teoretiske rammeverket for den kritiske diskursanalysen er som jeg skrev i kapittel 4 basert på Faircloughs tilnærming til kritisk diskursanalyse, og andre medieforskere sine tolkninger av hans prinsipper. Jeg mener den kritiske diskursanalysen har vært et godt verktøy for å undersøke hvordan hegemonier reproduseres eller utfordres, da forholdet mellom diskurser og hegemonier er sentrale i Faircloughs egen beskrivelse av tilnærmingen (1995). Som jeg skrev i delkapittel 4.1.3 mener han det er nødvendig å undersøke forholdene mellom diskursive praksiser når man analyserer hegemonier og hegemoniske kamper (Fairclough, 1995, s. 94). Nedenfor vil jeg gå gjennom de viktigste funnene fra den kritiske diskursanalysen og den kvantitative innholdsanalysen.

7.1 Sentrale funn og refleksjoner

Økningen i mediedekningen av dyrevelferd i forbindelse med publiseringen av NRK-dokumentaren *Griseindustriens hemmeligheter* var dramatisk, og mediedekningen kan knapt sammenlignes med de andre mediehendelsene som omtales i tekstene. Brennpunktdokumentaren er i denne oppgaven et eksempel på en profilert mediehendelse som fikk stor og umiddelbar effekt på nyhetsmedienes dagsorden. Dette hadde konsekvenser for redaksjonenes prioriteringer, og førte i en periode til en betydelig økning av publiserte tekster. I tillegg hadde temaet et noe høynet fokus som fortsette i hele seks måneder etterpå.

I den kvantitative undersøkelsen av diskurser identifiserte jeg tolv diskurser i tekstene, og fant deretter to distinkte diskursive mønstre i den kritiske diskursanalysen. Ved å forsøke å forstå de ulike diskursenes formål ble det klart at noen diskurser tjente til å legitimere den konvensjonelle formen for husdyrproduksjon, mens andre diskurser kom med kritikk og utfordret det rådende synet, med et formål i retning av å skulle endre systemet for husdyrproduksjon.

Gjennom å studere kilde- og forfatterroller i den kvantitative innholdsanalysen og sette disse i sammenheng med diskursene, la jeg merke til at forskjellige aktører kjempet om hegemoni eller konsensus ved å trekke på enten legitimerende eller kritiske diskurser. Hvilke diskurser ulike aktører benyttet seg av, så ut til å være påvirket av deres politiske interesser, næringsinteresser eller ideologiske standpunkt. De så ut til å handle ut ifra sine interesser for å legitimere egen posisjon eller kritisere meningsmotstandere, og trakk ofte på flere diskurser i et samspill for å bygge opp under sine argumenter eller styrke sine posisjoner på feltet de debatterte. Ved å gjøre dette fikk aktørene fikk flere ulike argumenter å spille på, noe som kan ha bidratt til legitimering og større slagkraft.

For å bruke Faircloughs terminologi (1995), vil jeg si at de to mest dominerende, legitimerende diskursene *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Tilsyns- og reguleringsdiskursen*, kan anses for å ha hegemonisk status. Det betyr (som nevnt i delkapittel 4.1.3.) i henhold til Johannesen et al. sin definisjon av begrepet hegemoni, at diskursen praktisk talt har enerett til å definere et fenomen (2019, s. 71). Hegemonier representerer maktbærere i samfunnet, og disse to diskursene hadde langt større rekkevidde enn de andre diskursene i materialet. De legitimerende diskursene kan nok sies å representere myndighetenes og husdyrproduksjonsnæringens syn på dyr og dyrevelferd. *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Tilsyns- og*

reguleringsdiskursen utfordrer ikke det rådende synet på husdyrproduksjon. De legitimerende diskursene befatter seg ikke med etiske spørsmål om hvorvidt det er riktig å holde produksjonsdyr for å slakte dem og spise dem. Dette har de til felles med Ellefsen sin identifikasjon av det han kaller *Dyreproduksjonsdiskursen* og *Reguleringsdiskursen* (2009). I den grad aktørene som bruker *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* eller *Husdyrproduksjonsdiskursen* engasjerer seg i de etiske sidene ved husdyrholdet, handler det for eksempel om å fordømme brudd på dyrevelferdsloven og informere om brudd Mattilsynet har avdekket, vise til at dyrevelferdsproblemer skyldes dårlige holdninger hos enkelte husdyrprodusenter, eller iverksettelse av tiltak. Slik bevares tillit til både myndighetene og husdyrproduksjonsnæringen, som blant annet består av politikere i maktposisjon, husdyrprodusenter, Norges Bondelag, Gilde og Nortura. Ellefsen kom med lignende konklusjoner i sin masteroppgave, hvor han som tidligere nevnt identifiserte en diskurs han kaller *Reguleringsdiskursen*. Han skriver i oppgaven at «Reguleringsdiskursen er ikke orientert mot problematisering av de mer etiske sidene ved produksjonsdyrholdet, men er derimot opptatt av at all husdyrproduksjon skjer i forsvarlige former innen et godt system for kontroll og regulering av dyrs livsforhold» (Ellefsen, 2009, s. 69). Dette funnet stemmer også godt med mine funn. *Husdyrproduksjonsdiskursen* og *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* henter legitimitet fra Dyrevelferdsloven, og problemer med dyrevelferd forstås som et holdningsproblem hos enkelte husdyrprodusenter som velger å bryte loven; underforstått er lovverket altså godt nok i seg selv. Denne typen argumenter kan bidra til å legitimere landbrukspolitikken og sikre næringen mot mistillit fra forbrukere, opposisjonspolitikere, og ideelle organisasjoner.

De kvantitative analysene av narrativer og løsningsforslag viste at det var de kritiske budskapene som dominerte i tekstene. Nyhetsmediene kom også av og til selv med kritikk på lederplass eller i kommentarer. Andre aktører som benyttet seg av kritiske diskurser slapp også ofte til i debatten, og flere av disse kom til orde både i nyhetsartikler og kronikker. Analysene av tekstenes forfattere viste at det nest etter journalister og andre i redaksjonen var ideelle organisasjoner som slapp mest til, og disse benyttet hovedsakelig kritiske diskurser som dyreverndiskursen og systemkritikkdiskursen. Dermed kan man kanskje mene at nyhetsmediene til en viss grad har oppfylt det Vestad og Alme beskriver som «vaktbikkje»-funksjonen og presseideologien om å ha en kritisk holdning til makthavere, som jeg skrev om i kapittel fire i denne oppgaven (Vestad & Alme, 2002, s. 12). Disse diskursene kom

til tross for dette ikke til topps over de mest brukte diskursene totalt sett, som vi så ovenfor. En årsak kan være at det blant kildene var politiske makthavere, husdyrprodusenter og næringslivsaktører som dominerte. Analysen av kilderoller viste at det nesten kun var profesjonelle kilder i tekstene, som Allern kaller dem, mens «vanlige folk» var så godt som usynlige som kilder (2005, s. 170). Maktkampene foregår sånn sett, i hovedsak mellom ulike grupper av profesjonelle forfattere og kilder, og ikke mellom makthavere og «mannen i gata».

Det oppstod diskurskamper i tekstene når aktører som i utgangspunktet hadde svært ulike synspunkter, politiske interesser og næringsinteresser ytret sine meninger. Det var ofte tydelig at det var vanskelig å finne noe å enes om, når aktørene på begge sider av debatten hadde helt ulike synspunkter, som de dessuten anså for å være de eneste riktige. Jeg skrev i delkapittel 4.1.3. i denne oppgaven at Fairclough refererer til dette som «naturaliserte diskursive konvensjoner» (Fairclough, 1995, s. 94).

I de hegemoniske kampene (Fairclough, 1995, s. 94) som oppstod mellom kritiserende og legitimerende diskurser i tekstene, tegnet det seg et bilde av interessekonflikter mellom særlig ideelle organisasjoner og opposisjonspolitikere på den ene siden, og myndigheter, posisjonspolitikere og husdyrproduksjonsnæringen på den andre.

I kapittel fire viste jeg til et sitat fra Hågvar om utøvelse av makt ved at bestemte ideologier naturaliseres og fremstår som det eneste alternativet vi har (referert til i kapittel fire i denne oppgaven) (Hågvar, 2007, s. 52). Jeg mener de legitimerende diskursene er eksempler på utøvelsen av denne typen makt. Dette samsvaret mellom næringsinteresser og ideologiske standpunkt i dyrevelferdsdebatten sammenfaller med Ellefsens funn. I oppgaven skrev han at «Motsetningsforholdet er tydeligst mellom aktørene som fremmer næringsinteresser og de som fremmer dyrenes interesser. Interessekonflikten er ifølge Ellefsen antagonistisk og forsterkes ved samtidig å være en verdikonflikt mellom økonomiske og etiske avveininger [sic]» (2013). Som diskursanalysen viste, har de kritiske diskursene en del felles trekk, og noen betydelige forskjeller. Det samme vil jeg si om de legitimerende diskursene. Det er imidlertid på tvers av de kritiske og legitimerende diskursene at de største forskjellene gjør seg gjeldende, og det er disse forskjellene som gjør seg gjeldende når diskursene kjemper mot hverandre om hegemoni.

7.2 Videre forskning og svakheter ved oppgaven

I dette delkapittelet vil jeg belyse svakheter ved denne oppgaven, og komme med forslag til hvordan man kan bygge videre på mine funn eller forske videre på oppfatninger om dyrevelferd ved hjelp av annen empiri.

Jeg vurderte i begynnelsen av prosjektet å utføre en multimodal analyse, men så at det ikke ville være praktisk gjennomførbart på grunn av det store antallet tekster jeg undersøkte. Som et forslag for å arbeide videre med noe av empirien jeg har samlet inn, vil jeg derfor foreslå at en kvalitativ multimodal kritisk diskursanalyse av tre-fire av tekstene i utvalget som representerer de dominerende diskursene jeg har identifisert. Abousnnouga & Machin skrev ifølge Skrede at man ved en slik fremgangsmåte bruker prinsippene fra kritisk diskursanalyse «og forsøker å finne ut hvordan visuell kommunikasjon evner å reprodusere visse ideologier på bekostning av andre» (Abousnnouga og Machin, 2013, s. 22, referert i Skrede, 2018, s. 93). En slik analyse kan bringe frem interessante perspektiver på hvordan ideologi om dyrevelferd representeres visuelt i nyhetsmediene.

I oppgaven valgte jeg å bruke nedskrevet empiri, i form av nyhetstekster som metode. Et annet forslag er å utføre kvalitative dybdeintervjuer med kildene eller forfatterne i noen få av tekstene. Hågvar foreslår at man kan «supplere tekstanalysen med *intervjuer*» hvor vi snakker med «den som har skrevet den aktuelle teksten, for å få et best mulig bilde av hvorfor teksten ble som den ble» (2007, s. 37). Han skriver at «Et slikt intervju kan også synliggjøre hvilke aspekter ved diskursen skribenten er seg bevisst, og hvilke hun i større grad tar for gitt» (Hågvar, 2007, s. 38). Dybdeintervjuer med journalister eller andre representanter fra redaksjonene kan gi mer innsikt i den diskursive praksisen (tekstproduksjonen), som Fairclough viser til (Fairclough, 1995, s. 97). Det er imidlertid, som Hågvar påpeker, ikke sikkert redaksjonene ønsker å dele slik informasjon med utenforstående (2007, s. 38). De samme spørsmålene jeg har jobbet med i denne oppgaven kan også undersøkes ved å benytte seg av et annet datagrunnlag. En mulighet kan være å gjennomføre en kvantitativ studie av lokalavisenes dekning av dyrevelferd i Norge. En slik undersøkelse kan by på lokalpolitiske perspektiver, hvor myndighetenes syn kanskje vil være mindre fremtredende enn i riksavisene. Kanskje vil det vise seg å være store forskjeller på hvilke diskurser som dominerer i ulike kommuner, basert på hvilken del av næringen som står sterkt i de aktuelle kommunene, eller hvilke politikere som sitter med makten lokalt.

Referanser

- Aller. (u.d.). *Dagbladet*. Hentet august 31, 2022 fra Aller.no: Aller.no/vare-merkevarer
- Allern, S. (2005). *Nyhetsverdier* (3. opplag. utg.). Kristiansand, Norge: IJ-Forlaget.
- Amilien, V., & Kjærnes, U. (2017, April 03). The dynamics of sheep welfare in Norway – between idealised images and practical realities. *British Food Journal*, 2017(4), ss. 952-966. doi:10.1108/BFJ-01-2016-0047
- Barka, E. H. (2021, 11 18). *Flere aviser tar betalt for lesernes debattinnlegg. Slik forklarer de praksisen*. Hentet 11 01, 2022 fra m24.no: <https://m24.no/berit-aalborg-debattjournalistikk-erik-tornes/flere-aviser-tar-betalt-for-lesernes-debattinnlegg-slik-forklarer-de-praksisen/415637>
- Bjerke, P. (2011). *Journalistikkens vekst – og fall? Om journalistisk profesjonsmakt* (1. utg.). Kristiansand, Norge: IJ-forlaget.
- Brurås, S. (2010). Formuleringer av samfunnsoppdraget. I J. Roppen, & S. Allern (Red.), *Journalistikkens samfunnsoppdrag* (ss. 49-67). Kristiansand, Norge: IJ-forlaget.
- Carenzi, C., & Verga, M. (2007, oktober 18). Animal welfare: Review of the scientific concept and definition. *Italian Journal of Animal Science*, 8, ss. 21-30. doi:10.4081/ijas.2009.s1.21
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (4. utg., Vol. 2007). Oslo, Norge: Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utgave, 2. opplag. utg.). Oslo, Norge: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Det kongelige landbruksdepartementet. (2002-2003). *St.meld. nr. 12*. Oslo: Det kongelige landbruksdepartementet. Hentet mai 16, 2021 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c98830ebd968483082a2d042b9eb2a65/no/pdfs/stm200220030012000dddpdfs.pdf>
- Ellefsen, R. (2009). *Ny dyrevelferdslov: Beskyttes dyr eller næring? Interessekonflikt og motstridende syn på dyrs status i lovprosessen forut for dyrevelferdsloven*.

- Universitetet i Oslo, Institutt for kriminologi og rettssosiologi. Oslo: Universitetet i Oslo. Hentet august 24, 2022 fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/22579>
- Ellefsen, R. (2013, januar 1). Å fylle "dyrevelferd" med mening: skillelinjene i dyrevelferdsdebatten. *Sosiologi i dag*, 43(2), ss. 84-112. Hentet oktober 2014, 2022 fra https://www.researchgate.net/publication/314230732_A_fylle_dyrevelferd_med_mening_Skillelinjene_i_dyrevelferdsdebatten
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. New York, United States of America: Longman Group Limited. Hentet oktober 10, 2022 fra https://dlscrib.com/download/media-discourse-norman-fairclough_587a19e76454a7a70835c27b_pdf
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London, Great Britain: British Library Cataloging in Publication Data.
- Futureye. (2018). *Commodity or Sentient Being? Australia's shifting mindset on farm animal welfare*. The Department of Agriculture and Water Resources. Futureye. Hentet juni 16, 2021 fra https://www.parliament.vic.gov.au/images/stories/committees/SCEI/Animal_rights_activism/Submissions/S488_-_Charles_Davis.pdf
- Galtung, J., & Ruge, H. M. (2002, mai 01). Utenriksnyhetenes Struktur – Dekningen av Kongo, Cuba og Kypros-krisene i fire norske aviser. *Norsk medietidsskrift*, 2002(1), ss. 57-96. doi:10.18261/ISSN0805-9535-2002-01-04
- Gillespie, M., & Toynebee, J. (2006). Framing the real: Beyond the text. I M. Gillespie, & J. Toynebee (Red.), *Analysing Media Texts* (ss. 187-192). New York, USA: Open University Press.
- Hoff, R. G. (2016). *Kampen om sannheten*. Universitetet i Oslo, Institutt for samfunnsvitenskap. Oslo: Universitetet i Oslo. Hentet oktober 14, 2022 fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/55105/Kampen-om-sannheten.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Hornmoen, H. (2019, 19 18). Praktisk info fra koordinator Harald Hornmoen: MJ4020-1 19H
Innføring i forskningsmetode. Oslo, Oslo, Norge. Hentet oktober 05, 2022
- Hågvar, Y. B. (2007). *Å forstå avisa*. Bergen: Gagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Johannessen, L. E., Rafoss, T. W., & Rasmussen, E. B. (2019). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johansen, S. M. (2013). *Det moderne samfunn og dyr - inklusjon og eksklusjon av dyr i et systemteoretisk perspektiv*. Institutt for kriminologi og retts sosiologi, Det juridiske fakultet. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (2010). *Diskursanalyse som teori og metode* (Vol. 7). Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.
- Landbruks- og matdepartementet. (2018, desember 10). *Ansvarsområder og oppgaver i Landbruks- og matdepartementet*. Hentet august 24, 2022 fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dep/lmd/om-departementet/id632/>
- Landbruks- og matdepartementet. (2022, oktober 10). *Mat, fiske og landbruk*. Hentet august 24, 2022 fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/jordbruk/id85943/>
- Løvskar, T. (2017, 09 20). *Mediene som maktaktører*. Nasjonal Digital læringsarena. Hentet 07 04, 2021 fra <https://ndla.no/nb/subject:1:80f10045-2faa-4f6f-be0f-4c7ec9618186/topic:3:79218/resource:1:78707>
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to Do Critical Discourse Analysis* (2. utg., Vol. 2015). London: Sage Publications LTD.
- Mattilsynet. (2011, januar 17). *Mattilsynets ansvar for dyrevelferd*, 30.11.2017. Hentet august 24, 2022 fra Mattilsynet.no: https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/ansvar_og_oppgaver/mattilsynets_ansvar_for_dyrevelferd.2531
- Mattilsynet. (2012, august 20). *Lov om dyrevelferd*. Hentet august 24, 2022 fra Mattilsynet.no: https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/lover/lov_om_dyrevelferd_dyrevelferdsloven

- Naper, A. A. (2014). *Klimakrise eller oljefest? Perspektiver fra kommentariatet*. Institutt for medier og kommunikasjon. Oslo: Universitetet i Oslo. Hentet 09 17, 2020 fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/40683>
- Nationen. (u.d.). *Om Nationen*. Hentet oktober 14, 2022 fra [Nationen.no](https://www.nationen.no/om-nationen/): <https://www.nationen.no/om-nationen/>
- Norges forskningsråd. (2005). *Forskningsbehov innen dyrevelferd i Norge – rapport fra styringsgruppen for Dyrevelferd – forsknings- og kunnskapsbehov*. Norges forskningsråd, Divisjon for innovasjon. Oslo: Norges forskningsråd. Hentet juni 27, 2021 fra [Forskningsrådet.no](https://www.forskningsradet.no): <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/1108644079320.pdf>
- Norsk Vegansamfunn. (u.d.). *Hva er veganisme?* Hentet august 26, 2022 fra [Vegansamfunnet.no](https://www.vegansamfunnet.no): <https://www.vegansamfunnet.no/#lp-text-zero>
- NRK. (2009, april 22). *Eit breitt og variert medietilbud*. Hentet august 31, 2022 fra [nrk.no](https://www.nrk.no): <https://www.nrk.no/informasjon/et-breitt-og-variert-medietilbud-1.6511989>
- NRK Brennpunkt. (2019, juni 19). *Griseindustriens hemmeligheter*. *Griseindustriens hemmeligheter*. (V. F. Haugen, Red.) Stavanger, Norge. Hentet oktober 06, 2022 fra <https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2019/MDDP11000519>
- Olsen, S. M., & Osmundsen, C. T. (2016, 11 20). Media framing of aquaculture. *Marine Policy*, 76, ss. 19-27.
- Rice, M., Hemsworth, L. M., Hemsworth, P. H., & Coleman, J. G. (2020, 02 26). The Impact of a Negative Media Event on Public. *Animals*, ss. 1-14. doi:10.3390/ani10040619
- Riise, I. H. (2010). *Den selvfølgelige utnyttningen*. Institutt for kultur- og humanistiske fag, Avdeling for allmennvitenskapelige fag. Bø: Høgskolen i Telemark. Hentet 09 25, 2022 fra *Den selvfølgelige utnyttningen : om formingen av vårt samfunns forhold til dyr : en analyse av Stortingsmelding nr 12(2002-2003): Om dyrehold og dyrevelferd*: <http://hdl.handle.net/11250/2438859>
- Roppen, J., & Allern, S. (2010). Journalistikkens samfunnsoppdrag. I J. Roppen, & S. Allern (Red.), *Journalistikkens samfunnsoppdrag* (1. utg., ss. 11-34). Kristiansand, Norge: IJ-forlaget.

- Schibsted. (2022, august 31). *Dette er VG*. Hentet oktober 14, 2022 fra vg.no:
<https://www.vg.no/informasjon/om-vg>
- Schibsted. (u.d.). *VGs stiftelseserklæring*. Hentet august 31, 2022 fra vg.no:
<https://www.vg.no/informasjon/stiftelseserklaering>
- Skrede, J. (2018). *Kritisk diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm.
- Solbakken, A. C. (2013). *Dyr og dyrevelferd i norske aviser – En komparativ studie av produksjonsdyr versus sports- og familiedyr i Aftenposten, VG og Nationen*. Institutt for medier og kommunikasjon, Journalistikk. Oslo: Universitetet i Oslo. Hentet juli 24, 2022 fra
https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/35880/Masteroppgave_final.pdf
- Store norske leksikon. (2020, november 12). *Kronikk (sjanger)*. (K. S. Orgeret, Red.) Hentet juli 24, 2022 fra snl.no: https://snl.no/kronikk_-_sjanger
- Store Norske Leksikon. (2021, 09 22). *Dagbladet*. Hentet august 2022, 31 fra snl.no:
<https://snl.no/Dagbladet>
- Store Norske Leksikon. (2021, juli 22). *Nationen*. Hentet august 31, 2022 fra snl.no:
<https://snl.no/Nationen>
- Store Norske Leksikon. (2021, juli 6). *VG*. Hentet 31 august, 2022 fra snl.no:
<https://snl.no/VG>
- Store Norske Leksikon. (2022, mars 21). *NRK*. Hentet august 31, 2022 fra snl.no:
<https://snl.no/NRK>
- Syversen, M. (2020). *MJ4700 Språk og diskurs i journalistikken*. Masteroppgave i journalistikk kandidat 111, Oslo Metropolitan University, Fakultet for samfunnsvitenskap, Oslo. Hentet oktober 2022, 18
- Thurén, T. (2018). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2, 5. opplag. utg.). Oslo, Norge: Gyldendal norsk forlag.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo.
- Tranøy, K. E. (2021, desember 14). *Konsensus*. Hentet 10 01, 2022 fra snl.no:
<https://snl.no/konsensus>

- Tvete, A. S. (2017). *Dyrevernere og bønder i stillingskrig – En mediesosiologisk studie av dyrevelferdsdebatten*. Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet - NTNU. Hentet juni 27, 2021 fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2570987>
- Vestad, J. P., & Alme, B. (2002). *Mediespråk – Form og formidling i journalistikk* (3. utg.). Valdres, Norge: Det Norske Samlaget.
- Veterinærinstituttet. (2020). *Dyrehelserapporten 2019, Veterinærinstituttet rapportserie nr. 19*. Veterinærinstituttet. Veterinærinstituttet. Hentet mai 31, 2021 fra https://www.vetinst.no/rapporter-og-publikasjoner/rapporter/2020/dyrehelserapporten-2019/_/attachment/download/1745cad5-7fa0-49c7-b5dd-c33914d4e743:2985df2847ce84b203fb5a3a1b7288dac5bc8fb7/Dyrehelserapporten%202019%20web%20bl%C3%A5%20lenker.pdf
- Wikipedia.org. (2022, april 19). *Erna Solbergs regjering*. Hentet juli 25, 2022 fra Wikipedia: https://no.wikipedia.org/wiki/Erna_Solbergs_regjering
- Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L. O., & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4. utg.). Bergen, Norge: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Aalberg, T. (2012). Politisk kommunikasjon. I K. S. Orgeret (Red.), *Norske medier – journalistikk, politikk og kultur* (1. utg., Vol. 2012, ss. 205-236). Kristiansand, Norge: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Aas, Y. (2019). *Norsk identitetskrise? En kritisk diskursanalyse av norske journalisters dekning av olje-Norge og klima-Norge*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon, Oslo. Hentet September 04, 2020 fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/72917/Yngvild-Aas-Masteroppgave.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tekster det er henvist til i oppgaven (empiri)

- DB20190102-1: Dagbladet (02.01.2019) *Sunnere enn vanlige pølser: - Hylles av forsker: Ny type Ikea-pølse har tatt av*
- NA20190110-1: Nationen (10.01.2019) *DOGA-merket til Nofence: Gjerdeløst beite får designpris*
- DB20190117-1: Dagbladet (17.01.2019) *Sp-topp slakter Gunhilds EAT-rapport: - Bare to egg i uka er spinnvilt!*
- NA20190204-1: Nationen (04.02.2019) *Sp kritiserer bøndernes kjøtt- og melkereklamer*
- NA20190204-2: Nationen (04.02.2019) *Produksjonsdyrene lever ikke gode liv*
- NA20190213-1: Nationen (13.02.2019) *Når alt bare blir feil*
- NA20190214-1: Nationen (14.02.2019) *Russisk rulett med befolkninga i nord*
- NA20190218-1: Nationen (18.02.2019) *Bollestad kaller Veterinærinstituttet inn på teppet*
- NA20190219-1: Nationen (19.02.2019) *Må sikre dyrehelsa i hele landet*
- NA20190220-1: Nationen (20.02.2019) *Fakta om kjøtt og ressursforbruk*
- NA20190220-3: Nationen (20.02.2019) *Veterinærinstituttet i Tromsø må styrkes, ikke stenges*
- NA20190220-4: Nationen (20.02.2019) *Får kritikk for å være vag om distriktskutt i Veterinærinstituttet*
- NA20190221-1: Nationen (21.02.2019) *Bondelaget: Veterinærinstituttet må styrkes*
- NA20190225-1: Nationen (25.02.2019) *Stopp dette, Olaug*
- NA20190304-1: Nationen (04.03.2019) *«Rent kjøtt» er positivt for dyrevelferden*
- NA20190308-1: Nationen (08.03.2019) *Redusert kjøttproduksjon og -forbruk er sentralt for bedre dyrevelferd*
- NA20190309-1: Nationen (09.03.2019) *Beredskap mot alvorlige dyre- og fiskesykdommer*
- NA20190313-1: Nationen (13.03.2019) *Mattilsynets inspektører så griser spise av døde svin og storfe*
- NA20190318-1: Nationen (18.03.2019) *Ja til kompetansekrav i landbruket*
- NA20190404-1: Nationen (04.04.2019) *Landbruket fortsetter ikke som før*

NA20190525-1: Nationen (25.05.2019) *Hva er egentlig dyrevelferd?*

NA20190525-2: Nationen (25.05.2019) *Mattilsynets enestående alvorlige feil*

DB20190526-1: Dagbladet (26.05.2019) *Vil legge ned kyllingindustrien*

NA20190527-1: Nationen (27.05.2019) *Emilie Enger Mehl (SP): - Bak mål at man vil legge ned en hel næring uten å se hva det dreier seg om*

NA20190528-1: Nationen (28.05.2019) *Norsk kyllingproduksjon er bærekraftig*

NA20190530-1: Nationen (30.05.2019) *MDG vil ikke legge ned norsk kyllingindustri*

NA20190603-1: Nationen (03.06.2019) *Økologisk, bra for miljø og bonde*

NA20190603-3: Nationen (03.06.2019) *Nyoppstarta bonde: Nortura er altfor lite framtidsretta*

NA20190613-1: Nationen (13.06.2019) *Nortura Otta*

NA20190617-1: Nationen (17.06.2019) *Jeg er en ekte dyreverner – 365 dager i året*

NR20190619-1: NRK (19.06.2019) *Nortura anmelder egen svineprodusent etter NRK-dokumentar*

NR20190619-2: NRK (19.06.2019) *Filmet grise fjøs med skjult kamera i BH-en*

NR20190619-4: NRK (19.06.2019) *Mattilsynet om dyredokumentar: – Uakseptable holdninger*

NR20190619-5: NRK (19.06.2019) *Bollestad varsler oppvask: - Jeg er sint og skuffet*

VG20190619-2: Verdens Gang (19.06.2019) *Brennpunkt-dokumentar sjokkerer: - Jeg er forbannet*

DB20190620-3: Dagbladet (20.06.2019) – *Er dette en næring vi ønsker oss?*

DB20190620-4: Dagbladet (20.06.2019) *Dyrevelferd – Nå: Vil merke glade griser*

NR20190620-2: NRK (20.06.2019) *Mener landbruksministeren løper fra ansvaret*

NR20190620-3: NRK (20.06.2019) *Endrer grillreklamen fra gris til grønnsaker etter avsløringer*

VG20190620-1: Verdens Gang (20.06.2019) *Norske grisebønder fortviler etter NRK-dokumentar: - Gjelder ikke hele næringen*

NA20190621-1: Nationen (21.06.2019) *Vi får kanskje ikke høre om holdningene, men vi har sett resultatet av dem*

NA20190621-2: Nationen (21.06.2019) *Verdens verste dyrevelferd?*

NA20190621-3: Nationen (21.06.2019) *Svinenæringa må rydde opp*

NA20190621-4: Nationen (21.06.2019) *Flere tusen har signert opprop for kameraovervåking på slakterier*

NR20190621-1: NRK (21.06.2019) *Reagerer på Gilde-annonse: - Skjønner at forbrukerne blir provosert*

DB20190622-1: Dagbladet (22.06.2019) *Kristin Gjelsvik og Dennis Poppe – Derfor vil de oppdra sønnen på kjøttfri diett*

DB20190623-1: Dagbladet (23.06.2019) *Griseindustri – Her lever grisene det gode liv*

NA20190623-1: Nationen (23.06.2019) *Dyrevelferd – ikke industrilandbruk*

NA20190623-2: Nationen (23.06.2019) *Billigst mulig – gir blaffen i konsekvenser*

NA20190624-1: Nationen (24.06.2019) *Bonden skal hele tida produsere mer med mindre innsats*

NA20190625-2: Nationen (25.06.2019) *Griseskjokket*

NA20190625-3: Nationen (25.06.2019) *Når dyrevelferd blir tomme ord*

NA20190625-5: Nationen (25.06.2019) *Samarbeid er nøkkelen til god dyrevelferd*

DB20190626-1: Dagbladet (26.06.2019) *«Griseindustriens hemmeligheter» - Innfører kameraovervåking på slakterier*

NR20190626-1: NRK (26.06.2019) *Innfører kameraovervåking i slakterier etter NRK-dokumentar*

DB20190627-1: Dagbladet (27.06.2019) *Folk kjøper svinekjøtt som gærninger*

NR20190627-1: NRK (27.06.2019) *Forbrukertilsynet kritiserer denne Gilde-annonsen*

NA20190628-1: Nationen (28.06.2019) *Nødvendige svinetiltak*

NA20190629-1: Nationen (29.06.2019) *Realitetenes verden*

NA20190701-2: Nationen (01.07.2019) *Uten god dyrehelse – ingen matsikkerhet*

NA20190701-3: Nationen (01.07.2019) *Stangekylling fikk internasjonal dyrevelferdspris*

NR20190702-1: NRK (02.07.2019) *Kjendiser lover grisefri sommer – er allerede veganere*

VG20190703-1: Verdens Gang (03.07.2019) *Ingen tegn til grisekrise etter Brennpunkt-dokumentar*

NA20190705-2: Nationen (05.07.2019) *Norunn Haugen varsler nye undercover-prosjekter*

NA20190705-3: Nationen (05.07.2019) *Mattilsynet avliver 100 okser på gård i Solør*

VG20190705-1: Verdens Gang (05.07.2019) *Mattilsynet må avlive 100 okser*

DB20190707-1: Dagbladet (07.07.2019) *Kjøttproduksjon – Norsk kjøtt må bli mer bærekraftig*

NA20190709-1: Nationen (09.07.2019) *Haltbrekken tar en perfekt Truman*

DB20190710-1: Dagbladet (10.07.2019) *Dyrevelferd – Målet er ikke å ta bonden*

VG20190717-1: Verdens Gang (17.07.2019) *En kjøttspisers tips for å spise mindre kjøtt*

NA20190719-1: Nationen (19.07.2019) *Forbrukerrådet vil vurdere dyrevelferdsmerking av kjøtt*

DB20190720-1: Dagbladet (20.07.2019) *Helgekommentaren fra Aksel Braanen Sterri – kjøttskammen*

NA20190720-1: Nationen (20.07.2019) *Problematisk overvåking*

NA20190720-3: Nationen (20.07.2019) *Animalia skal undersøke gassbedøving av griser*

NA20190729-1: Nationen (29.07.2019) *Respekt for dyr*

DB20190730-1: Dagbladet (30.07.2019) *Kjøttskam – Ta turen innom en gård, Sterri*

DB20190730-2: Dagbladet (30.07.2019) *Rema på kyllingsmell – må fjerne Hubbard-navnet*

NA20190813-1: Nationen (13.08.2019) *Nullbeiting; holdninger eller politikk?*

DB20190818-1: Dagbladet (18.08.2019) *Advarer regjeringen: - Sjanseløse*

NA20190828-1: Nationen (28.08.2019) *Smartere overvåking for friske og fornøyde dyr*

NA20190829-1: Nationen (29.08.2019) *Åpenhet rundt griseslakt er en illusjon*

NA20190912-1: Nationen (12.09.2019) *Å produsere kjøttet selv er et godt klimatiltak*

NA20190916-1: Nationen (16.09.2019) *Spis mindre og velg bedre kjøtt*

NA20190920-1: Nationen (20.09.2019) *Etologen som sviktet dyrene*

NA20190923-1: Nationen (23.09.2019) *Norsk mat stadig mer verd*

NA20190923-2: Nationen (23.09.2019) *Derfor er det streik i Felleskjøpet*

NA20190927-1: Nationen (27.09.2019) *I en offentlighet full av skam, hvor er importskammen?*

NR20190927-1: NRK (27.09.2019) *Bonde vil anmelde Mattilsynet*

NA20190928-1: Nationen (28.09.2019) *Ribbet for troverdighet*

NA20190928-2: Nationen (28.09.2019) *Lærer nøden naken kvinne å spinne?*

NA20190930-1: Nationen (30.09.2019) *Alle produsenter skal med i dyrevelferdsprogram*

NA20191008-1: Nationen (08.10.2019) *Riksrevisjonen om Mattilsynet: Dyrelidelser får pågå for lenge*

VG20191008-1: Verdens Gang (08.10.2019) *Kritiserer Mattilsynet for ikke å stoppe dyremishandling*

NA20191012-1: Nationen (12.10.2019) *Enkeltbøndene har ikke skylden*

VG20191015-1: Verdens Gang (15.10.2019) *Oslo skrev under på erklæring: Vil kutte kjøtt-spising for ansatte*

NA20191018-1: Nationen (18.10.2019) *Aksjonerer for å beholde Nortura-slakteri på Otta*

NA20191020-1: Nationen (20.10.2019) *Vi trenger et dyrepoliti mer enn noen gang*

NA20191029-1: Nationen (29.10.2019) *Hvor er fagkunnskapen, Bartnes?*

NR20191105-1: NRK (05.11.2019) *Slik er SVs plan for å hindre dyrehold og vanskjøtsel*

NA20191108-1: Nationen (08.11.2019) *Tine truer med trekk i melkeprisen og hentestopp ved brudd på dyrevelferd*

DB20191114-1: Dagbladet (14.11.2019) *Menneskeverd og miljøbevegelsen – Ropstad er gnien på kjærlighet*

NR20191114-1: NRK (14.11.2019) *Mennesker er alltid mer verdt enn dyr*

NA20191118-1: Nationen (18.11.2019) *Vi som forbrukere har et ansvar når vi skal kjøpe varer*

NA20191123-3: Nationen (23.11.2019) *Øistein Aasen (32) fra Tolga kåret til «Årets unge bonde»*

NA20191125-1: Nationen (25.11.2019) *Pill råttent, nok en gang!*

NA20191128-1: Nationen (28.11.2019) *Dyrevernalliansen forteller sannheten om landbruksdyrene*

DB20191202-1: Dagbladet (02.12.2019) *Dyrevelferd – Vi bør føle litt på «industrikjøttskam»*

NA20191202-1: Nationen (02.12.2019) *Arne Einar Olaussen startet slakteri da Nortura la ned*

NA20191222-1: Nationen (22.12.2019) *Et svinaktig godt nytt år*

NA20190915-1: Nationen (15.09.2019) *Kua tar og kua gir*

Vedlegg/appendiks

Vedlegg 1: Kodebok og kodemanual for «Kampen om konsensus» *

Variabel	Variabelverdi
1. Lenke	Lim inn artikkelens lenke
2. Tittel	Tittel
3. Nyhetsmedium	1. Verdens Gang (VG) 2. Dagbladet (DB) 3. Nationen (NA) 4. NRK (NR)
4. Dato	dd.mm.åååå
5. Antall tekster per nyhetsmedium	Alle tekster registreres i datamatiseringen
6. Antall tekster per uke	Alle tekster registreres i datamatiseringen
7. Antall ord i tekstene	Skriv inn antall ord per tekst
8. Forekomst av begrepene dyrevelferd, dyrevern og dyrehelse i teksten?	Antall ganger ordene dyrevelferd, dyrevern og dyrehelse brukes i hver enkelt tekst
9. Hovedtema	0. Annet/ukjent 1. Brennpunkt-dokumentaren 2. Regulering/tilsyn 3. Økonomiske innstramminger 4. Kjøttreduksjon 5. Landbrukspolitiske forhandlinger 6. Industriell husdyrproduksjon 7. Klima, miljø og bærekraft 8. Utenrikshandel 9. Markedsføring/reklame 10. Prisvinnere 11. Forskning/utdanning 12. Matsikkerhet 13. Aktivisme 14. Menneskeverd 15. Merking av matvarer 16. Økologisk husdyrproduksjon 17. Teknologioptimisme
10. Diskurser	0. Annet/ukjent 1. Husdyrproduksjonsdiskurs 2. Tilsyns- og reguleringsdiskurs 3. Systemkritikkdiskurs 4. Dyreverndiskurs 5. Forbruker- og dagligvarekjedefdiskurs

	<ul style="list-style-type: none"> 6. Økonomidiskurs 7. Klima, miljø- og bærekraftdiskurs 8. Dyrehelsediskurs 9. Forskning- og innovasjonsdiskurs 10. Reklame- og Markedsføringsdiskurs 11. Kjøttreduksjonsdiskurs 12. Økologidiskurs
11. Sjanger og sjangertilhørighet	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Nyhetsartikkel 2. Andre debattinnlegg 3. Kronikk 4. Leder 5. Kommentar
12. Plassering per seksjon	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Motkultur 2. Nyheter 3. Landbruk 4. Norge 5. Kultur 6. Næring 7. Innenriks 8. Mat 9. Meninger 10. Politikk 11. Innlandet 12. Dokumentar/XL 13. Ytring 14. Vestland 15. Rogaland 16. Rampelys 17. Nyheter 18. Kjendis 19. Debatt
13. Forfattere, total kjønnsfordeling	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Kvinne 2. Mann
14. Forfattere, fordelt på roller	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Journalist 2. Andre i redaksjonen 3. Ideell organisasjon 4. Næringsliv 5. Mediebyrå 6. Forvaltning/myndighet 7. Husdyrprodusent

	<ul style="list-style-type: none"> 8. Veterinær 9. Politiker i opposisjon 10. Forfatter 11. Forsker/ekspert
Antall kilder per tekst	<ul style="list-style-type: none"> 0. Ingen kilder 1. 1 kilde 2. 2 kilder 3. 3 kilder 4. 4 kilder 5. 5 eller flere kilder
15. Kilder, total kjønnsfordeling	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Kvinne 2. Mann
16. Kilder, fordelt på roller	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Forsker/ekspert 2. Politiker i opposisjon 3. Husdyrprodusent 4. Organisasjon/samvirke 5. Ideell organisasjon 6. Utenlandsk organisasjon 7. Redaksjon 8. Forbruker/kunde 9. Forvaltning/myndighet 10. Næringsliv 11. Veterinær 12. Forskningsrapport 13. Kjendis 14. Forfatter 15. Organisasjon som deler ut priser 16. Politiker fra posisjonspartier utenfor maktapparatet
17. Løsningsforslag	<ul style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Regulering/tiltak kreves for å bedre dyrevelferden 2. Behov for mer penger/ressurser eller å unngå nedleggelse 3. Landbruket må reformeres 4. Behov for ny kunnskap, mer forskning og innovasjon 5. Næringen jobber for bedre dyrevelferd/mindre klimautslipp 6. Husdyrprodusenter som bryter dyrevelferdsloven, hører ikke hjemme i næringen/bør straffes

	<ol style="list-style-type: none"> 7. Produksjon/forbruk av kjøtt bør reduseres 8. Reklamen/markedsføringen bør endres/fjernes/er villedende/ 9. Norsk husdyrproduksjon bør satses på 10. Mattilsynet griper inn/avdekker dårlig dyrevelferd 11. Import/eksport bør reduseres 12. Dyrevelferdsmerking gir bedre dyrevelferd 13. Mattilsynet må styrkes/granskes/får kritikk 14. Norsk husdyrproduksjon er bærekraftig/dyrevennlig 15. Høyere priser på kjøtt/dagligvarekjedene tar ansvar/bør ta ansvar 16. Streik i Felleskjøpet skal sikre rettigheter
<p>18. Narrativer</p>	<ol style="list-style-type: none"> 0. Annet/ukjent 1. Industriell husdyrproduksjon i Norge bør reduseres, reformeres eller legges ned, kjøttforbruket bør reduseres 2. Norsk husdyrproduksjon er best 3. Nedskjæringer eller økonomiske kutt kan true dyrevelferd og/eller menneskehelse, mer penger er nødvendig 4. Tilsyn og regulering bidrar til bedre dyrevelferd 5. Forskning, innovasjon og kompetanseheving kan gi bedre dyrevelferd, prisvinner 6. Reklamen er villedende eller uærlig 7. Dårlig dyrevelferd og/eller dyremishandling skyldes et holdningsproblem hos enkelte bønder. God dyrevelferd er bondens ansvar. 8. God dyrevelferd og reduksjon av klimautslipp er næringen sitt ansvar

	<ul style="list-style-type: none"> 9. Tilsynet fungerer ikke godt nok, Mattilsynet klarer ikke å sikre god nok dyrevelferd, Mattilsynet må styrkes 10. Streik i Felleskjøpet gir bekymringer for Dyrevelferd 11. Dagligvarebransjens priser er en trussel mot god dyrevelferd, dagligvarebransjen tar grep etter avsløringene 12. Dyrevernmerket gir bedre dyrevelferd 13. Salget av kjøtt ble ikke negativt påvirket av dokumentaren 14. Tiltak, straff og/eller politiske endringer kan gi bedre dyrevelferd og/eller mindre utslipp fra landbruket. 15. Norun Haugens kjemper for dyrenes rettigheter 16. Anmelder etter dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter 17. Økologisk husdyrproduksjon er bedre for miljøet og bonden 18. Mennesker er mer verdt enn dyr 19. Dyrenes egenverdi bør anerkjennes
--	---

*Noen kategorier, variabler og variabelverdier i kodeboken og kodemanualen er inspirert av Anja Aaheim Naper sin masteroppgave «Klimakrise eller oljefest?» (2014), Ann Cathrin Solbakken sin masteroppgave «Dyr og dyrevelferd i norske aviser» (2013), Marit Schei Olsen og Tonje Cecilie fra NTNU sin Osmundsen sin forskningsartikkel «Media framing of aquaculture» (2016) og Rune Ellefsen sin masteroppgave «Å fylle dyrevelferd med mening» (2013).

Kodemanual

Antall ord

Skriv inn hvor mange ord teksten består av. Det nøyaktige tallet er oppgitt i Atekst/Retriever for alle tekster.

Begrepene «dyrevern», «dyrehelse» og «dyrevelferd»

Skriv inn hvor mange ganger ordene dyrevelferd, dyrevern og dyrehelse brukes i hver enkelt tekst (både bestemt og ubestemt form). De ulike begrepene telles hver for seg per tekst og registreres i hver sin kolonne. Egennavn og sammensatte varianter utelates (for eksempel Dyrevernalliansen og Dyrevernmerket).

Hovedtema

Velg variabelverdi for hovedtema som er relatert til dyrevelferd. Hovedtemaet er det som er mest sentralt i teksten, det debatten kretser rundt. Det registreres ett tema per tekst.

0. Annet/ukjent. Hovedtema som ikke kan plasseres i øvrige kategorier
1. Brennpunkt-dokumentaren. Tekster som eksplisitt nevner NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» viser til dokumentaren eller hvor man forstår ut ifra sammenhengen at den er hovedtemaet.
2. Regulering/tilsyn. Hovedtemaet «Regulering/tilsyn» handler om regulering av husdyrproduksjonsnæringen gjennom for eksempel Mattilsynet og Riksrevisjonen. Det inkluderer også myndighetenes tiltak som lover, forskrifter etc.
3. Økonomiske innstramminger. Tekster som hovedsakelig handler om økonomiske innsparinger som fører til mulige kutt, nedleggelse, oppsigelser osv. Eksempelvis nedleggelse av slakteriet på Otta eller nedleggelse av distriktskontorene til Veterinærinstituttet.
4. Kjøttreduksjon. Hovedtemaet «Kjøttreduksjon» handler hovedsakelig om at man bør/skal eller som oppfordrer til å redusere eller kutte kjøttforbruket helt, for eksempel tekster om vegetarmat, vegansk mat, kjøttfri mandag, kjøttkutt etc.
5. Landbrukspolitiske forhandlinger. Hovedtemaet «Landbrukspolitiske forhandlinger» handler om forhandlinger og debatt knyttet til landbruket. Eksempelvis jordbruksoppgjøret, handelsavtaler, og streikeforhandlinger. Gjelder ikke

Mercosur-avtalen og andre internasjonale avtaler som skal plasseres under «Utenrikshandel».

6. Industriell husdyrproduksjon. Hovedtemaet er industriell husdyrproduksjon. Eksempelvis kritikk mot kyllingindustrien eller svineindustrien hovedsakelig fordi den er industriell etc.
7. Klima, miljø og bærekraft. Hovedtemaet «Klima, miljø og bærekraft» inkluderer tekster som handler om klimakutt eller klimatiltak, miljøhensyn og bærekraft i landbrukssektoren.
8. Utenrikshandel. Hovedtemaet «Utenrikshandel» handler hovedsakelig om diskusjoner rundt utenrikshandel med husdyrprodukter. Eksempelvis Mercosur-avtalen, importkvoter, Halal-import og eksportsubsidier.
9. Markedsføring/reklame. Hovedtemaet «Markedsføring/reklame» har markedsføring eller reklame som hovedtema. Eksempelvis tekster som kritiserer reklame eller handler om hvordan husdyrprodukter skal markedsføres etc.
10. Prisvinnere. Hovedtemaet «Prisvinnere» handler om utdeling av priser. Eksempelvis DOGA-merket, Landbrukets innovasjonspris, Dyrevelferdsprisen, Good Chicken Award etc.
11. Forskning/utdanning. Hovedtemaet «Forskning/utdanning» handler om temaer knyttet til forskning og utdanning og argumenter for kunnskapsbehov eller kompetanseheving. Eksempelvis forskningsprosjekter, forskningsresultater, uttalelser fra forskere, argumenter om at det er viktig med økt kunnskap, eller krav til kompetanse i landbruket.
12. Matsikkerhet. Hovedtemaet «Matsikkerhet» brukes om tekster som handler om å ha god nok beredskap på mat, at maten skal være trygg å spise og at det er nok tilgang på mat for befolkningen etc.
13. Aktivisme. Hovedtema «Aktivisme» handler om eksempelvis aktivister som protesterer etc.
14. Menneskeverd. Hovedtemaet «Menneskeverd» handler om mennesker og dyrs egenverdi, om mennesker eller dyr er mest verdt eller om de er verdt like mye.
15. Merking av matvarer. Hovedtemaet «Merking av matvarer» handler om merkeordninger av mat, innkjøp av merket mat og lignende temaer. Eksempelvis Dyrevelferdsmerket.

16. Økologisk husdyrproduksjon. Hovedtemaet «Økologisk husdyrproduksjon» sentrerer rundt økologisk husdyrproduksjon og framsnakking av økologisk husdyrproduksjon.
17. Hovedtemaet «Teknologioptimisme» handler hovedsakelig om at innovasjon og nye teknologiske fremskritt anses som mulige fremtidige løsninger på problemer med dyrevelferd, klimautslipp etc. Begrepet er lånt fra Anja Aaheim Naper sin masteroppgave *Klimakrise eller oljefest?* (Naper, 2014, s. 94).

Diskurser

0. Annet/ukjent
1. *Husdyrproduksjonsdiskursen* kjennetegnes av utpreget positivt syn på dagens landbrukspolitikk. Aktørene er opptatt av å legitimere landbrukspolitikken og dagens rådende system for husdyrproduksjon. Aktører som bruker denne diskursen er for eksempel myndighetspersoner og representanter for husdyrproduksjonsnæringen som Norges Bondelag, Gilde og Nortura. Dyrevelferden oppfattes hovedsakelig som god nok, men det argumenteres også for at reglene blir stadig strengere og at dyrevelferden stadig bedres. Systemsvikt avvises som årsak til dyrevelferdsproblemer.
2. *Tilsyns- og reguleringsdiskursen* er en del av det etablerte systemet for husdyrproduksjon, og bidrar til å legitimere dette systemet. Tilsyn fra for eksempel Mattilsynet og regulering i form av kontroller, forskrifter og lovverk brukes for å kontrollere at Loven om dyrevelferd følges i norsk husdyrproduksjon. Det vektlegges at regulering og tilsyn bidrar til god dyrevelferd, eller til å avsløre brudd på dyrevelferdsloven. Aktører som bruker denne diskursen i tekstene, er for eksempel Mattilsynet og Riksrevisjonen.
3. *Systemkritikkdiskursen* stiller seg kritisk til dagens system for husdyrproduksjon, og peker på politikken som føres av posisjonspolitikere og myndigheter som årsak til problemene med dyrevelferd i husdyrproduksjonsnæringen. Diskursen brukes av eksempelvis ideelle organisasjoner, opposisjonspolitikere og dyrerettighetsforkjempere. Mange av aktørene ønsker at det skal skje store endringer i systemet for husdyrproduksjon, og vil at forutsetningene for husdyrprodusentene skal endres.
4. *Dyreverndiskursen* kjennetegnes av at den er kritisk til dagens system for husdyrproduksjon av etiske årsaker. Aktørene som bruker dyreverndiskursen, kommer ofte fra

ideelle organisasjoner som kjemper for dyrenes rettigheter, som NOAH, Norsk Vegansamfunn og Dyrenes Rett. De kjemper alle for at dyrevelferden skal bli bedre, og noen av dem mener at det ikke er etisk forsvarlig å slakte dyr for at de skal bli menneskemat i det hele tatt. Aktørene snakker ofte om at dyrene lider i norsk husdyrproduksjon og legger stor vekt på dyrs egenverdi og følelser.

5. *Forbruker- og dagligvarekjedediskursen* knytter dyrevelferd opp mot dagligvarekjeder og forbrukere. Tekstene handler for eksempel om hvordan forbrukere påvirkes, deres handlevaner, valgene de tar i butikken, hvorvidt dagligvarekjedene er ansvarlig for dårlig dyrevelferd fordi de tilbyr billig kjøtt til forbrukere. Det stilles spørsmål om hvorvidt forbrukere bør spise kjøtt, handle billig kjøtt, samt hvordan de blir påvirket av reklame og NRK Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter».
6. *Økonomidiskursen* kjennetegnes av økonomiske spørsmål i tilknytning til dyrevelferd. Eksempelvis i sammenheng med streiken i Felleskjøpet Agri, mulige nedleggelse av slakteriet på Otta, negative konsekvenser av nedleggelse og appeller for å få bevilget mer penger. Brukes blant annet av husdyrprodusenter, politikere i opposisjon og myndighetspersoner.
7. *Klima, miljø- og bærekraftdiskursen* kjennetegnes av argumenter knyttet til klima, miljø eller bærekraft og dyrevelferd i landbruket. Eksempler på aktører som bruker denne diskursen er Sosialistisk Venstreparti og organisasjonen Tyr.
8. *Dyrehelsediskursen* kjennetegnes av at den sentrerer rundt temaet dyrehelse. Eksempler på aktører som bruker denne diskursen er Veterinærinstituttet, og husdyrprodusentnæringen. Tekstene handler eksempelvis om veterinæroppfølging, prøvetaking osv. Jeg anser diskursen for å hovedsakelig legitimere den nåværende landbruksmodellen.
9. *Forskning- og innovasjonsdiskursen* kjennetegnes at den knytter temaer som forskning og vitenskap opp mot husdyrproduksjon og dyrevelferd. Eksempelvis tekster om hvordan forskning og teknologiske løsninger kan bidra til bedre dyrevelferd, og utdeling av priser som belønner innovasjon. Diskursen brukes av myndighetene, forskningsmiljøer og husdyrproduksjonsnæringen.
10. *Reklame- og markedsføringsdiskursen* kjennetegnes av at den handler om reklame og markedsføring av husdyrprodukter. Den brukes for eksempel av aktører som

Norun Haugen og Dyrevernalliansen er kritiske til måten husdyr fremstilles i reklamene.

11. *Kjøttreduksjonsdiskursen* kjennetegnes av at den argumenterer for å redusere produksjon, innkjøp eller forbruk av kjøtt med hensyn til dyrevelferd, klima eller miljø. Den brukes for eksempel av *Norsk Vegansamfunn, IKEA, og Dyrevernalliansen*.
12. *Økologidiskursen* kjennetegnes hovedsakelig av argumenter knyttet til fordelene med økologisk jordbruk. Aktørene som bruker diskursen, stiller seg ofte kritisk til dagens industrialiserte metoder for husdyrproduksjon.

Sjanger/sjangertilhørighet

Velg riktig variabelverdi for sjanger/sjangertilhørighet. Notiser er allerede ekskludert fra utvalget.

0. *Annet/ukjent*. Variabelverdien brukes for tekster som ikke passer i øvrige kategorier.
1. *Nyhetsartikkel*. Variabelverdien «Nyhetsartikkel» brukes om tekster som er skrevet av en nyhetsredaksjon, og hører til i kategorien «Nyhetsstoff» som Allern beskriver i boken *Nyhetsverdier* (2005, ss. 104-105). Nyhetsreportasjer, dokumentarartikler og annet nyhetsstoff hører til her.
2. *Andre debattinnlegg*. Variabelverdien brukes på tekster som kan defineres som meningsstoff eller leserinnlegg og er skrevet av noen utenfor en redaksjon, for eksempel representanter for organisasjoner som Bondelaget, frivillige organisasjoner som Dyrebeskyttelsen, eller andre interessenter som forfattere, bønder og andre lesere. Inkluderer tekster merket «Meninger» og debattinnlegg som ikke passer i øvrige kategorier.
3. *Kronikk*. Definisjonen jeg bruker for å bestemme innholdet i denne variabelverdien er hentet fra Store norske leksikon som beskriver kronikken som «en artikkel av opplysende eller resonnerende karakter om et aktuelt tema skrevet for et allment publikum i en avis eller tidsskrift». Den er skrevet av noen «som ikke selv er ansatt i avisen eller tidsskriftet» (Store norske leksikon, 2020). Variabelverdien «kronikk» brukes kun på tekster merket «kronikk» og ikke er skrevet av noen fra en nyhetsredaksjon.
4. *Leder*. Variabelverdien «Leder» brukes om meningsstoff fra redaksjonen, som er merket «Leder».

5. *Kommentar*. Allern skriver i boken *Nyhetsverdier* at et felles trekk for kommentarartikler «er at artiklene reflekterer forfatterens meninger og holdninger (2005, s. 102). Dette ligger til grunn for denne variabelverdien. Variabelverdien «Kommentar» brukes på meningsstoff som er skrevet av en kommentarjournalist eller andre i en redaksjon. Eksempelvis tekster journalistiske kommentarer, politiske kommentarer, kommentarer skrevet av en fast kommentator for redaksjonen og tekster som er merket «Kommentar» inkluderes her. Tekster som kan klassifiseres som «Leder» eller «Kronikk» inkluderes ikke her.

Plassering – seksjon

Hvilken seksjon i avisa er teksten registrert under? Som nevnt i kapittel 5 er formålet, som Naper beskriver sin masteroppgave, å få en oversikt over hvordan redaksjonen selv har klassifisert teksten (2014, s. 122). Informasjon om hvilken seksjon teksten er registrert under er som regel å finne på tekstsiden eller i URL-en til nettstedet den ligger på. Variabelverdiene er utviklet ut ifra begrepene nyhetsredaksjonene selv har brukt for å klassifisere tekstene: «*Motkultur*», «*Nyheter*», «*Landbruk*», «*Norge*», «*Kultur*», «*Næring*», «*Innenriks*», «*Mat*», «*Meninger*», «*Politikk*», «*Innlandet*», «*Dokumentar/XL*», «*Ytring*», «*Vestland*», «*Rogaland*», «*Rampelys*», «*Nyheter*», «*Kjendis*» og «*Debatt*». I tillegg kommer variabelverdien «*Annet/ukjent*».

Forfattere

Velg en av verdiene for forfatter eller avsender på teksten. Hvis det står mer enn én yrkestittel på personen, velg den første. Informasjonen står som regel i byline, eller finnes på avisens oversikt over journalister.

0. *Annet/ukjent*. Variabelverdien «Annet/ukjent» brukes på forfattere som ikke kan plasseres i øvrige kategorier, som privatpersoner uten bindinger, Norun Haugen eller om forfatter ikke er oppgitt.
1. *Journalist*. Variabelverdien «Journalist» er brukes på nyhetsstoff skrevet av journalister som er ansatt eller innleid i en nyhetsredaksjon.
2. *Andre i redaksjonen*. Variabelverdien «Andre i redaksjonen» brukes på tekster skrevet av noen fra en redaksjon, som ikke er journalist. Eksempelvis en leder, redaktør, frontsjef, kommentator etc.

3. *Ideell organisasjon*. Variabelverdien «Ideell organisasjon» brukes på representanter fra ideelle organisasjoner som arbeider med dyrenes rettigheter og lignende, f.eks. NOAH, Framtiden i våre hender, Dyrevernalliansen, Norsk Vegansamfunn etc.
4. *Næringsliv*. Variabelverdien «Næringsliv» brukes på aktører som representerer næringsinteressene til husdyrproduksjonsnæringen, som for eksempel Kjøtt- og fjørfefransjens Landsforbund, Norges Bondelag, Nordland Bondelag, Kjøtt- og fjørfe-næringens landsforbund. Den brukes ikke på husdyrprodusenter.
5. *Mediebyrå*. Variabelverdien «Mediebyrå» brukes på tekster skrevet av et mediebyrå eller journalister fra et mediebyrå.
6. *Forvaltning/myndighet*. Variabelverdien «Forvaltning/myndighet» brukes på representanter for offentlig forvaltning, myndighetene og politikere fra regjeringspartiene (politikere i posisjon) etc. Partier i posisjon er Høyre, Venstre, Kristelig folkeparti og Fremskrittspartiet (Wikipedia.org, 2022).
7. *Husdyrprodusent*. Variabelverdien «Husdyrprodusent» brukes på personer som produserer landbruksprodukter som eksempelvis melk og kjøtt.
8. *Veterinær*. Variabelverdien «Veterinær» brukes på personer som er veterinær av yrke eller som representerer veterinærers interesser, som for eksempel Den norske veterinærforening.
9. *Politiker i opposisjon*. Variabelverdien «Politikere i opposisjon» brukes på representanter for politiske partier og ungdomspartier i opposisjon (andre partier enn regjeringspartiene Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Kristelig folkeparti (fra 22 januar 2019) (Wikipedia.org, 2022).
10. *Forfatter*. Variabelverdien «Forfatter» brukes på forfattere, altså personer som lever av å skrive bøker, har utgitt en bok eller flere, eller hovedsakelig er kjent for å være forfatter.
11. *Forsker/ekspert*. Variabelverdien «Forsker/ekspert» brukes på representanter fra forskningsinstitutter, utdanningsinstitusjoner, deltagere i forskningsprosjekter og andre som fremstilles som «eksperter». For eksempel Veterinærinstituttet, SIFO etc.

Forfattere – kjønnsfordeling

Velg variabelverdien som passer med kjønn.

0. *Annet/ukjent*. Variabelverdien «Annet/ukjent» brukes hvis det ikke er mulig å identifisere kjønn på forfatter, for eksempel om forfatter er oppgitt å være «leder» i en redaksjon
1. *Kvinne*. Velg denne variabelverdien om forfatter er en kvinne.
2. *Mann*. Velg denne variabelverdien om forfatter er en mann.

Kilder, roller

Velg variabelverdi for kilder som er oppgitt med navn og/eller tilhører en navngitt organisasjon. Gjelder kun kilder som er gjengitt i direkte sitat eller parafrase – ikke kilder som er omtalt uten en konkret beskrivelse. Denne definisjonen har blitt influert av Naper sin definisjon av kategorien «Stemmer» i hennes masteroppgave (2014, s. 125). Det registreres kun en organisasjon per kilde. Om kilden er oppgitt med flere ulike titler brukes kun den første som er listet opp. Registrer inntil 5 kilder per tekst. Forfattere skal ikke registreres her.

0. *Annet/ukjent*. Variabelverdien «Annet/ukjent» brukes på kilder som ikke passer inn i øvrige kategorier.
1. *Forvaltning/myndighet*. Variabelverdien «Forvaltning/myndighet» brukes på kilder som representerer staten/myndighetene, jobber i offentlig forvaltning, arbeider i staten eller fremmer dens interesser. Mattilsynet er et eksempel på det siste. Politadvokater og forsvarere i dyrevelferdssaker, Økokrim, advokatene til Husdyrprodusenter som er anmeldt etter brudd på Loven om dyrevelferd og politikere i posisjon som representerer regjeringspartiene, inkluderes her. Ifølge Wikipedia.org er regjeringspartiene *Høyre*, *Venstre*, *Kristelig folkeparti* og *Fremskrittspartiet* (Wikipedia.org, 2022).
2. *Husdyrprodusent*. Variabelverdien «Husdyrprodusent» brukes på kilder som jobber med å produsere husdyrprodukter som for eksempel kjøtt eller melk, eller kilder som representerer bedrifter som arbeider med produksjon eller videreforedling av husdyrprodukter. Eksempelvis Gilde og Nortura, Norsk Protein, Norsk kylling og Furuset Slakteri eller kyllingavlbedrifter som Aviagen.
3. *Næringsliv*. Variabelverdien «Næringsliv» inkluderer kilder fra næringslivet som ikke faller i de andre kategoriene. Eksempelvis kilder fra dagligvarehandelen, Ikea, Norgesgruppen, Mimiro, konsultentselskapet AT Kearney, Piraya film og «kommunikasjonsekspert» Elizabeth Hartmann.

4. *Politiker i opposisjon*. Variabelverdien «Politiker i opposisjon» brukes på kilder som er politikere og representerer partier som ikke sitter i regjering (partier som ikke sitter ved makten). Også de tilhørende ungdomspartiene er inkludert. Politikere i opposisjon er de andre partiene enn regjeringspartiene (Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Kristelig folkeparti (fra 22 januar 2019)) (Wikipedia.org, 2022).
5. *Ideell organisasjon*. Variabelverdien «Ideell organisasjon» brukes på kilder fra ideelle organisasjoner som arbeider for dyrenes rettigheter, miljøet etc. Eksempelvis Noah, Dyrevernalliansen og Framtiden i våre hender. Norun Haugen er selvstendig og ikke medlem av en dyrevernorganisasjon, men registreres her fordi budskapet hennes er sammenfallende med dyrerettighetsorganisasjonenes budskap. Aktivister registreres også her.
6. *Organisasjon/samvirke*. Variabelverdien «Organisasjon/samvirke» brukes på organisasjoner i Norge som representerer bønder, kjøttprodusenter og andre med næringsinteresser i husdyrproduksjon. Eksempelvis Kjøtt- og fjørfeforbundets landsforbund, Norges Bondelag, Husdyrprodusentlaget eller Foreningen Norske Etologer.
7. *Forsker/ekspert*. Variabelverdien «Forsker/ekspert» brukes på kilder som tituleres som forsker eller med spesiell ekspertise på feltet. Eksempelvis forskere fra Animalia, SIFO, NTNU, NMBU, Veterinærinstituttet, EAT, eller professorer ved universiteter.
8. *Forskningsrapport*. Variabelverdien «Forskningsrapport» når Forskningsrapporter er brukt som kilde. Eksempelvis nevnes EAT Foundation sin rapport om den globale matsituasjonen i denne artikkelen (NA20190220-1).
9. *Kjendis*. Variabelverdien «Kjendis» brukes på kilder som lever av å være i rampelyset, som bloggere, «influensers» og andre typer kjendiser.
10. *Organisasjon som deler ut priser*. Variabelverdien «Organisasjon som deler ut priser» brukes på kilder fra organisasjoner som deler ut priser (for eksempel DOGA sin utdeling av DOGA-merket (NA20190110-1) eller organisasjoner som deler ut priser på en konferanse (for eksempel utdeling av innovasjonsprisen på konferansen *Mat og Landbruk*).
11. *Politiker utenfor maktapparatet*. Variabelverdien «Politiker utenfor maktapparatet» brukes om kilder som er politikere fra posisjonspartier, men som ikke sitter med regjeringsmakt eller politiske verv sentralt, som for eksempel lokalpolitikere fra distriktene.

12. *Redaksjon*. Variabelverdien «Redaksjon» brukes på kilder som jobber i en nyhetsredaksjon, eksempelvis redaktør, leder, kommentatorer etc. i et nyhetsmedium. Dette gjelder kilder som det refereres til i tekstene, ikke forfattere av tekstene
13. *Forbruker/kunde*. Variabelverdien «Forbruker/kunde» brukes på kilder som oppgis å være kunde i en dagligvarebutikk eller forbruker.
14. *Forfatter*. Variabelverdien «Forfatter» brukes på kilder som lever av å skrive bøker, har utgitt bøker eller er kjent for å være forfatter som for eksempel Dagfinn Lyngbø.
15. *Utenlandsk organisasjon*. Variabelverdien «Utenlandsk organisasjon» brukes på kilder fra organisasjoner i utlandet som arbeider med dyrehelse, dyrevern etc. Eksempelvis OIE – verdensorganisasjonen for dyrehelse, og Compassion in World Farming.
16. *Veterinær*. Variabelverdien «Veterinær» brukes på kilder som arbeider som veterinærer eller organisasjoner som arbeider for veterinærers rettigheter.

Antall kilder per tekst

Velg variabelverdi for antall kilder per tekst. Registrer gjelder kun de første fem kildene per tekst. Er det fem kilder eller flere, brukes variabelverdien 5.

0. Variabelverdien «0» brukes når «Ingen kilder» er oppgitt
1. Variabelverdien «1 kilde» brukes når teksten har 1 kilde.
2. Variabelverdien «2 kilder» brukes når teksten har 2 kilder.
3. Variabelverdien «3 kilder» brukes når teksten har 3 kilder
4. Variabelverdien «4 kilder» brukes når teksten har 4 kilder
5. Variabelverdien «5 kilder» brukes når teksten har 5 eller flere kilder.

Kilder – kjønnsfordeling

Velg variabelverdi for kildenes kjønn. Kun de første fem kildene per tekst registreres.

3. *Annet/ukjent*. «Annet/ukjent» om det ikke er mulig å identifisere kildens kjønn, for eksempel om kilden er en forskningsrapport, eller en ikke-navngitt politiker fra en politisk organisasjon eller forskningsinstitusjon.
4. *Kvinne*. Velg denne variabelverdien om kilden er en kvinne.
5. *Mann*. Velg denne variabelverdien om kilden er en mann.

Løsningsforslag

0. *Annet/ukjent*

1. *Regulering/tiltak kreves for å bedre dyrevelferden.* Denne variabelverdien når politiske endringer, lovendringer, mer tilsyn og kontroll foreslås som løsning. Politiske endringer, lovendringer, mer tilsyn, mer kontroll, styrking av Mattilsynet, kameraovervåkning).
2. *Behov for mer penger/ressurser eller å unngå nedleggelse.* Denne variabelen brukes når argumenter om at det er behov for mer penger, ressurser eller nødvendigheten av å unngå nedleggelse presenteres som løsning på dyrevelferdsproblemer eller for å unngå brudd på Loven om Dyrevelferd i fremtiden.
3. *Landbruket må reformeres.* Denne variabelverdien brukes når argumenter for å omlegge husdyrproduksjonen i Norge drastisk slik at den vris bort da fra industrielle landbruksmetoder, i en mer dyrevennlig retning eller i en mer miljø- og klimavennlig retning foreslås som løsning. Løsningsforslag som at Norun Haugen skal fortsette å jobbe for dyrenes rettigheter og at klimautslipp fra landbruket også bør gebyrlegges, hører til.
4. *Behov for ny kunnskap, mer forskning og innovasjon.* Denne variabelverdien brukes når behov for ny kunnskap, mer forskning, ny teknologi, nye produkter og annen innovasjon foreslås som løsning. Priser som deles ut inkluderes.
5. *Næringen jobber for bedre dyrevelferd/mindre klimautslipp.* Denne variabelverdien brukes når det argumenteres for at løsningen på problemene er at næringen selv og/eller husdyrprodusentene tar ansvar, og eventuelt innfører tiltak og handlingsplaner ved behov.
6. *Husdyrprodusenter som bryter dyrevelferdsloven, hører ikke hjemme i næringen/bør straffes.* Denne variabelverdien brukes når argumenter om eksempelvis trekk i melkepris, straff i rettsvesenet, å miste retten til å ha dyr, å bli etterforsket av økokrim, eller anmeldt anses som løsning.
7. *Produksjon/forbruk av kjøtt bør reduseres.* Denne variabelverdien brukes når redusert produksjon eller forbruk av kjøtt, satsning på vegetarmat, kjøtt produsert i et laboratorium, eller å spise kjøtt som ikke er produsert i et industrielt husdyrhold foreslås som løsning.
8. *Reklamen/markedsføringen bør endres/fjernes/er villedende.* Denne variabelverdien brukes når reklame/markedsføring kritiseres som villende og løsningen ligger i å

endre eller fjerne den, eller at «sannheten» om husdyrproduksjon eller slakt må ut til forbrukerne.

9. *Norsk husdyrproduksjon bør satses på.* Denne variabelverdien brukes når det argumenteres for at løsningen er å satse på norsk landbruk eksempelvis fordi det er viktig med høy grad av selvforsyning, bevaring av kulturlandskapet, lav antibiotikabruk, fordi dyrehelsen er god eller at dyrevelferden er bedre i norsk husdyrproduksjon enn i utenlandsk husdyrproduksjon.
10. *Mattilsynet griper inn/avdekker dårlig dyrevelferd.* Denne variabelverdien brukes når det argumenteres for at oppfølging og kontroll fra eksempelvis Mattilsynet kan ivareta dyrevelferden. Denne variabelverdien brukes også i tekster der løsningen på dyrevelferdsproblemene har vært at Mattilsynet har aksjonert.
11. *Import/eksport bør reduseres.* Denne variabelverdien brukes når det argumenteres for å beskytte den norske landsbruksmodellen er løsningen, eksempelvis ved å redusere import/eksport.
12. *Dyrevelferdsmerking gir bedre dyrevelferd.* Denne variabelverdien brukes på alle tekster om Dyrevernalliansen sin ordning med velferdsmerking av gris. Dyrevelferdsmerking presenteres som en løsning som gir forbrukere mulighet til å støtte dyrehold hvor grisene har det bedre.
13. *Mattilsynet må bedres/styrkes/granskes/får kritikk.* Denne variabelverdien brukes på tekster som hovedsakelig handler om at Mattilsynet mottar kritikk, hetses eller skal granskes. Løsningene her er hovedsakelig at Mattilsynet skal granskes eller ulike forslag til hvordan Mattilsynet skal styrkes.
14. *Norsk husdyrproduksjon er bærekraftig/dyrevennlig.* Denne variabelverdien brukes når det argumenteres for at Norsk husdyrproduksjon er bærekraftig, dyrevennlig og at de norske husdyrprodusentene behandler dyrene sine med respekt og/eller kjærlighet. Løsningen på dyrevelferdsproblemene er eksempelvis at husdyrprodusentene tar ansvar for å følge regelverket.
15. *Høyere priser på kjøtt/dagligvarekjedene tar ansvar/bør ta ansvar.* Denne variabelverdien brukes om argumenter om at høyere priser på kjøtt i dagligvarebutikken er løsningen, eller at løsningen ligger i at dagligvarekjedene må ta ansvar, eller at VG må slutte å reklamere for billig kjøtt i «Matbørsen».

16. *Streik i Felleskjøpet skal sikre rettigheter.* Denne variabelverdien brukes på alle tekster som handler om streiken i Felleskjøpet og mulige løsninger på streiken samt de mulige dyrevelferdsproblemene den kan medføre.

Narrativ

Velg variabelverdi for tekstens mest sentrale narrativ. Velg kun ett narrativ per tekst.

0. *Annet/ukjent*

1. *Industriell husdyrproduksjon i Norge bør reduseres, reformeres eller legges ned, kjøttforbruket bør reduseres.* Denne variabelverdien skal brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at industriell husdyrproduksjon i Norge er negativt og bør reduseres, omlegges eller legges ned på grunn av klimaendringer, miljøhensyn, hensyn til dyrene etc. Argumentene kan være at det er en myte at dyrene har det bra i det konvensjonelle norske landbruket, at industrielt dyrehold gir dårlig dyrevelferd, at det er ønskelig å redusere kjøttforbruket for klimaet og/eller dyrenes skyld og ulike virkemidler for å få til dette. Lab-produsert kjøtt som ikke kommer fra slaktede dyr og vegetarmat er eksempler på løsninger. Argumentene handler gjerne om at reduksjon av kjøttforbruket gir bedre dyrevelferd, at den norske landbrukspolitikken truer dyrevelferden og gjør det vanskelig for bøndene, at dårlig dyrevelferd er et systemproblem som skyldes myndighetenes politikk på feltet. Tekster som argumenterer for at forbrukerne trenger å vite sannheten om slakting/husdyrproduksjon, handler om aktivister som demonstrerer for «åpenhet» rundt slakt og argumenter om kameraovervåkning i slakterier hører til her.
2. *Norsk husdyrproduksjon er best.* Denne variabelverdien skal brukes når narrativet og argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at Norsk husdyrproduksjon er bedre enn husdyrproduksjon i andre land, at man bør kjøpe norsk kjøtt og ikke import-kjøtt, eller at norsk landbruk må beskyttes – for eksempel ved å redusere import av husdyrprodukter. Argumentene kan eksempelvis være at norsk kjøttproduksjon er mer klimavennlig, bærekraftig, viktig for beredskapen og matsikkerheten, bevaring av kulturlandskapet, utnyttelse av beiteressurser eller er bedre på dyrehelse og/eller dyrevelferd. Argumenter om at selvforsyningsgraden bør økes, at beitemark i Norge må utnyttes, eller at industrialisert landbruk er mer miljøvennlig fordi det er mer ressursbesparende og effektivt hører også til her. Argumenter om at norske

bønder tar klima, dyrevelferd og dyrehelse på alvor, at dyrene har det godt, at bonden er glad i dyrene sine, at man kan spise norsk kjøtt med god samvittighet, at norsk mat er trygg og ren, at reduksjon av kjøttproduksjon i Norge betyr økt import av kjøtt fra dyr som har dårligere dyrevelferd og større bruk av for eksempel antibiotika.

3. *Nedskjæringer eller økonomiske kutt kan true dyrevelferden og/eller menneskehelsen, mer penger er nødvendig.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at økonomiske kutt, stram økonomi, innsparinger og nedleggelse kan true dyrevelferden, dyrehelsen og kanskje også menneskehelsen som et resultat av dårligere kontroll på dyresykdommer. Det brukes argumenter som at gode veterinærtjenester er nødvendig for å ivareta god dyrehelse slik at mennesker får trygg mat, at det er behov for å styrke etatene, at mer penger må bevilges for å ivareta tjenester og at veterinærtjenester ikke må bli for dyre. Tekster som handler om at man trenger mer penger/midler for å sikre god dyrevelferd, eller at man har fått mer penger/midler inkluderes her, samt tekster som handler om trusler om å fjerne støtte til Noah på bakgrunn av at de utfordrer norsk landbrukspolitikk.
4. *Tilsyn og regulering bidrar til bedre dyrevelferd.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at tilsyn og regulering bidrar til bedre dyrevelferd og dyrehelse eller til å rydde opp i dårlig husdyrhold. Dette inkluderer tekster som handler om avsløringer Mattilsynet har gjort på kontroll, tiltak Mattilsynet har/skal iverksette, aksjoner Mattilsynet har/skal ha og om veterinærtilsyn.
5. *Forskning, innovasjon og kompetanseheving kan gi bedre dyrevelferd, prisvinner.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis forskning på dyrevelferd og dyrehelse, at det er behov for mer kompetanse, kunnskap og forskning for å løse problemer med dyrevelferd eller sikre god dyrehelse i fremtiden, at kompetansekrav i landbruket kan være positivt, at innovasjon og ny teknologi kan løse problemer knyttet til dyrevelferd, og tekster som omtaler prisvinnere – for eksempel «Årets unge bonde» eller «Bedriftsutviklingsprisen».
6. *Reklamen er villedende eller uærlig.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at reklame viser et galt bilde av virkeligheten,

kun viser glansbilder, er villedende eller umoralsk eller overdriver negative «bilder». Argumenter om at forbrukere ikke tror på fremstillingene, eller ønsker om en mer ærlig fremstilling av husdyrproduksjonen i Norge.

7. *Dårlig dyrevelferd og/eller dyremishandling skyldes et holdningsproblem hos enkelte bønder. God dyrevelferd er bondens ansvar.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at dårlig dyrevelferd hovedsakelig skyldes et holdningsproblem hos enkelte bønder, at det er bondens ansvar å følge regelverket, at dårlig dyrevelferd ikke skyldes lave priser i butikkene, at god dyrevelferd lønner seg for bonden, eller at dårlig dyrevelferd er lovbrudd og bør slås hardt ned på.
8. *God dyrevelferd og reduksjon av klimautslipp er næringen sitt ansvar.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om at husdyrproduksjonsnæringen selv bidrar til stadig bedre dyrevelferd gjennom sine tiltak og programmer, at næringen vil at dyrene skal ha god velferd eller krav om at næringen må rydde opp i problemene med dyrevelferd, at næringen må ta ansvar eller at næringen allerede har tatt tak i problemene knyttet til dyrevelferd eller at næringen kommer med forslag til tiltak for bedre dyrevelferd og/eller reduksjon av utslipp knyttet til husdyrproduksjon, at landbruket selv vil redusere klimautslipp – og at god dyrevelferd/dyrehelse bidrar til å redusere utslipp. Tekster som om handlingsplan for velferd hos ku, kalv og okse hører til her.
9. *Tilsynet fungerer ikke godt nok, Mattilsynet klarer ikke å sikre god nok dyrevelferd, Mattilsynet må styrkes.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis kritikk mot Mattilsynet, at Mattilsynet ikke klarer å sikre god nok dyrevelferd, at det må styrkes, bli bedre eller samarbeide bedre med bønder/veterinærer for å forebygge dårlig dyrevelferd.
10. *Streik i Felleskjøpet gir bekymringer for Dyrevelferd.* Denne variabelverdien brukes på alle tekster om streiken i Felleskjøpet, de fryktede konsekvensene streiken kunne medføre for dyrevelferden og løsningen på streiken. Argumentene handler hovedsakelig om at husdyr kan lide av matmangel som følge av streiken.
11. *Dagligvarebransjens priser er en trussel mot god dyrevelferd, dagligvarebransjen tar grep etter avsløringene.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om eksempelvis at dagligvarebransjen er en trussel mot god dyrevelferd,

at de lave prisene i butikken gir dårlig dyrevelferd og om dagligvarekjeder som tar grep etter avsløringene.

12. *Dyrevernerket gir bedre dyrevelferd.* Denne variabelen brukes når argumentene hovedsakelig handler om lansering av Dyrevernerket, fordelene med Dyrevernerket kjøtt, at man ønsker å sette krav om dyrevernerket kjøtt når det gjøres innkjøp etc.
13. *Salget av kjøtt ble ikke negativt påvirket av dokumentaren.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om at salget av kjøtt ikke gikk ned etter avsløringene i dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter eller på annen måte ble negativt påvirket.
14. *Tiltak, straff og/eller politiske endringer kan gi bedre dyrevelferd og/eller mindre utslipp fra landbruket.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om tiltak som myndighetene skal eller bør innføre for å løse problemer knyttet til dyrevelferd, eksempelvis politiske endringer, nye krav, endrede forskrifter, endring i føringer for landbruket, tiltak for å bedre dyrevelferden eller tiltak for å redusere klimautslipp knyttet til husdyrproduksjon i Norge.
15. *Norun Haugens kjemper for dyrenes rettigheter.* Denne variabelverdien brukes når dyrevernarbeidet til Norun Haugen er hovedtema, både i forbindelse med produksjonen av dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter og hennes videre arbeid etterpå.
16. *Anmelder etter dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter».* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om at noen anmelder noen etter avsløringene i dokumentaren Griseindustriens hemmeligheter, eller om at noen har blitt anmeldt for lovbrudd i forbindelse med avsløringene.
17. *Økologisk husdyrproduksjon er bedre for miljøet og bonden.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig om eksempelvis at økologisk husdyrproduksjon er mer klimavennlig, dyrevennlig eller på andre måter bedre enn det konvensjonelle industrialiserte dyreholdet.
18. *Mennesker er mer verdt enn dyr.* Denne variabelverdien brukes når argumentene hovedsakelig handler om at mennesket er mer verdt enn dyr, argumentene er gjerne basert på kristen tro.

19. *Dyrenes egenverdi bør anerkjennes.* Denne variabelen brukes når argumentene hovedsakelig handler om at dyrenes egenverdi bør anerkjennes.

Vedlegg 1: Eksempel på Husdyrproduksjonsdiskursen

PDF Fra Atekst/Retriever – Dagbladet – Kjøttskam – Ta turen innom en gård, Sterri – 30-07-2019

R

Dagbladet
TIRSDAG 30. JULI 2019

Debatt: Kjøttskam - Ta turen innom en gård, Sterri

2019-07-30 07:10

Alle dyr skal ha det godt. Alle dyr i norsk husdyrproduksjon skal ha det godt. Det tror jeg alle kan være enig om. Bildet Aksel Braanen Sterri maler i Dagbladet den 20.

juli av hvordan norske husdyr har det, kjenner jeg meg ikke igjen i, verken som husdyrbonde eller som tillitsvalgt i Bondelaget.

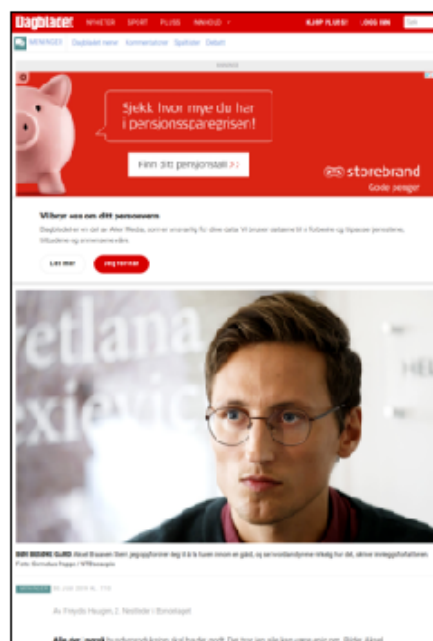
Det stemmer heller ikke overens med det som kommer frem i Mattilsynets årsrapport. Der skriver de at dyrevelferden for landdyr er god, selv om det finnes utfordringer, at det er gode forutsetninger for å ivareta dyrevelferden i Norge, at de har god oversikt over dyrehold, og et godt samarbeid med næringsorganisasjoner.

Hos slaktegris er det noen utfordringer, dessverre. Mattilsynet meldte i sin rapport at de i 2018 fortsatt fant alvorlige avvik i Rogaland. Dette tar næringen på alvor, og det er derfor utarbeidet dyrevelferdsprogram for svin som regjeringen nå har bestemt at skal forskriftsfestes. Det er vi glad for. De som ikke følger lovverket ødelegger for alle. Vi kan ikke støtte produsenter som har dårlig dyrevelferd.

Dyrevelferdsprogrammene er relativt nye, og vi både håper og tror at de vil ha stor effekt på dyrevelferden. Det er også verdt å nevne at det er utviklet dyrevelferdsprogrammer for slaktekylling og kalkun, og at det arbeides for å få på plass tilsvarende programmer for alle produksjoner.

Jeg forstår at det kan ta tid å bygge opp igjen tilliten til norsk svineproduksjon etter Brennpunkt-dokumentaren. Likevel håper jeg vi kan holde oss til en saklig debatt basert på fakta og ikke antakelser.

Vi skal ikke glemme bøndene som står tidlig opp hver dag, stiller dyra sine med respekt, og tar jobben sin på

alvor. Det er helt klart flest av dem. Bønder som legger sin sjel i å sørge for at vi får god, trygg mat på bordet hver dag.

Aksel Braanen Sterri, jeg oppfordrer deg til å ta turen innom en gård, og se hvordan dyrene virkelig har det. Så kanskje du også ser, som meg, at det er mye annet i samfunnet vi heller bør skamme oss over enn å spise norsk kjøtt.

Det kan du gjøre med god samvittighet.

Image-text:

BØR BESØKE GÅRD: Aksel Braanen Sterri, jeg oppfordrer deg til å ta turen innom en gård, og se hvordan dyrene virkelig har det, skriver innleggsforfatteren. Foto: Cornelius Poppe / NTB

HØRSKOLEN I OSLO
DE AKERSHUS

Vedlegg 2: Eksempel på Tilsyns- og reguleringsdiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Verdens Gang (VG) – «Mattilsynet må avlive 100 okser» -

05.07.2019

Mattilsynet må avlive 100 okser

2019-07-05 20:01

100 okser ble fredag tatt ut fra en gård i Solør av Mattilsynet. Dyrene har lidd under dårlige forhold. - Kjøttet går ikke inn i matkjeden.

Det var Landbruk24 som først omtalte saken.

- Mattilsynet har funnet mange kritikkverdige forhold ved dyrevelferden på gården. Det er funnet hauger av døde dyr som har ligget åpent med fri tilgang for gnagere, fugler, ville dyr, samt grisene på gården, opplyser Mattilsynet i en pressemelding fredag kveld.

Tilsynsmyndigheten trekker fram både lite hygieniske forhold på gården og dårlig orden på merking og medisinbruk. Dødeligheten var også langt utover det som er vanlig.

Gården fikk besøk av Mattilsynet i desember i fjor. Da var gården registrert med 471 dyr, men Mattilsynet fant kun 327 dyr.

Påleggene som gårdeieren fikk, ble ikke fulgt opp, og Mattilsynet var derfor nødt til å vedta avvikling av gården og avlaving av dyrene.

Bonden har klaget inn vedtaket til Mattilsynets hovedkontor, uten å få medhold. Han prøvde også saken for tingretten, men tapte og måtte betale sakskostnadene.

- Mattilsynet synes det er trist at dyrene ikke kan gå til vanlig slakt og bli til mat. Regelverket er strengt og sier at hvis dyr ikke er sporbart på individnivå, kan man ikke knytte viktige opplysninger som bruk av medikamenter eller antibiotika til hvert enkelt dyr. I verste fall kan dyr behandlet med antibiotika eller alvorlig smittsom sykdom, havne i matkjeden, heter det i pressemeldingen.

© VG Nett

HØRSKOLEN I OSLO
DE AKERSHUS

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Read web article by clicking here.

Vedlegg 3: Eksempel på Systemkritikkdiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – «Dyrevelferd – ikke industrilandbruk» – 23.06.2019

Dyrevelferd - ikke industrilandbruk

2019-06-23 00:00

Det som kommer fram i den såkalte "grisefilmen" på NRK Brennpunkt er ingen overraskelse, men et resultat av en villet politikk.

Når man legger opp en politikk der det viktigste er å produsere billigst mulig mat, og virkemidlet som blir brukt er å bygge opp størst mulig bruk, der dyr blir sett på som ting som skal produseres fortest mulig, når man før eller senere et punkt der dyrevelferden blir taperen.

Løsningen for jordbruket er ikke å innta offerrollen, men å kjempe fram en ny politikk. Man kan kjefta på filmskaperen og man kan nekte de bøndene det her gjelder å drive med dyr. Men endres ikke politikken vil det komme nye tilfeller. Det kan ikke hverken jordbruket, forbrukeren eller samfunnet være tjent med.

Jordbruket i Norge skal ha god dyrevelferd. Vi må innse at skal vi få det til, så koster det tid og penger. Bonden må ha ei tilstrekkelig inntekt, sånn at det er tid til å bruke nok tid på dyra. Grensen mellom dyrehold og industri må være ved dyrets død, ikke før.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har løsningen. Vi har hatt den i vårt primærkrav over år. Vi må bruke tilskuddene i jordbruket på de bruksstørrelsene som kan gi den nødvendige tiden til dyra.

Regjeringen Solberg åpnet opp for fullstendig overgang til industrilandbruk i 2014. Å løfte taket i melkeproduksjon til 900 000 liter er et eksempel på industrilandbruk. Å fjerne eller løfte takene på tilskudd og å ta pengene fra de små og mellomstore brukene er måten å finansiere innføringen av industrilandbruk på. I rettferdighetens navn skal det sies at det i de to siste jordbruksavtalene er gjort forsøk på å bøte på noen av skadene fra 2014-oppgjøret.

Løsningen på å få gjennomgående god dyrevelferd i det norske jordbruket er å sette nye, reelle tak på

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

produksjon, og på tilskudd på antall dyr, antall dekar og totalt tilskudd pr foretak. En må rett og slett slutte å premiere stordrift. Det er grense for hvor mye det kan «effektiviseres» før det går ut over den tiden bonden har å bruke på dyrene, dvs. at det går ut over dyrevelferden.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener produksjonstaket for melk skal legges på 450 000 liter melk, og taket på tilskudd for husdyrtilskudd settes ved 50 kyr, men med klar prioritering av små og mellomstore bruk gjennom driftstilskuddet og innføringen av strukturtilskuddet fra 2018. Med tak på tilskudd til areal og tak på totalt tilskudd pr foretak, så vil en få stoppet premieringen og oppbyggingen av størst mulige gårdsbruk og lagt til rette for driftsmåter som ivaretar krav til dyrevelferd og løser noen av klimautfordringene

Vedlegg 4: Eksempel på Dyreverndiskursen

«Flere tusen har signert opprop for kameraovervåking på slakterier» 21-06-2019

Flere tusen har signert opprop for kameraovervåking på slakterier

2019-06-21 16:35

- Offentlig tilgjengelige opptak vil gi forbrukerne et mer realistisk bilde av hva dyr blir utsatt for, mener dyrevernorganisasjonen Noah, som står bak underskriftskampanjen.

Over 7000 personer har på under ett døgn signert en underskriftskampanje for å kreve obligatorisk kameraovervåking i slakterier og slaktebiler i Norge - og at opptakene blir offentlig tilgjengelige.

Det er dyrevernorganisasjonen Noah som står bak kampanjen.

- Folk har rett til å se hvordan dyr behandles på slakteriene. Det viktigste tiltaket for å unngå dyrs lidelse i det industrielle husdyrholdet er å ikke kjøpe produktene. Samtidig er det uhørt at folk flest aldri ser hvordan dyrene behandles i industrien, men kun føres med manipulerende reklame. Kameraovervåking i slakterier, som også må være offentlig tilgjengelig, vil bidra til at folk ser hva som gjøres for at dyr skal bli til kjøtt - og dermed har mer grunnlag for å ta valget om de vil fortsette å bidra til dyrenes lidelser, sier leder Siri Martinsen i NOAH.

Glade griser og god butikk

Både kjøttkutt og dokumentasjon

Underskriftskampanjen kommer i kjølvannet av Brennpunkt-dokumentaren "Griseindustriens hemmeligheter". Filmen er basert på skjult opptak over fem år. Filmen avslører dårlig dyrevelferd hos flere svineprodusenter i Sør- og Midt-Norge.

Martinsen viser til kameraovervåking i slakterier har blitt innført i flere land de seneste årene, blant annet i Israel, Frankrike og England.

- Er intensjonen med kameraovervåking å bedre dyrevelferden, eller å få flere forbrukere til å slutte å

spise kjøtt?

- Begge deler. Dette vil bidra til at forbrukere får et mer realistisk bilde av prosessen for å få kjøtt til butikkene. Vi håper da at flere folk ikke synes at dette er greit. Det vil også kunne være et godt verktøy for å avdekke og rettsforfølge direkte lovbrudd, sier Martinsen.

"Det viktigste tiltaket for å unngå dyrs lidelse i det industrielle husdyrholdet er å ikke kjøpe produktene", skriver organisasjonen i forbindelse med underskriftskampanjen.

- Med dette er dere mot produksjon av kjøtt?

- Ja, det er noe man ikke kan være for hvis man tar dyrenes perspektiv. Vi ser ikke noe positivt med å bruke kjøtt til matproduksjon, sier Martinsen.

Vedlegg 5: Eksempel på Forbruker- og dagligvarekjedediskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Verdens Gang – «Lavpriskjedene hjernevasker oss!» - 01.10.2019

Lavpriskjedene hjernevasker oss!

2019-10-01 10:35

Dagligvarekongene bader i milliarder og ler hele veien til Sveits, mens vi er blitt fremmedgjort fra vår egen mat. Er det allerede for sent? Tenker Ola bare på pris? Ja dessverre, stort sett. Vi er blitt pris-zombier.

Men i det siste har det vokst fram en bevegelse som går i en helt annen retning.

DAGFINN NORDBØ, satiriker og forfatter

For tjuetredde år siden fantes ikke lavprisbutikker i Norge. På slutten av åttitallet fikk vi RIMI og REMA 1000, som lanserte et helt nytt konsept innen norsk dagligvare: Ut med ferskvarer, ostedisk, fiskedisk og kjøttdisk. Ut med personlig service og hjelpsomme kjøpmenn som kunne sitt fag, og leverte varene gratis hvis du var gammel eller dårlig til beins. Inn med stablede pappkasser fulle av tørrvarer, brus og snacks, og frysedisker lange som et vondt år.

De første årene så REMA 1000 ut som en lagerhall, noe som ytterligere forsterket det ønskede etterlatte inntrykket av lave priser. Selv jobbet jeg i reklamebransjen på den tiden, og da vi fikk en ny lavpriskjede som kunde, startet den gørrkjedeligste delen av mitt profesjonelle liv. Kunden hadde absolutt ikke noe annet å si enn 'Billig'. Det kan like gjerne avsløres at kunden var Prix, en ny bedrift i Forbrukersamvirket som da var blitt temmelig desperate etter å demme opp for konkurransen fra de andre lavpriskjedene.

Og hva er galt med lavpriskjeder? Egentlig er det jo en god ting. Folk kan spare inn på sine matbudsjetter. Mange sliter med å få endene til å møtes.

Problemet er derfor ikke at såkalte lavpriskjeder finnes, men man må se på hva de erstattet: Kjøpmenn med lokale kunder. Supermarkeder med stort utvalg og kompetent personale. Vi må også konstatere at de har

overtatt hele bransjen: I dag er nemlig 70 % av alle våre dagligvarebutikker lavprishelveter med begrenset utvalg. Vi har dobbelt så mange butikker som Sverige, med halvparten av befolkningen. Mange av dem er så klaustrofobisk trange og knøttsmå at to personer ikke kan passere hverandre mellom hyllene.

Og hva slags kommunikasjon er det kjedene bedriver? Pris - og ikke noe annet. All den fantastiske og storslagent velsmakende maten, kjøttet, fisken, ostene, grønnsakene, frukten - absolutt alt kommuniseres gjennom ett enkelt aspekt - prisen. Prislappen i tilbudsavisene er gjerne større enn bildet av produktet. At lammet er vokst opp i fjæra i KystNorge og har en helt spesiell smak, forsvinner i alt prismaset. At eplene er fraktet fra Østerrike og sannsynligvis sprøytet langt mer enn norske epler, blir det ikke fortalt noe om. At torsken er oppdrett og ikke villfanget, står kanskje med

HØRSKOLEN I OSLO
DE AKERSHUS

Vedlegg 6: Eksempel på Økonomidiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Nationen – «Veterinærinstituttet i Tromsø må styrkes, ikke stenges» – 20.02.2019

Veterinærinstituttet i Tromsø må styrkes, ikke stenges

2019-02-20 09:41

Med bare én nasjonal og sterkt sentralisert veterinærmedisinsk kompetanseenhet på Ås, blir ikke vår nasjonale sikkerhet godt nok ivarettatt.

For tredje gang på kort tid trues nå Veterinærinstituttet i Tromsø av nedleggning gjennom økonomiske nedskjæringer og hardhendt sentralisering av funksjoner.

Vi som har helsefaglig ansvar for medisinsk beredskap på ulike områder i nordområdene kan ikke akseptere at viktige statsinstitusjoner som Veterinærinstituttet i Tromsø skal flyttes til et senter på Ås.

Det vil svekke dagens lokale og regionale fagkyndighet og forskning, men kanskje aller mest: Den helsefaglige overvåkingen og beredskapen mot potensielt livstruende infeksjoner som overføres fra dyr til befolkningen blir avhengig av laboratorier lokalisert 1800 kilometer unna.

Bollestad: - Skal vere ein desentralisert struktur i Veterinærinstituttet

Veterinærinstituttet ble etablert i Tromsø i 1997 etter vedtak i Stortinget. Instituttet skulle samarbeide og yte tjenester til Polarinstituttet, Svalbard, reindriftsnæringa, arktisk landbruk og drive viktige funksjoner som overvåking og beredskap for hele Nord-Norge. Instituttet startet med tre ansatte, men meningen var at det skulle bygges kompetanse som skulle sikre overvåking og beredskap i hele landsdelen (Nordland, Troms Finnmark og Svalbard).

Likevel har sentrale aktører forsøkt å legge ned Veterinærinstituttet i Tromsø både i 2001 og 2014. Nå kommer det tredje forsøket på å omgå et svært viktig stortingsvedtak. I 2014 var 'økonomi' begrunnelse for forslag om nedleggning, angivelig manglet 20 millioner på budsjettet. Ap fremmet motforslag i Stortinget som førte til høring. Næringskomiteen var helt klart mot

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

nedleggning og vedtok at instituttet i Tromsø skulle videreføres og styrkes.

Må sikre dyrehelse i hele landet

Det ble gjort nytt stortingsvedtak i desember 2015: Veterinærinstituttet i Tromsø skulle flytte til Norsk institutt for bioøkonomi (Nibio) på Holt på vestsiden av Tromsøya. Der skulle det også bygges ny obduksjonssal for dyr så instituttet kunne obdusere mer med mål om styrket overvåking og beredskap.

Men Veterinærinstituttet i Oslo synes å ha hatt en annen agenda: Nedskjæring av budsjetter for Veterinærinstituttet i Tromsø fram mot en planlagt avvikling. Instituttet i Tromsø har fått bli, men uten styrking av miljøet. Det er fortsatt bare to patologer og en laboratorieansatt. Instituttet i Tromsø har ingen lokal leder. Lederen sitter paradoksalt nok i Oslo.

Vedlegg 7: Eksempel på Klima-, miljø, og bærekraftdiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – «Fakta om kjøtt og ressursforbruk» – Nationen – 20.02.2019

Fakta om kjøtt og ressursforbruk

2019-02-20 00:00

Verdens - og Norges - forbruk av kjøtt er en stor utfordring for jordas klima, og for andre kritiske naturressurser

Kjøttforbruket gir, sammen med CO2-utslipp per innbygger, en god indikasjon på et lands samlede miljø- og ressursbelastning, som et konsentrert uttrykk for jordbrukets ressursforbruk og miljøpåvirkning.

Jordbruk står for mesteparten av utslippene av de to andre viktigste klimagassene, metan og lystgass, for viktige arealendringer som gir sterkt press på biologisk mangfold, for storparten av menneskeskapt tilførsel av fosfor og nitrogen som overbelaster jordas stoffkrets løp gjennom vann og luft, og for tre firedeler av verdens uttak av ferskvann fra vassdrag og grunnvann.

- Man presenterer et globalt matsystem, men det har vi ikke

Men det er store og viktige forskjeller mellom ulike kjøttslag, og mellom hvordan ulike land produserer samme kjøttslag

En må derfor skille nøye mellom de faktiske miljø- og ressursbelastningene fra ulike typer jordbruk og kjøttproduksjon. Kjøtt fra drøvtyggende storfe og småfe krever minst 10-20 ganger større areal enn plantekost, og drøvtyggere slipper ut, raper, store mengder metangass.

Drøvtyggere eter gras og kan utnytte areal og beite som ikke gir menneskemat, men de kan også føres med korn, soya, fiskemel og annet kraftfôr. Svin og kylling er langt mer effektive i omvandling av planteprodukter, krever derfor mindre areal per kilo kjøtt, og gir mye lavere utslipp av klimagasser per kilo kjøtt. De eter ikke gras, men kan føres både med matavfall og med korn og annet kraftfôr.

Eat trikker med tall

Hva slags fôr som ligger bak kjøttet er helt avgjørende. Alle tall og beregninger en ser på dette området, også EAT/Lancet-rapporten, er derfor basert på bestemte, ulike og svært varierende forutsetninger som sjelden kan generaliseres.

Biffkveg som føres opp bare på korn, soyamel og annet kraftfôr har langt høyere miljøvirkninger enn storfekjøtt i kombinert kjøtt- og melkeproduksjon, særlig hvis en her også har en høy andel av grovfôr - eng til beite og høyslått. Svinekjøtt i Kina og Vietnam, basert på matavfall, som i Europa tidligere, har mye lavere klima- og miljøvirkninger enn storskala produksjon i USA, Europa og Norge, basert på korn og annet kraftfôr.

Norsk kjøttforbruk er lavest i Norden og middels høyt i europeisk og internasjonal sammenheng. Kjøttforbruk

Vedlegg 8: Eksempel på Dyrehelsediskursen

PDF fra Atekst/Retriever – «Beredskap mot alvorlige dyre- og fiskeesykdommer» – Nationen – 09-03-2019

Beredskap mot alvorlige dyre- og fiskeesykdommer

2019-03-09 00:00

I internasjonal sammenheng er norsk dyrehelse i verdenstoppen, noe som bekreftes i rapporter fra Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) og Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA).

Sykdomsstatus overvåkes både gjennom overvåkingsprogrammer finansiert av Mattilsynet, og ved prøvetaking av syke og døde dyr. Resultatene viser at det sjelden påvises meldepliktige sykdommer i Norge. Vår gode dyrehelsestatus er av stor verdi for samfunnet.

Mattilsynet har forvaltningsansvar for dyrehelse, mattrygghet og dyrevelferd. Mattilsynets primære oppgave er å utforme regelverk, drive veiledning, føre tilsyn og om nødvendig fatte vedtak. Mattilsynet har sitt oppdrag fra tre departementer; Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet, og er statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler.

Howden oppdages ny dyresykdom? Mattilsynet har et landsdekkende mannskap som regelmessig tar ut overvåkingsprøver og rykker ut ved mistanke om smittsom sykdom. Praktiserende veterinærer, fiskehelsebiologer, organiserte helsetjenester innen bransjene og våkne dyreeiere er viktige ører og øyne som bistår. Mattilsynet har døgkontinuerlig beredskapsvakt.

Mattilsynet har et landsdekkende mannskap som regelmessig tar ut overvåkingsprøver og rykker ut ved mistanke om smittsom sykdom.

Mattilsynet er avhengig av Veterinærinstituttet og andre institusjoner til kunnskapsstøtte og analyser. Det gjelder både ved akutte sykdomsmistanker, løpende overvåking, regelverksutvikling og kunnskap om nye mulige trusler.

Matloven, med tilhørende forskrifter, beskriver dyresykdommer og hvordan de skal bekjempes. Som medlem av verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) er Norge forpliktet til å følge kriteriene for diagnostisering som de angir.

Mattilsynets oppgave er å forebygge, overvåke sykdomssituasjoner og bekjempe alvorlige sykdommer ved utbrudd. Tiltakene innbefatter prøveuttak, pålegging av karantene og eventuelle andre tiltak.

Veterinærinstituttet er et beredskaps- og forskningsinstitutt innen dyrehelse, fiskehelse, dyrevelferd og fôr- og mattrygghet som arbeider på oppdrag fra myndigheter, forvaltning og næringsliv. Instituttet er en offentlig etat under Landbruks- og matdepartementet, og utfører oppgaver etter oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og

Smartere overvåking for friske og fornøyde dyr

2019-08-28 00:00

Det råder en allmenn oppfatning om at dyrehelsen og dyrevelferden i Norge er blant de beste i verden.

Likevel kan både sykdomsutbrudd, kroniske helseproblemer og alvorlige brudd på dyrevelferden skje i dyrehold uten at det oppdages fort nok. Det sier seg selv at Mattilsynet ikke har mulighet til å ha daglig kontroll med alle husdyrhold i Norge, de er avhengig av at slike forhold rapporteres inn eller avdekkes av overvåkings- og kontrollprogrammer.

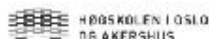
I dag er de fleste overvåkingsprogrammer for smittsomme dyresykdommer bygget opp rundt at vi tar et tilstrekkelig antall prøver slik at vi med stor statistisk sikkerhet kan beregne forekomsten av, eller fravær fra ulike sykdommer. Prøver samles inn fra tilfeldig utvalgte dyr eller dyrehold under et helt år og laboratorieresultatene blir sammenstilt årlig. Det følges årvåkent med på analyseresultatene. Dersom et slikt program påviser det eller de aktuelle smittestoffene, så vil flere nye prøver bli tatt av besetningen og dets kontaktbesetninger. Nødvendige tiltak vil da iverksettes av Mattilsynet.

Svakheter med et slik design er at det behandler alle dyrebesetninger som om de har den samme sannsynligheten for å kunne være infisert med det aktuelle smittestoffet.

Hvis man isteden bruker kunnskap for å velge ut de besetninger som kan antas å ha en større sannsynlighet for å ha smittestoffet, så øker man sannsynligheten for å avdekke det aktuelle smittestoffet dersom det skulle være til stede i en populasjon.

En slik «risikobasert» prøvetaking er i dag delvis innarbeidet i design av noen av de eksisterende overvåkingsprogrammene for dyr i Norge.

Ku-kontrollen er det mest heldekkende datainnslingsssystemet i verden som omfatter

nesten alle melkeproduserende dyrehold i Norge.

Eksempelvis kan utvelgelsen av besetninger baseres på dyretetthet, besetningsstørrelse, nærhet til andre dyrearter, kontaktnett med andre besetninger eller ut ifra produksjonstype, som for eksempel foredlings- eller formeringsbesetninger innenfor svineproduksjonen.

Her er det helt generelle epidemiologiske prinsipper som ligger til grunn for om det bør tas flere prøver fra slike besetninger. Det kan for eksempel være at det er en økt sannsynlighet for smitte til en slik besetning og/eller spredning til andre besetninger, dersom smitte er til stede.

Landbruksnæringen i Norge har en lang tradisjon med å systematisk, og daglig, samle inn informasjon om blant annet produktivitet, fôrforbruk, helsehendelser

Vedlegg 10: Eksempel på Reklame- og markedsføringsdiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Dagbladet – «Vis hvordan biffen produseres, ikke hvordan den stekes» – 07.02.2019

Dagbladet
7.2.2019

- Vis hvordan biffen produseres, ikke hvordan den stekes

2019-02-07 10:20

Sps Geir Pollestad mener reklamer med syngende og pratende dyr ødelegger debatten om god dyrevelferd.

Sps Geir Pollestad kritiserer Tine og Nortura for å skape et glansbilde av norsk matproduksjon i reklamene. Han mener det ødelegger debatten om god dyrevelferd.

Utsippet fra Pollestad kom ifølge Nationen under det landbrukspolitiske stormøtet i Varhaug i Rogaland forrige uke, der tema for debatten var dyrevelferd. Pollestad mener reklamer som skaper et glansbilde av norsk matproduksjon er like fjernt fra virkeligheten som dyrevernsorganisasjonenes skrekkbilder. Han mener også Mattilsynet bidrar til falske og misvisende framstillinger av norsk matproduksjon, fordi tilsynet bare deler bilder når de finner dårlig dyrevelferd under sine tilsyn, ikke bilder fra tilsyn der dyrevelferden har vært bra.

- Jeg tror at virkeligheten på en helt vanlig gård er god nok til at de aller fleste vil mene at dyrevelferden er god nok, sier Pollestad.

- Min oppfordring til Gilde og Tine er at de må slutte med reklamer som viser dyr som snakker og synger og bønder som bærer rundt på grisene sine. Det skaper feil inntrykk og da tror forbrukerne heller ikke på det. Det vi må gjøre er i vise fram det virkelig liv på gården, sier Pollestad.

Han oppfordrer opplysningskontoret for kjøtt til å vise hvordan biffen produseres framfor hvordan den skal stekes.

Image-text:

BRA NOK: Pollestad (Sp) mener virkeligheten er bra nok på en norsk gård at vi heller burde vise frem det.
Foto: NTB Scanpix

© Dagbladet

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Read web article by clicking here.

Vedlegg 11: Eksempel på Kjøttreduksjonsdiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Nationen – «Redusert kjøttproduksjon og –forbruk er sentralt for bedre dyrevelferd» - 03.08. 2019

Redusert kjøttproduksjon og -forbruk er sentralt for bedre dyrevelferd

2019-03-08 00:00

Jonas Sayed i Rogaland KrF skriver i Nationen 27. februar at "det er viktig at norsk matproduksjon innrettes med høyt fokus på dyrevelferd og miljø.» Det er flott at han mener det.

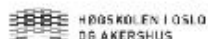
Imidlertid bruker han resten av innlegget på å motsette seg et helt essensielt dyrevelferds- og miljøtiltak for landbruket, når han og fylkeslaget ikke vil jobbe for redusert kjøttproduksjon og -forbruk.

Det høye kjøttforbruket og volumfokuset i kjøttproduksjonen fører nemlig til høyt produksjonspress på dyra og bonden, og industrialisering av husdyrholdet. Dyra blir stående tett, med økt smittepress, og lever korte liv med lite utløp for atferdsbehov. Avl for høytytende dyr medfører smerter, vondt for å bevege seg og andre helseproblemer. Produksjonspresset og industrialiseringen er altså underliggende for de fleste dyrevelferdsutfordringene i landbruket.

Ifølge Bioforsk er dessuten redusert kjøttforbruk det mest effektive tiltaket for å få ned utslippene fra landbruket. Arbeidsgruppen som utredet klimatilnærte tiltak for landbruket før de pågående klimaforhandlingene mellom landbruksorganisasjonene og regjeringen pekte på det samme. Husdyrproduksjon og særlig stor- og småfe har nemlig langt større klimagassutslipp, og krever langt mer areal enn plantebasert matproduksjon.

Lavere kjøttforbruk er også positivt for helsa og samfunnsøkonomien. Ifølge Helsedirektoratet er det rundt 30 milliarder å spare årlig dersom forbruket av rødt og bearbeidet kjøtt reduseres til nivået som gir minst sykdomsbelastning i befolkningen, 21,5 gram daglig. Besparelsen vil komme av at flere vil stå i jobb lengre, og reduserte utgifter til pleie av sykdom som skyldes for høyt inntak av rødt og bearbeidet kjøtt.

Redusert kjøttproduksjon innebærer så klart ikke å

legge ned norsk matproduksjon, slik Sayed frykter. Mat er vitterlig mer enn kjøtt. Selv om matjord er begrenset er det potensiale for å produsere mer plantemat på norsk jord. Jord som kan brukes til korn, frukt og grønt brukes i dag til dyrefôr. I tillegg ligger matjord brakk. Samtidig er tonnevis av norskprodusert kjøtt på fryselager grunnet overproduksjon. Selvforsyningen av matkorn, frukt og grønt er lav, og mange forbrukere ønsker gledelig å spise mindre kjøtt.

Forholdene ligger altså til rette for å redusere kjøttproduksjonen til fordel for økt planteproduksjon. Nordlandsforskning har i tillegg funnet at selvforsyningsgraden vil øke fra 51 til opptil 80 prosent med 30 prosent redusert kjøttforbruk og vridning i produksjonen til mer plantevekster. Dette er enda en god grunn til at Sayed og Rogaland KrF bør gripe mulighetene ved redusert kjøttproduksjon og -forbruk,

Vedlegg 12: Eksempel på Økologidiskursen

PDF fra Atekst/Retriever – Nationen – «Spis mindre og velg bedre kjøtt» – 16.09.2019

Spis mindre og velg bedre kjøtt

2019-09-16 00:00

Du kan velge å spise kjøtt og fremdeles ha et bevisst forhold til hvordan dyret har hatt det.

Den nye sjefen i Norges største kjøttkonsern Nortura, Anne Marit Panengstuen, sa nylig i et intervju med Bondebladet at nordmenn ikke bør kjenne på kjøttskam.

Selv om FNs nyeste klimareport bekrefter at vi generelt bør spise mindre kjøtt og mer plantebasert er det heller ikke så mye som tyder på at vi gjør det. Ifølge Helsedirektoratet var forbruket av alt kjøtt, inkludert biprodukter, ca. 76 kilo per innbygger i 2017.

I samme intervju sier Panengstuen likevel at hun tror kjøttforbruket vil gå ned og at flere vil ta mer bevisste valg knyttet til det kjøttet de spiser. Oppfordringen fra oss i Økologisk Norge er: velg kjøtt som bidrar til at flere dyr får bevege seg fritt og utfolde seg slik det er naturlig for dem!

Respekt for dyrets egenart er grunnleggende i økologisk dyrehold. Dette er en del av de grunnleggende økologiprinsippene, som også etter hvert har blitt tatt inn i Lov om Dyrevelferd. Men i økologisk landbruk er det enda strengere krav. Husdyr i økologisk landbruk har rett til å komme ut i friluft, de har rett til dagslys og de har rett til bedre plass når de er inne. Derfor får økologiske husdyr i større grad levd ut sin naturlige adferd enn husdyr i konvensjonelt landbruk.

Når ku og kalv skal skilles, skal bonden gjøre dette på en skånsom måte.

Her er noen eksempler: Vet du forskjellen på en vanlig og en økologisk kylling? Den viktigste er at økologisk fjørfe har muligheten til å være ute, hele året, så lenge været tillater det. Og når de er innendørs har de betydelig større plass og bedre forhold enn sine «vanlige» artsfrender. For ikke-økologiske kyllinger er for eksempel gjerne dagslyset styrt for å legge til rette

for maks vekst. Øko-kyllinger, derimot, har rett til naturlig lys inne også.

Mange satte svinekjøttet i halsen etter Brennpunkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmeligheter» tidligere i år. Velger du Ø-merket på kjøttpakken når du skal kjøpe svinekjøtt, bidrar du til at flere griser får komme ut i friluft, der de kan bevege seg og bruke trynet sitt på naturlig grisevis. Mange økologiske griser får gå ute med flokken sin hele året, med mulighet til å trekke inn, gjerne i små hytter, når de ønsker det.

Økologisk ku, sau og geit skal også få være ute på beite så lenge det er forsvarlig. Det er godt for dem, og de gjør samtidig en viktig ryddejobb i utmarka som styrker det biologiske mangfoldet. I fjøset har de rett til mer plass enn dyr i konvensjonelle fjøs. Den økologiske kalven skal gå med mora de første dagene i livet, mens en kalv i konvensjonell drift kan bli tatt vekk fra kua rett